

Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol

1. díl

OBČAN V DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI
INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Průřezová témata

ve výuce žáků odborných škol

1. díl

**OBČAN V DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI
INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE**

Publikace vznikla v rámci národního projektu Kurikulum S – Podpora plošného zavádění školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání, který realizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání, školským poradenským zařízením a zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a s finanční podporou Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Více informací o projektu najdete na www.kurikulum.nuov.cz.

Autorský tým: Ing. Zdeňka Szebestová a kolektiv

PhDr. Maria Bezchlebová (*kapitola 1*)

Občan v demokratické společnosti: PhDr. Maria Bezchlebová (*kapitola 2.1–2.4*), Ing. Zdeňka Szebestová (*kapitola 2.5*), Mgr. Jarmila Jašková, Mgr. Zdenka Antalová, Ing. Agáta Kočí, Ing. Jiří Mlateček, Ing. Karel Dubský, Ing. Ema Baboráková, Ing. Eva Černotová, Mgr. Jan Zouhar (*kapitola 3*)

Informační a komunikační technologie: Ing. Zdeňka Szebestová (*kapitola 4.1–4.4*), Ing. Jiří Mlateček, Mgr. Martina Damková, Mgr. Karla Zemanová, Ing. Jana Nováčková, MVDr. Jiří Chvála, Mgr. Martina Pišánová, Ing. Kateřina Millerová (*kapitola 5*)

Recenzovali: PhDr. Jana Kašparová; Mgr. Václav Tvarůžka, Ph.D.; doc. Ing. Ladislav Rudolf, Ph.D.

Ing. Taťána Vencovská, hlavní manažerka projektu

Editorka: Lucie Šnajdrová

Jazyková korektura: Jindra Zahradníková

Obálka, grafická úprava a zlom: Zdeněk Kalenský

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Praha 2012
ISBN 978-80-87063-39-2

OBSAH

1	▸ Průřezová témata ve školním vzdělávacím programu	5
OBČAN V DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI		
2	▸ Průřezové téma Občan v demokratické společnosti	7
2.1	▸ Charakteristika PT Občan v demokratické společnosti	7
2.2	▸ Jak zpracovat PT do školního vzdělávacího programu	11
2.3	▸ Aplikace PT v různých kategoriích oborů vzdělání a hodnocení žáků	12
2.4	▸ Mediální výchova v odborném školství	14
2.5	▸ Doporučené zdroje pro aplikaci PT	16
3	▸ Příklady dobré praxe k PT Občan v demokratické společnosti	18
INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE		
4	▸ Průřezové téma Informační a komunikační technologie	54
4.1	▸ Charakteristika PT Informační a komunikační technologie	54
4.2	▸ Jak zpracovat PT do školního vzdělávacího programu	57
4.3	▸ Příklady aplikace PT ICT v odborných předmětech	58
4.4	▸ ICT v životě školy	59
4.5	▸ Výchovné působení na žáky v souvislosti s ICT	60
5	▸ Příklady dobré praxe k PT Informační a komunikační technologie	62

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

připravili jsme pro Vás metodickou příručku pro aplikaci průřezových témat ve středním odborném vzdělávání. Průřezová témata jsou novým prvkem ve vzdělávání žáků základních a středních škol, mají výchovný charakter a jejich cílem je přispět zejména k rozvoji postojů, návyků a dovedností žáků a ukázat jim souvislosti mezi fakty a jevy. Ukazuje se však, že ne vždy si vyučující vědí rady s tím, jak průřezová témata uchopit, zapracovat do školních vzdělávacích programů, aplikovat (realizovat) ve výuce a hodnotit jejich účinnost. Tato příručka si klade za cíl pomoci vyučujícím pochopit smysl průřezových témat a ukázat možnosti jejich aplikace ve výuce. Obsahuje řadu příkladů – konkrétních ukázek z praxe zkušených učitelů všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů, které by se mohly stát vhodným zdrojem inspirace pro vás.

Vzhledem k velkému počtu příkladů dobré praxe ze škol je příručka rozdělena do dvou samostatných dílů:

1. průřezová témata Občan v demokratické společnosti a Informační a komunikační technologie,
2. průřezová témata Člověk a životní prostředí a Člověk a svět práce.

Doufáme, že tato příručka bude přínosná pro Vaši práci. Uvítáme, když nám napíšete, jak se Vám s příručkou pracuje a jak ji využíváte. Svě zkušenosti nám můžete sdělit prostřednictvím webových stránek projektu Kurikulum S (www.nuov.cz/kurikulum) a také můžete zaslat Váš příklad dobré praxe. Návod, jak napsat příklad dobré praxe, najdete na webu projektu.

Na závěr bychom rádi poděkovali všem vyučujícím, kteří přispěli do této metodické příručky. Součástí příručky je také CD-ROM, na kterém naleznete veškeré příklady dobré praxe včetně příloh.

Praha, leden 2012

Ing. Zdeňka Szestová a kolektiv autorů

1. Průřezová témata ve školním vzdělávacím programu

Co je to průřezové téma?

V současné kurikulární reformě se objevil nový prvek, který v dříve platných učebních dokumentech nebyl zastoupen – průřezová témata (PT). Nejdříve si musíme ujasnit, co se jím rozumí.

Průřezová témata jsou **obsahy vzdělávání, na něž klade současná společnost důraz. Měly by proto prostupovat celým školním kurikulem**, protože jsou nejen společensky významné, ale i významné pro naše žáky. Směřují totiž k tomu, aby žáci byli připraveni na život v 21. století.

Naši žáci by měli:

- najít své místo ve společnosti a jednat v duchu aktivního demokratického občanství, přispívat k dobrému soužití lidí v multikulturní společnosti;
- zodpovědně se chovat k životnímu prostředí a udržet jeho potřebnou kvalitu i pro budoucí generace;
- najít si odpovídající uplatnění na pracovním trhu a reagovat na jeho měnící se nároky;
- smysluplně a efektivně využívat informační a komunikační technologie (ICT) jak pro své soukromé, tak i pracovní potřeby.

V RVP pro střední odborné vzdělávání jsou proto **stanovena tato čtyři PT:**

1. **Občan v demokratické společnosti,**
2. **Člověk a životní prostředí,**
3. **Člověk a svět práce,**
4. **Informační a komunikační technologie.**

Podrobněji o jejich obsahu, smyslu a způsobech jejich aplikace pojednáme v následujícím textu jednotlivých samostatných kapitol.

Jak PT zařazujeme do školního kurikula?

V Metodice tvorby ŠVP v SOŠ a SOU, vydané NÚOV, se píše, že:

- PT aplikujeme **v jednotlivých vyučovacích předmětech**. Např. v českém jazyce učíme žáky psát pracovní životopis (aplikace PT Člověk a svět práce); v dějepisu se žáci učí o tom, jak poznamenala průmyslová revoluce životní prostředí; v technologii se žáci seznamují s tím, jak nakládat s nebezpečnými odpady, které vznikají při užití určitého technologického postupu (aplikace PT Člověk a životní prostředí) atp.
- Aplikujeme je **pomocí různých nadpředmětových aktivit**, jako jsou např. žákovské projekty, besedy, exkurze, výlety, kurzy, ... Např. exkurze do zajímavého moderně vybaveného výrobního podniku přináší nejen odborné poznatky, ale je i aplikací PT Člověk a svět práce. Žákovský projekt „Za školní zahradu krásnější“ bude aplikací PT Člověk a životní prostředí. Vydávání školního časopisu je jednou z možných forem mediální výchovy, která je obsažena v PT Občan v demokratické společnosti.
- Průřezová témata se aplikují i ve **skrytém kurikulu**, např. pomocí vhodného edukačního klimatu; je-li edukační klima demokratické, tj. bezpečné a vstřícné k žákům i pedagogům, i ono vychovává k demokracii. Nebo třídí-li se ve škole odpad, žáci jej budou spíše třídit i doma.
- Z PT nebo z jejich jednotlivých částí vytváříme **samostatné vyučovací předměty nebo učební moduly**. Např. zavedeme do školního kurikula vyučovací předměty mediální výchova, ekologie, osobnostní a sociální výchova, etika, interkulturní vzdělávání atp.

Nejlépe je všechny shora uvedené způsoby nakládání s PT ve školním kurikulu kombinovat: jednak je aplikovat v předmětech i nadpředmětových aktivitách, výjimečně také z jejich částí vytvářet povinné vyučovací předměty. Samozřejmě je třeba myslet i na skryté (nepřímé) kurikulum.

Platí pravidlo, že každý obsah jednotlivých PT musí být do školního kurikula aplikován alespoň jednou za dobu vzdělávacího cyklu.

Jaký je vztah PT ke klíčovým kompetencím a výukovým metodám?

Jednotlivé aspekty kurikula – učivo, PT, klíčové kompetence, výukové metody – spolu úzce souvisí. Víme, že klíčové kompetence se mohou rozvíjet na libovolném učivu, záleží na tom, jaké pro dané učivo zvolíme **výukové metody**. Proto platí, že když použijeme pro aplikaci PT aktivizující výukové metody, žáci si budou rozvíjet také klíčové kompetence. Např. když budou žáci při aplikaci PT pracovat s texty na internetu, budou se učit čerpat informace z textů, kriticky je hodnotit a využívat, rozvíjíme kompetenci k učení a zároveň i k užívání ICT. Jiný příklad: žáci v rámci aplikace PT zpracovávají ústní referáty. Rozvíjejí si komunikativní kompetence, neboť své referáty přednášejí před spolužáky za podpory powerpointové prezentace, což je zase aplikace PT Informační a komunikační technologie a klíčová kompetence k užívání ICT.

Pedagogický proces je složitá interakce mezi žáky a učitelem a mezi žáky navzájem, takže obvykle jednotlivými aktivitami žáků sledujeme více vzdělávacích cílů.

Jak hodnotit žáky při aplikaci průřezového tématu?

Pokud PT aplikujeme ve výuce určitého vyučovacího předmětu, je pochopitelné, že hodnocení, vyjádřené známkou nebo jinak (jako slovní hodnocení, jako pověření reprezentací školy, veřejné vystavení úspěšné písemné nebo grafické práce, vystoupení žáka na projektové konferenci, ...) bude součástí klasifikace žáka v tomto vyučovacím předmětu.

Připomeňme si při této příležitosti **základní zásady hodnocení žáků v současné škole**:

- Žáci by měli o hodnocení vědět předem, nemělo by je zaskočit, nebo být dokonce trestem – nástrojem upevnování kázně.
- Měli by předem vědět, co se hodnotí – tedy měli by znát **kritéria hodnocení**, a jakou formou bude hodnocení probíhat (**způsoby hodnocení**).
- Hodnocení by mělo ukazovat nejen, co žáci neumějí, kde udělali chybu, ale mělo by v sobě obsahovat **i uznání pozitivních stránek jejich výkonů**.
- Hodnocení by mělo být vždy **doprovázeno hodnotnou pedagogickou komunikací**, to znamená, že bychom měli vždy vysvětlit kladné i záporné stránky žákova výkonu a hodnocení tak zdůvodnit. Také bychom měli žákovi ukázat cestu, jak jeho výkon zlepšit.
- Žáky učíme **hodnotit vlastní výkony (sebehodnocení) i výkony spolužáků**.
- Hodnocení by mělo být **všestranné** – mělo by zahrnovat všechny stránky žákova výkonu. Např. u referátu hodnotíme nejen obsah – jeho samostatnost zpracování, práci se zdroji informací, ale i stylistiku, jazyk, a také způsob prezentace.

Shora uvedená čtyři PT jsme povinni ve školním kurikulu aplikovat, avšak nic nám nebrání přidat si k nim **další průřezové téma**, když jsme nabyli přesvědčení, že je pro žáky potřebné.

Může vycházet jednak ze specifických potřeb oboru vzdělání (např. ve zdravotnických oborech interkulturní vzdělávání), případně z problémů, které se ve škole vyskytují (např. prevence negativních jevů v chování žáků).

Neměli bychom však zapomínat na základní zásadu aplikace PT do školního kurikula – musí se tak dít přirozeně, ve vztahu k učivu předmětu. Přáli bychom si, aby následující ukázky byly pro vás inspirací, jak to jde dělat.

2.1 CHARAKTERISTIKA PT OBČAN V DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI

Průřezové téma občan v demokratické společnosti je v RVP pro střední odborné vzdělávání pojednáno na necelých dvou stranách textu. Je proto namístě si blíže objasnit, co se jednotlivými formulacemi vlastně myslí a alespoň naznačit, jak se dají jednotlivé obsahy PT nenásilně a smysluplně aplikovat ve školním kurikulu.

Srovnáme-li průřezová témata v RVP pro základní a gymnaziální vzdělávání s RVP pro střední odborné vzdělávání, zjistíme, že v odborném školství je předepsáno méně průřezových témat; chybí samostatné PT pro osobnostní a sociální výchovu, pro multikulturní výchovu a mediální výchovu, pro myšlení v evropských a globálních souvislostech. Je však naprosto zřejmé, že i v odborných školách a učilištích je výchova k poznání a rozvoji vlastní osobnosti také potřebná, stejně jako sociální rozvoj mládeže, rozvoj mediální gramotnosti, interkulturní vzdělávání (pro něž se u nás užívá pojem multikulturní výchova) nebo globální a rozvojové vzdělávání. Tyto významné vzdělávací a výchovné obsahy jsou zahrnuty částečně v některých všeobecně vzdělávacích předmětech a také v průřezových tématech, zejména v PT Občan v demokratické společnosti.

PT Občan v demokratické společnosti tedy má značně široký a různorodý obsah a bude dobré, když si jej alespoň v hrubých rysech analyzujeme a ukážeme si, jak byl jeho krátký text vlastně myšlen – co si máme představit pod jednotlivými stručnými formulacemi. (*Doporučujeme číst následující text a mít přitom zároveň k ruce text PT Občan v demokratické společnosti z RVP. Tučně napsané teze v následujících odrážkách jsou citace z PT v RVP nebo jejich parafráze, běžný tisk tvoří vysvětlující komentář k nim.*)

Nejdříve k části PT Přínos tématu k naplňování cílů RVP. Zde je vytýčeno, k čemu mají být žáci vedeni:

• **Žáci by měli mít vhodnou míru sebevědomí, sebeodpovědnosti a schopnost morálního úsudku.**

Jde tedy o osobnostní a sociální výchovu, také o prvky etické výchovy. Když mají žáci mít přiměřené sebevědomí, musí být schopni realistického sebehodnocení, které zase vychází ze sebezpoznání vlastní osobnosti. Následující sebeodpovědnost a schopnost morálního úsudku (např. co je dobré a co je špatné; zachoval/zachovala jsem se správně, nebo ne; mám na tom vinu, proč a jakou; je to tak spravedlivé pro toho člověka nebo tuto skupinu lidí? ...) je vlastně součástí etické výchovy, jak jsme již výše uvedli.

Realizace ve školním kurikulu:

V každém vyučovacím předmětu můžeme učit žáky poznávat, co jim jde, kde mají naopak slabé místo, jak se mohou zlepšit atp. Sebevědomí žáků upevňujeme tím, že náležitě oceňujeme jejich drobné úspěchy, povzbuzujeme je, chválíme jejich dobrou práci, pozitivní posun v plnění školních povinností a v učení. Rozvíjíme jejich talent pro řemeslo nebo jinou činnost. Nadané a talentované pověřujeme složitějšími úkoly, postupně zvyšujeme nároky. Vedeme je k realistickému sebehodnocení a ke schopnosti nezaujatě hodnotit práci spolužáků.

Dobrý učitel jakéhokoliv vyučovacího předmětu by měl umět nacházet během výuky – nebo i mimo ni – vhodné situace z běžného školního života a vztahů mezi jeho aktéry a také prostředky k rozvoji morálního úsudku i pro osobnostní výchovu svých žáků. Jakmile se objeví např. morální problém - krádež věci spolužáků, lež, podvod při zkoušení, vulgární mluva, ostentativní neplnění zadaných úkolů, vandalismus, ponižování jiného člověka, rvačka, nevhodné chování k učiteli atp., je příležitost k tomu, abychom žáky k morálnímu úsudku vedli. Nikoliv planým moralizováním, ale debatou, v níž spolu s nimi uvažujeme, co se stalo, proč se to stalo, proč je to špatné, jak se cítili aktéři události nebo situace; pokud je to špatné, jak by se to dalo napravit atp.

• **Žáci by měli být připraveni klást si existenční otázky a hledat na ně odpovědi a řešení.**

Jde o výchovu k odpovědnosti za svůj život, za jeho materiální zajištění; tedy za získání a udržení si práce, zajištění bydlení a dalších materiálních podmínek lidské existence. Patří sem také výchova žáků k tomu, aby již v době svého středoškolského studia pochopili, že dnešní doba klade na lidi vysoké nároky. Pracovní trh má náročné a dosti rychle se měnící požadavky. Zárukou toho, že práci získáme a dokážeme si ji udržet, mnoh-

dy i v jiném podniku a za cenu získání nové odbornosti, je to, že bereme přípravu na povolání již nyní ve škole vážně a jsme připraveni prakticky po celý život na sobě pracovat. Žáci by si měli být vědomi toho, že nelze ve všem spoléhat jen na sociální stát, že každý se především musí sám postarat, aby měl co zaměstnavateli nabídnout, aby měl kde bydlet, aby byl schopen zajistit sobě a své rodině dostatečně dobré životní podmínky. Dnešní mladí lidé si často neuvědomují, že prvořadě pro zajištění dobré existence v budoucnosti je dokončit právě studovanou školu, získat maturitní vysvědčení nebo výuční list, ať už se budou v příštím životě zabývat něčím jiným, než je jejich současný obor vzdělání. Měli by se naučit dobře a spolehlivě pracovat, navyknout si na pravidelný a odpovědný život – dnes na pravidelnou školní docházku bez zbytečných absencí, se snahou získat v jejím průběhu co nejvíce odborných a klíčových kompetencí, včetně různých gramotností – čtenářské, matematické, mediální, finanční, ... Je to nezbytný základ pro jejich schopnost celoživotního učení.

Realizace ve školním kurikulu:

V občanské nauce, ekonomice, matematice je prostor po upevnování finanční gramotnosti žáků. Učitelé odborných předmětů včetně odborného výcviku mohou žákům ukázat, jak pracovní trh oceňuje profesní zdatnost. Také odborná praxe na reálném pracovišti – ve výrobě nebo ve službách, někdy i na pracovišti v zahraničí – přináší řadu možností, aby žáci poznali požadavky na profesní zdatnost a získali první zkušenosti ze vztahů mezi lidmi na pracovišti i zkušenosti z vlastní profese.

Třídní učitelé řeší otázky pravidelné docházky a spolupracují co nejlépe s rodinami neplnoletých žáků. V občanské nauce by mělo zaznít téma odpovědnosti každého za jeho život nikoliv v rovině mentorování, ale spíše na praktických ukázkách, jak se starat o pracovní uplatnění, jak získat spolehlivé, pro konkrétního člověka dostupné a vhodné bydlení, jak sestavit rodinný rozpočet, jak řešit zadlužení atp. Můžeme se inspirovat masovými médii nebo institucemi a úřady, které služby tohoto charakteru nabízejí. V cizích jazycích a v češtině se uplatní práce s texty jak uměleckými, tak publicistickými nebo odbornými, které pojednávají o existenčních problémech a úsilí lidí je řešit vhodnými i nevhodnými, ba dokonce kriminálními postupy.

• **Žáci by měli dokázat hledat kompromisy mezi osobní svobodou a sociální odpovědností a měli by být kriticky tolerantní.**

V nedávné minulosti a v současné době se klade důraz na lidská práva a svobody. Méně se již zdůrazňuje to, co nutně svobodu a práva lidí doprovází – to je lidská **odpovědnost jak k sobě samému, tak především k jiným lidem** (společenská, neboli sociální odpovědnost). Rodina i škola by měla žáky učit, že svoboda nikoho z nás není bezbřehá, že má své meze, svá pravidla uplatňování a že vždy je třeba myslet na to, že jsou tu i jiní lidé, mají také svá práva a svobody a je třeba s nimi umět žít, korigovat své nároky právě ohledy na ostatní a v celospolečenském zájmu. Tolerantnost je jistě velmi dobrá vlastnost, potřebná pro demokratické soužití, ale jsou názory, jevy, činy, k nimž nemůžeme být tolerantní. Když dokážeme dobře zvažovat, co ještě lze v konkrétní situaci tolerovat, a co již ne, **jsme kriticky tolerantní**. I této kritické tolerantnosti můžeme žáky učit na konkrétních příkladech z běžného soukromého, veřejného i školního života.

Realizace ve školním kurikulu:

*Tento cíl mohou plnit jak všeobecně vzdělávací předměty, tak i předměty odborné. Základní roli má samozřejmě občanská nauka, kde navážeme na znalosti žáků o základních lidských právech a svobodách, které si žáci přinesli ze základní školy, rozvíjíme jejich hlubší poznání této problematiky v naší euroamerické kultuře i v jiných kulturních okruzích, v nichž přístup k lidským právům a svobodám je jiný než v kultuře naší. Občanská nauka a čeština, ta zejména v literární složce, by měly učit žáky odpovědnosti vůči jejich blízkým – rodičům, sourozencům, prarodičům nebo i k širší rodině, ale také k ostatním lidem. Opět to zřejmě nejlépe půjde na lidských příbězích, o nichž se dá se žáky debatovat. Můžeme pracovat i s filmem nebo CD, nemusí jít o verbální text. Hledáme se žáky hranici tolerance – učíme je zvažovat, jaké činy, přístupy, výroky, chování již není možné tolerovat. V neposlední řadě k této problematice patří výchova k respektování školního řádu a také zákonů našeho státu. Zde je právě možnost, aby se uplatnily všechny – i odborné vyučovací předměty. Významnou roli má vyučovací předmět **právo a ta složka ekonomiky, která se týká ekonomické legislativy** (podnikání pracovně právní vztahy, firemní kultura, vztah podniků a jejich vedení k místní komunitě a k životnímu prostředí, hospodářská kriminalita).*

• **Žáci by měli být schopni orientovat se v mediálních obsazích, kriticky je hodnotit a optimálně využívat masová média pro své potřeby. Měli by být schopni odolávat manipulaci.**

Jak jste jistě poznali, jde o mediální výchovu. Protože je to zvláště svébytná část PT Občan v demokratické společnosti a v mnohých školách ještě nejsou na ni vyškolení specialisté, rozhodli jsme se jí věnovat v rámci tohoto textu samostatnou část. **(Viz poslední, tj. čtvrtá část této stati.)**

• **Žáci by měli umět podle společensky uznávaných pravidel jednat s lidmi, diskutovat o citlivých nebo kontroverzních otázkách, hledat kompromisní řešení.**

Základem demokracie je obyčejná lidská slušnost. Demokraticky se chová k jinému člověku ten, kdo s tímto člověkem jedná podle uznávaných pravidel společenského chování. Prokazuje mu důstojnost, ctí jeho práva a svobody, chce s ním spolupracovat, pomáhat mu, hledat řešení společných problémů atp. Proto ve všech situacích ve škole učíme žáky ctít pravidla společenské etikety, spolupracovat, komunikovat a řešit problémy.

Ve vzájemné komunikaci lidí se často najdou témata, která označujeme jako citlivá (špatně se o nich mluví, mohou zraňovat, jdou do soukromí lidí, ...). Některá témata jsou kontroverzní – mohou na ně být velmi odlišné názory i odlišné přístupy k jejich řešení. Přesto bychom měli v debatách o nich zachovat chladnou hlavu, klidně argumentovat, vyslechnout bez emocí druhou stranu, dokázat ustoupit od svého stanoviska, když je evidentně nesprávné a argumenty druhé strany oprávněně zpochybněné. I tomu se musí mladí lidé učit, zvláště ty povahy, které jsou výbušné, hodně sebevědomé a málo tolerantní. I ve škole se objevují kontroverzní situace, ve všech předmětech i v mimotřídních situacích; mluvíme o nich s našimi žáky a **vedme je důsledně k umění kultivovaně diskutovat** společně hledat přijatelná kompromisní řešení. Vždyť T. G. Masaryk o demokracii řekl, že je to především diskuse.

Realizace ve školním kurikulu:

O výchově k respektování pravidel lidského soužití (včetně dodržování školního řádu) jsme se již shora zmínili. Zaměříme tedy pozornost na schopnost diskutovat a hledat kompromisní řešení. Diskuse by měla být častou výukovou metodou ve všeobecně vzdělávacích i odborných vyučovacích předmětech. Diskutovat se dá vždy, když jde o složitější problematiku, která je nejednoznačná, má různá řešení, jsou na ni různé pohledy a mohou k ní být i různé přístupy. Takové diskuse nabízí dějepis, občanská nauka, zeměpis, jazyky, umělecké předměty, psychologie, ekonomie, ale i technické předměty, když řešíme třeba otázku provedení fasády domu, eliminace ekologických dopadů, použití různých technologií, ve zdravotnických oborech např. otázky etiky zdravotníků, dostupnosti léků a zdravotní péče atp.

Diskuse má svá pravidla, žáky učíme tato pravidla ctít. Neškodilo by, aby naši žáci, hlavně zpočátku, měli při diskusích ve vyučovacích předmětech nebo v třídnických hodinách před očima - např. vyvěšená na zdi třídy – tato základní pravidla diskuse: např. mluvit srozumitelně, nahlas, neskákat jiným do řeči; držet se tématu diskuse; nezesměšňovat, nezlehčovat jiné, ale klidně argumentovat; uznat, že nemám pravdu; nemluvit jen sám, dát prostor i ostatním. Diskuse ve třídě nemusí vyznít jednoznačně; není důležité, zda dojdeme v diskusi k jednomu názoru, důležitá je sama debata, vyjasnění si stanovisek, nácvik umění diskuse.

V diskusi hledáme často kompromisní řešení. Najít možnou shodu nebývá v některých případech snadné. Žáky učíme hledat kompromis, např. také tím, že s nimi cvičíme jak srovnávat, posuzovat a vyhodnocovat informace, hledat cesty dohody s jinými lidmi tak, aby žádný neměl pocit úplné porážky své věci, nýbrž jen částečného úspěchu.

Z výukových metod se pro rozvoj schopnosti spolupracovat, diskutovat, přijímat kompromisy velmi dobře hodí kooperativní učení, skupinová práce žáků a projektová výuka.

• **Žáci by měli být ochotni angažovat se nejen pro vlastní prospěch, ale i v zájmu jiných lidí, ve veřejném zájmu, a to i v zájmu lidí v jiných zemích a na jiných kontinentech.**

Zde jsme ve sféře solidarity, empatie a obecně v oblasti kladných citů a postojů k jiným lidem. Pro dobré fungování demokracie je potřeba, abychom nesobecky mysleli i na ostatní lidi, na celospolečenské zájmy a byli ochotni něco obětovat i ze svých čistě soukromých zájmů, které pochopitelně každý z nás prioritně sleduje.

Realizace ve školním kurikulu:

Ve školním prostředí i při sledování komunitního života obce, kde se škola nachází, se jistě najde řada příležitostí, na nichž můžeme žákům ukázat konkrétní příklady respektování společenských zájmů i schopnost omezit vlastní zájmy ku prospěchu celku nebo jiného člověka. Takové příklady jednání najdeme v denním tisku, v programech rozhlasu nebo televize, v literárních dílech nebo v příbězích lidí v dějinách. Je možné jich využít pro toto výchovné působení ve vyučovacích předmětech, jako je dějepis, občanská nauka, zeměpis nebo český jazyk a literatura a cizí jazyky. V neposlední řadě je krásným příkladem výchovy k solidaritě a humanitě např. adopce na dálku, kterou některé školy praktikují, vybírání peněz nebo věcí na pomoc lidem postiženým povodněmi a další podobné konkrétní aktivity, při nichž se ve škole pouze o pomoci nemluví, ale přímo se tato pomoc poskytuje. Někdy se naši žáci podílejí na dobrovolné pomoci organizované spolky nebo organizacemi, na charitativní činnosti, poskytují pomoc starým lidem nebo zdravotně postiženým – toto jsou aktivity, které je možné zahrnout např. do projektového učení. V neposlední řadě sem patří výchova žáků k tomu, aby pomáhali svým zdravotně nebo sociálně handicapovaným spolužákům nebo spolužákům z řad přistěhovalců, kteří se teprve učí český jazyk a sžívají se s českým prostředím. Cílená péče o ně by měla být součástí každého školního vzdělávacího programu.

Učíme žáky vnímat situaci a potřeby lidí nejen v jejich blízkém okolí, ale i na vzdálených místech světa, na jiných kontinentech. V nedávné době vznikla v ČR koncepce **globálního rozvojového vzdělávání (GRV)**, která se týká i počátečního vzdělávání. Materiály k jeho teorii, ale hlavně konkrétní ukázky z praxe škol v GRV učitelé najdou na webových stránkách společnosti Člověk v tísni, o. p. s. Projektové učení je i zde důležitou výukovou metodou, která je zábavná a zároveň účinná k získání kompetencí z této oblasti.

• Žáci by si měli vážit materiálních a duchovních hodnot, dobrého životního prostředí a snažit se je chránit a zachovat po příští generace.

Jde o výchovu k ochraně materiálních a duchovních hodnot a především také o environmentální výchovu, které je věnováno samostatné PT, takže na tomto místě je nebudeme více rozvádět, ale zaměříme se na materiální a duchovní hodnoty.

Zastavíme se u pojmu **hodnota**. Má totiž mnoho desítek různých definic, protože se této kategorii věnuje hned několik věd – psychologie, filozofie, antropologie, sociologie a další, např. ekonomie. Pro naši potřebu použijeme následující vymezení pojmu hodnota. „Hodnota je subjektivní cena, kterou člověk přisuzuje určitému objektu, situaci, události nebo činnosti ve spojitosti s uspokojováním svých potřeb a zájmů.“¹ Hodnota je to, čeho si jednotlivec nebo skupina lidí váží, cení, potřebuje to, touží po tom, je nebo jsou ochotni pro tuto hodnotu i něco obětovat. Hodnoty jsou **materiální** (dům, dobrý oběd, kvalitní oblečení, lavička v parku, ...) a také **duchovní** (umělecké výtvořky, prožitky radosti, lásky, přátelství, krása krajiny, jazyka, milá vzpomínka na drahého člověka, pocit bezpečí, svoboda, ...).

V realizovaném školním kurikulu tedy usilujeme o to, aby si mládež vážila všeho, co nám poskytuje živá i neživá příroda, a také toho, co je výsledkem poctivé lidské práce, ať to patří soukromé osobě, nebo jde o veřejný majetek. Nezapomeneme na duchovní hodnoty a jejich ochranu.

Realizace ve školním kurikulu:

Výchova k ochraně materiálních a duchovních hodnot může být obsahem řady vyučovacích předmětů i mimořádných činností. V mnohých odborných školách a učilištích vidíme vzornou péči o nábytek a ostatní vybavení učeben. Tuto péči provádějí sami žáci pod vedením učitelů v dílnách – je to forma výchovy k ochraně materiálních hodnot. Také výchova k ochraně materiálních hodnot ve veřejném prostoru (ulice, parky, budovy, malé plastiky, ...) má velký význam a do školního kurikula určitě patří. Adolescentní mládež má tendenci v rozjařenosti, touze po „uměleckém“ projevu nebo ve vzteku ničit kolem sebe lavičky, fasády domů, lámat keře a stromy, rozbít Boží muka, lampičky, pomníčky a mnoho dalších objektů, které mnohdy mají nejen materiální, ale především i duchovní hodnotu. Pokud mládež povedeme k péči o veřejný prostor, na jehož zkrášlování se bude také ona podílet, je jistá pravděpodobnost, že projevy destrukce a vandalismu alespoň omezíme.

Ve výuce jazyků povedeme žáky k úctě k jazyku, včetně jazyka hovorového. Nebude to lehké, vždyť všichni známe malou slovní zásobu většiny dětí a mládeže, jejich povrchní jazykový projev, plný vulgarismů. V hodinách společenských věd je prostor pro hodnoty duchovní, jak jsme je shora – alespoň některé – jmenovali. Kategorie hodnot je velmi subjektivní, na každém učiteli záleží, o jakých hodnotách bude právě jeho výuka. Výběr se bude odvíjet také od zájmu žáků nebo od aktuálních problémů jejich chování.

Obsah PT vychází z výše komentovaných cílů vzdělávání k demokratickému občanství a zahrnuje v sobě následující vzdělávací témata:

- osobnost a její rozvoj;
- komunikace, vyjednávání, řešení konfliktů;
- společnost – jednatelce a jeho identita, společenské skupiny, kultura, náboženství;
- dějiny moderní doby, tj. 19. a především 20. století (toto téma je pouze součástí kurikula oborů vzdělání kategorie M a L a nástavbového studiu, v oborech kategorie H a E je nenajdeme);
- stát, politický systém, politika, soudobý svět;
- masová média a mediální gramotnost;
- demokratické hodnoty a ctnosti – morálka, svoboda, odpovědnost, tolerance, solidarita;
- kultivace právního vědomí pro soukromý a občanský život.

2.2 JAK ZAPRACOVAT PT DO ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

ŠVP bude zmiňovat průřezová témata především v kapitole Charakteristika ŠVP a v jednotlivých učebních osnovách.

Charakteristika ŠVP

vysvětluje, jak se bude ŠVP realizovat. Je určena nejen veřejnosti, ale především vyučujícím, neboť vysvětluje hlavní vzdělávací strategii školy – pojetí vzdělávání, jeho organizaci v daném oboru vzdělání, přístupy k hodnocení žáků a řadu dalších postupů a oblastí, jak to předepisuje RVP.

Pro nás je důležité, že do pojetí vzdělávání patří i rozvíjení klíčových kompetencí a aplikace průřezových témat. Škola tedy popíše, jak bude realizovat jednotlivá PT. Již z předcházejícího textu víme, že PT lze realizovat v jednotlivých vyučovacích předmětech (nebo výukových modulech), v různých mimořádných aktivitách, jako jsou exkurze, besedy, projekty atp., a také je do kurikula zařadit jako samostatné vyučovací předměty. V Charakteristice ŠVP je možné případně vysvětlit, na která PT nebo jejich části škola klade důraz a proč.

Do Charakteristiky ŠVP **uvedeme obecné záležitosti aplikace PT Občan v demokratické společnosti, to znamená, že především popíšeme, jak budeme usilovat o demokratické edukační klima v naší škole**, které je vstřícné ke všem aktérům vzdělávacího procesu – k žákům i ke členům pedagogického sboru. V Charakteristice ŠVP také **vysvětlíme „nadpředmětové“ aktivity**, jimiž PT realizujeme. Budou to např. žákovské projekty, kurzy, zapojení žáků do řešení problémů školy (žákovský parlament), dobrovolnictví, ... A případně stručnou anotací **popíšeme ty vyučovací předměty, které jsme nově zavedli do školního kurikula právě proto, abychom jimi realizovali části PT Občan v demokratické společnosti**, např. vyučovací předmět mediální výchova, etická výchova, sociální psychologie aj.

Pokud vzděláváme dospělé, zvláště ty středního věku, rozhodně budeme zvažovat, které části PT jsou pro ně vhodné, a které již vzhledem k věkovým zvláštěm není třeba příliš zohledňovat.

Vyučovací předměty a jejich učební osnovy

jsou další částí ŠVP, kterou se bude PT Občan v demokratické společnosti zabývat. Při této příležitosti připomínáme zásadu, že každý vyučovací předmět nemusí aplikovat všechna PT. Jde nám přeci o to, aby aplikace PT byla smysluplná, nenásilná a přirozeně vyplývala z obsahu vyučovacích předmětů.

V následujícím textu pojednáme o tom, jak se dá PT Občan v demokratické společnosti zařadit do jednotlivých vyučovacích předmětů. Při této příležitosti si ze všech předmětů školního kurikula vyčleníme předměty humanitní, těm se budeme věnovat zvláště, protože právě humanitní předměty mají velký prostor pro aplikaci PT Občan v demokratické společnosti.

Vybrané prvky PT Občan v demokratické společnosti se dají aplikovat **ve všech vyučovacích předmětech – všeobecně vzdělávacích, odborných, naukových i praktických**. K těmto vybraným prvkům patří:

- Důsledně vedeme žáky ke slušnému chování, k odpovědnému **plnění úkolů** do výuky, k aktivitě ve výuce.
- **Pracujeme s texty různého charakteru**: tím pěstujeme čtenářskou a funkční gramotnost žáků, která je nutnou podmínkou pro informovanost občanů a jejich správné a odpovědné rozhodování ve věcech soukromých i veřej-

ných. Zvláště v současné době, kdy se z různých průzkumů ukazuje, že schopnost číst s porozuměním a čtený text využívat k plnění úkolů a řešení problémů výrazně upadá, proto je důležité velmi často s texty ve výuce pracovat.

- Cvičíme se žáky **dovednost kultivovaně diskutovat**. Vyvodíme s nimi pevná pravidla pro kultivovanou diskusi, vyvěsíme je ve třídě a vedeme žáky k tomu, aby je dodržovali. Učíme žáky argumentovat, ustoupit od názoru, pokud byl opravdu vyvrácen, logicky vystavět příspěvek do diskuse, podněcovat debatu, rozvíjet myšlenky jiných i své atp.
- V každé vyučovací hodině dbáme na **demokratické edukační klima**, v němž se výuka odehrává. Usilujeme o to, aby naši žáci ctili důstojnost všech svých spolužáků a pochopitelně i učitele, hodnotíme je opravdu spravedlivě, vedeme je také k sebehodnocení.

***Humanitní všeobecně vzdělávací předměty** mají pro charakter svého učiva větší a konkrétnější prostor pro funkční aplikaci PT Občan v demokratické společnosti. Dále nastíníme, jak lze v těch humanitních předmětech, které jsou nejčastější složkou školního kurikula ve všech oborech vzdělání, aplikovat průřezové téma vychovávající k demokratickému občanství.*

***Dějepis** – zajišťuje kultivaci historického vědomí žáků, učí je pomocí poznatků o minulosti hlouběji porozumět jejich současnosti, a tak výrazně přispívá k informovanému a odpovědnému rozhodování. Seznamuje žáky s bojem za demokracii, s nebezpečím extremismu, se zločiny proti lidskosti, obsahuje, je-li dobře vyučován, také výchovu k míru a k úctě k demokratickým hodnotám a principům. Dějepis výrazně přispívá k uvědomování si vlastní identity žáků a k jejich začleňování do společnosti.*

***Občanská nauka/základy společenských věd** – celý obsah předmětu velmi úzce souvisí s výchovou k demokratickému občanství. Je to vyučovací předmět, který by neměl být v odborném školství zanedbáván jako „okrajový“. Při studiu RVP jste si jistě všimli, jaký důraz klade kurikulární reforma na výchovu k občanství a na kompetence, které by žák měl v této oblasti mít. Občanská nauka je spolu se školním dějepisem klíčovým vyučovacím předmětem pro PT Občan v demokratické společnosti. V občanské nauce se realizují v podstatě všechny obsahy PT Občan v demokratické společnosti až na dějiny 19. a 20. století, kterým je určen školní dějepis.*

***Český jazyk (gramatika a sloh)** – předmět hraje důležitou úlohu v mediální výchově (práce s texty, význam slov, publicistický styl, deníky, časopisy pro mládež, manipulace v médiích včetně reklamy a další témata přispívající k mediální gramotnosti mohou být přirozeným obsahem tohoto předmětu). Učí také kultivovaně komunikovat v různých formách komunikace (ústní i v písemné) a co nejpřesněji a nejsrozumitelněji vyjádřit myšlenky.*

***Literatura** – obsahuje učivo o významných českých novinářích, učí pracovat s texty, při interpretaci uměleckých textů mohou žáci dobře poznat, jaké utrpení lidem přináší nesvoboda, válka, útlak, jak bylo obtížné bojovat za spravedlivější uspořádání veřejných věcí a za lidskou důstojnost. Vede mladé lidi k zájmu o krásnou literaturu, o divadlo i další druhy umění. Tím kultivuje jejich osobnost a učí trávit volný čas smysluplnými obohacujícími činnostmi.*

***Cizí jazyky** – učí techniku komunikace – dovednost komunikovat ve více rovinách (formální a neformální kontext komunikace, ústní a písemná komunikace, ...). Žáci získávají poznatky o cizích zemích, např. porovnávají sociální výhody a nevýhody tamějšího obyvatelstva, poznávají geografické, kulturní a jiné odlišnosti života lidí v cizině. Učí se tyto odlišnosti vnímat a tolerovat.*

***Ekonomika** – PT, o němž pojednáváme, se např. promítne do učiva o etických a právních aspektech podnikání, o dodržování pravidel ekonomického styku, o pracovní morálce, o dodržování bezpečnostních předpisů, atp.*

2.3 APLIKACE PT V RŮZNÝCH KATEGORIÍCH OBORŮ VZDĚLÁNÍ A HODNOCENÍ ŽÁKŮ

PT aplikujeme ve všech skupinách oborů vzdělání, tedy jak v kategorii oborů M a L, což jsou obory středního vzdělání s maturitní zkouškou, tak i v kategorii oborů H a E, v nichž žáci získávají výuční list. Je samozřejmé,

že tato aplikace bude v různých kategoriích oborů odlišná tím, že učitelé budou brát v úvahu rozdílné studijní předpoklady žáků a také další specifické místní podmínky edukace, jako jsou aktuální problémy v dané škole, možnosti spolupráce s místními orgány, institucemi a organizacemi občanské společnosti a další aspekty ovlivňující výuku výchovy k občanství. Rovněž je třeba přizpůsobit aplikaci PT vzdělávání dospělých. Mají již své životní zkušenosti, takže jich můžeme využít a vybrat z PT Občan v demokratické společnosti to, co se dospělých týká, co oni ve svém životě řeší. Dostávají se totiž do jiných situací než mládež, takže těmto jiným situacím a určitým životním zkušenostem aplikaci PT přizpůsobíme.

V ukázkách příkladů dobré praxe najdete konkrétní příklady aplikace PT v oborech kategorie M/L, ale také ukázkou projektového učení „Projektové Vánoce“ z OU Kunice, které se vztahuje k práci se žáky kategorie oborů E. Většinu výukových metod lze použít u všech oborů vzdělání, jen musíme přitom vzít v úvahu pedagogickou zásadu přiměřenosti. Např. v oborech kategorie M budeme etickou výchovu opírat o znalosti žáků o díle vybraných představitelů filozofického myšlení a o rozbor filozofického textu, kdežto u žáků oboru kategorie H nebo E budeme nejčastěji vycházet z příběhu ze života, a to z takového příběhu, který je schopen žáky zaujmout a budou ochotni se nad ním z etického hlediska pod naším vedením zamyslet a vyjádřit se k němu. Navíc by příběh měl být stručný a dějově přehledný, aby mu žáci porozuměli.

Hodnocení žáků při aplikaci PT

Pokud PT aplikujeme ve výuce určitého vyučovacího předmětu, je pochopitelné, že hodnocení, vyjádřené známkou nebo jinak, bude součástí klasifikace žáka v tomto vyučovacím předmětu.

Připomeňme si na tomto místě **základní zásady hodnocení v současné škole**:

- Žáci by měli o hodnocení vědět předem, nemělo by je zaskočit, nebo být dokonce trestem – nástrojem upevnování kázně.
- Měli by vědět, co se hodnotí – tedy měli by **znát kritéria hodnocení**, a jakou formou bude hodnocení probíhat (způsoby hodnocení). Také by měli znát indikátory výkonu, které jsme stanovili, tzn., co představuje výkon na jedničku, co stačí na dvojku, trojku, co je ještě dostatečný výkon a co již bude hodnoceno nedostatečnou.
- Hodnocení by mělo ukazovat nejen, co žáci neznají a nedovedou, kde udělali chybu, ale mělo by v sobě obsahovat i **uznání pozitivních stránek jejich výkonu**.
- Hodnocení by mělo být vždy **doprovázeno hodnotnou pedagogickou komunikací**, to znamená, že bychom měli vždy vysvětlit záporné i kladné stránky žákova výkonu a hodnocení zdůvodnit. Také bychom měli žákovi ukázat cestu, jak jeho výkon zlepšit.
- Žáky učíme **hodnocení vlastních výkonů (sebehodnocení) i výkonů spolužáků**.
- Hodnocení by mělo být **všestranné** – mělo by zahrnovat všechny stránky žákova výkonu. Např. u referátu hodnotíme nejen samostatnost zpracování, práci se zdroji informací, stylistiku a jazyk, zajímavost obsahu, ale i způsob prezentace.

Příklad hodnocení aplikace PT v českém jazyce:

*Hodnocení výkonu žáků si můžeme konkrétně ukázat jen tehdy, když si zvolíme určitý úkol/zadání. Tak budeme moci stanovit, co budeme hodnotit (tedy **kritéria hodnocení**) a jaký výkon budeme od žáků požadovat (**indikátory výkonu žáků**).*

*Zadáme žákům např. domácí slohovou práci na téma „**Jak chci o vánocích potěšit své prarodiče**“ (**volný slohový útvar**). Diskutujeme s nimi o tom, co by mohlo prarodiče potěšit a jak se to dá zjistit. Vyvodíme s nimi osnovu zadané slohové práce. Objasníme, co a jak se bude na slohové práci hodnotit, určíme termín odevzdání a požadavky na formální úpravu.*

Kritéria hodnocení a indikátory výkonu (pro žáky oborů kategorie vzdělání M nebo L) mohou být následující:

Kritéria hodnocení	Indikátory výkonu – výborný (1)	Indikátory výkonu – průměrný (3)	Indikátory výkonu – nedostačující (5)
Obsahová stránka práce: myšlenky, nápady, vcítění se do potřeb prarodičů	<i>Pěkné nápady, nejsou založeny jen na penězích, žák přemýšlí o svých prarodičích, dovede je pochopit, ...</i>	<i>Žák příliš o svých prarodičích a jejich potřebách a citech nepřemýšlí. Přesto je však schopen popsat, jak jim udělá radost. Není však nápaditý, např. vymyslí pro ně jen materiální dárek.</i>	<i>Žák nedovejde přemýšlet o tom, jak potěšit prarodiče, a nedovejde toto své přemýšlení popsat.</i>
Stylistická stránka práce: respektování zadané osnovy, logická výstavba textu, členění, stylistické kvality.	<i>Text se drží osnovy, Má logickou výstavbu, je optimálně členěn, nejsou v něm žádné závažné stylistické chyby.</i>	<i>Osnova je v podstatě dodržena, text je srozumitelný, je členěn podle osnovy do odstavců. Stylistické chyby nejsou a ni četné, ani závažné.</i>	<i>Text nesplňuje zadání. Je velmi stručný, není logicky členěn; případně je nesrozumitelný, obsahuje velké množství stylistických chyb a neobratností.</i>
Jazyková stránka textu: slovní zásoba, větná stavba, tvarosloví, pravopis	<i>Práce má bohatou slovní zásobu, syntax, tvarosloví i pravopis jsou bez závažných chyb. Používá se spisovná čeština.</i>	<i>V práci jsou syntaktické, tvaroslovné, pravopisné i sémantické chyby. Žák se snaží psát spisovně, i když občas chybuje.</i>	<i>Slovní zásoba je velmi chudá, místy se používá nespisovná čeština, chyby ve větné výstavbě, v tvarosloví a zejména v pravopisu jsou velmi četné a závažné.</i>
Formální úprava textu: dodržení stanovených pravidel pro úpravu a rozsah práce	<i>Ručně psaný text je psán čitelně a úpravně. Pokud je psán na počítači, vykazuje znalost zásad psaní textu na PC.</i>	<i>Ručně psaný text je dobře čitelný. Úprava není dokonalá, ale přijatelná. Text psaný na počítači vykazuje porušování zásad psaní textu na PC.</i>	<i>Text je celý nebo místy špatně čitelný, úprava je nepřijatelná. Text psaný na počítači vykazuje zásadní porušování zásad této činnosti.</i>

Slohovou práci můžeme hodnotit klasifikačními stupni, přidělením bodů nebo jen slovně. Pokud „známujeme“, nebo „budujeme“, vždy je nutné hodnocení vysvětlit – doprovodit je hodnotnou pedagogickou komunikací. Ve shora uvedené tabulce máme jen tři klasifikační stupně. Dají se však snadno převést na plnou pětistupňovou klasifikační stupnici, aniž bychom museli indikátory výkonu na 2 a 4 písemně formulovat.

Na příkladu této slohové práce jsme si ukázali, že se v ní objevují jak cíle a učivo stylistiky a mluvnice českého jazyka, tak i aplikace PT Občan v demokratické společnosti, a to v obsahové stránce slohové práce. Hodnotíme tedy společně dovednosti předmětové, tak i schopnost „angažovat se v zájmu jiných lidí“, v našem případě blízkých příbuzných – prarodičů.

2.4 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA V ODBORNÉM ŠKOLSTVÍ

Žijeme ve světě masových médií, nevymaníme se z jejich přítomnosti a vlivu, naopak – většinou je k životu potřebujeme. Masová média přináší informace, poučení a zábavu. Pomocí masových médií probíhá naše socializace, média spoluvytvářejí naše názory na společnost, kulturu, ekonomiku, politiku, na sociální vztahy. Nezbyvá, než masmédiím co nejlépe rozumět, vidět do toho, jak jejich produkty vznikají, čemu a komu slouží, jak je vnímat a hodnotit, jak se nenechat manipulovat.

Proto je v současné kurikulární reformě do RVP zařazena **mediální výchova**. Víme, že v základním a gymnaziálním vzdělávání tvoří samostatné PT, u nás – v odborném školství je součástí PT Občan v demokratické společnosti.

A. Co rozumíme masovými médii, mediální výchovou a mediální gramotností

Masová média jsou komunikační prostředky, které jsou schopny oslovit hodně lidí. Obvykle se mluví o tzv.

- „starých“ masových médiích, což jsou **noviny, časopisy, film, rozhlas, televize**,

- „nových“ masových médiích, kam počítáme **internet, digitální televizi a technologie na bázi WAP** apod.²

Mediální výchova je relativně nový prvek školního kurikula, jejím zásadním cílem je vybavit žáky mediální gramotností.

Mediální gramotnost „lze charakterizovat jako komplexní, sebevědomý a odpovědný výběr a užívání tištěných, audiovizuálních a digitálních médií všeho druhu k zábavě, informování a vyjadřování se ke komunikaci.“³ Mediálně gramotný člověk není ten, který se médiím vyhýbá, aby se vyvaroval jejich vlivu, ale ten, který je dovede využívat uvědoměle a kontrolovaně.

Podle Kláry Šedové mediální gramotnost tvoří konkrétní kompetence, které jsou však v různých zemích pojímány poněkud jinak. V anglicky mluvících zemích (USA, Kanada, Velká Británie) je důraz kladen na **schopnost kritické analýzy mediálních obsahů**, na znalost kontextu, v němž mediální obsahy vznikají. Takto pojatá mediální gramotnost má především mládež chránit před nežádoucími účinky médií. Na rozdíl od toho je v Německu zdůrazňováno smysluplné užívání médií a produktivní práce s nimi, tj. vlastní žákovská tvorba mediálních sdělení.⁴

V RVP pro gymnaziální vzdělávání v PT Mediální výchova charakterizuje Jan Jiráček mediální gramotnost následovně:

„Mediální gramotnost představuje soubor poznatků a dovedností, které člověku umožňují nakládat s mediální produkcí, jež se mu nabízí, účelně a poučeně, dovoluje mu média využívat ku svému prospěchu a dává mu nástroj, aby dokázal ty oblasti mediální produkce, která se jím snaží skrytě manipulovat, odhalit.“

B. Co z mediální výchovy zařadit do školního kurikula

RVP pro obory středního odborného vzdělávání neurčuje, jaký rozsah a obsah mediální výchovy zařadit do školního kurikula formou výuky nebo jinými způsoby.⁵ V současné době, kdy se již objevila dostupná odborná literatura a realizuje se k mediální výchově další vzdělávání učitelů, doporučujeme zařadit v SOŠ a SOU do mediální výchovy následující témata:

- masová média a jejich funkce;
- zpravodajství v médiích;
- tištěná média, především časopisy pro mládež;
- přesvědčování v médiích, reklama v televizi, v denících a v časopisech; skrytá reklama;
- financování médií;
- cenzura v médiích;
- internet;
- digitální hry;
- účinky médií, závislost na médiích.

Jejich obsah, použité výukové prostředky a metody budou samozřejmě uzpůsobeny různým studijním předpokladům žáků v oborech kategorie M, L, H a E. Určitým vodítkem pro stanovení učiva, případně i inspirací pro aktivity žáků v mediální výchově může sloužit učebnice, která se v této době objevila na trhu.⁶

C. Jak v SOŠ a SOU realizovat mediální výchovu

Ideální by bylo, kdyby se mediální výchova uplatnila ve školním kurikulu jako **samostatný vyučovací předmět** (případně učební modul, pokud je školní kurikulum uspořádáno modulárně). V zahraničí tomu tak většinou je – mediální výchova tvoří samostatný vyučovací předmět školního kurikula. Tato praxe se však u nás zatím uplatňuje minimálně. **Většinou se prvky mediální výchovy rozprostřou do několika vyučovacích předmětů, hlavně do občanské nauky, dějepisu, češtiny, případně do dalších.**

Při tomto způsobu řešení doporučujeme v ŠVP v učebních osnovách zabývajících se mediální výchovou jasně formulovat jednotlivá osnovná hesla mediální výchovy (tj. témata a jejich části v tabulce pro učivo) a vytvořit k nim odpovídající výsledky vzdělávání.

Příklady realizace mediální výchovy ve vybraných vyučovacích předmětech:

a) **Český jazyk a literatura:** např. význam slov, publicistický styl, jednotlivé žánry publicistiky, seriózní publicistika a tzv. bulvár; v literatuře např. učivo o dějinách publicistiky a významných českých novinářích. Z výukových metod se zejména uplatní interpretace verbálních a ikonických textů z novin, časopisů, internetu. Tvorba sloho-

³ Šedová, K.: *Mediální pedagogika*, str. 789. In Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009.

⁴ Šedová, K.: *Mediální pedagogika*, str. 789. In Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009.

⁵ Když kolem roku 2000 vznikala RVP pro střední odborné vzdělávání, téměř žádní učitelé ještě nebyli vzděláni pro aplikaci mediální pedagogiky, takže se jeho tvůrcům zdálo rozumnější, ponechat učitelům prozatím v této oblasti co největší volnost, alespoň do té doby, než v každé škole bude někdo dostatečně způsobilý odborně – na patřičné věcné a didaktické úrovni – mediální výchovu zajišťovat.

⁶ Pospíšil, J., Závadná, L. S.: *Mediální výchova*. Kralice na Hané: Computer Media, s. r. o., 2009.

vých prací v publicistickém stylu, vydávání školního nebo třídního časopisu.

- b) **Cizí jazyky:** např. význam slov, nejznámější světová tištěná média, z výukových metod zejména rozbor a interpretace cizojazyčných textů.
- c) **Dějepis a výchova k občanství:** např. funkce médií, média a svoboda slova, cenzura v médiích, politická karikatura v médiích, politická, komerční a sociální reklama a ovlivňování v médiích, bezpečnost při užívání internetu. Z výukových metod opět doporučujeme rozbor a interpretaci textů různého charakteru.
- d) **Matematika:** např. řešení úloh s tématem cen za reklamu v médiích.
- e) **Ekonomika:** financování médií, média s ekonomickým obsahem. Z výukových metod např. čtení tabulek a grafů.
- f) **Tělesná výchova a výchova ke zdraví:** vliv reklamy na „ideál krásy“ lidského těla.
- g) **Odborné vyučovací předměty:** specializované odbornými časopisy a jiné odborné texty, reklamní literatura daného oboru, firemní texty. Z výukových metod se uplatní zejména rozbor a interpretace odborných textů.

Doporučujeme, aby byl jeden z učitelů vybrán za **garanta mediální výchovy ve škole**. (Nejlépe by bylo, aby se někdo z pedagogického sboru sám z vlastního zájmu této funkce ujal.) Tento učitel by se systematicky, plánovitě a soustavně mediální výchovou zabýval, shromažďoval o ní poznatky, řídil vytváření vhodných edukačních prostředků pro aplikaci mediální výchovy, koordinoval její obsahy v jednotlivých vyučovacích předmětech atp. Je také nezbytné, aby alespoň tento určený garant pracoval na svém profesním rozvoji v mediální výchově, a to jak samostudiem, tak i hodnotným dalším vzděláváním učitelů a pochopitelně i vlastní pedagogickou praxí ve výuce mediální výchovy, která je nezbytná pro získání profesních zkušeností a rozvoj profesních dovedností.

Mediální gramotnost závisí na celkové vzdělanostní úrovni konkrétního člověka. Kultivovaná osobnost se širokým rozhledem lépe čelí mediální manipulaci než nevzdělaná a náležitě nepoučení jednotlivci. Z toho vyplývá, že k mediální gramotnosti může větší či menší měrou přispět téměř každý vyučovací předmět. Záleží především na učiteli, zda se bude ochoten v mediální výchově svých žáků angažovat, zda si pro ni najde v kurikulu svého předmětu prostor a vyplní jej pro žáky přitažlivými a užitečnými činnostmi.

V tomto textu se nám nejednalo o vyčerpávající návod, jak aplikovat PT Občan v demokratické společnosti ve školním kurikulu. Způsobů, jak to udělat, je velké množství a hodně záleží na každém učiteli, na jeho pojetí výuky, osobnostní výbavě k této aplikaci, v neposlední řadě na tom, s jakými žáky pracuje. Věříme, že si každý z vás najde osobitou cestu, jak přistoupit k našemu PT neformálně a optimálně plnit záměry výchovy k demokratickému občanství. Doufáme, že zveřejněné příklady dobré praxe – z dílny vašich kolegů ze SOŠ a SOU – vám budou inspirací.

Použitá literatura:

- Mičienka, M., Jiráček, J.: *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, str. 293. ISBN 978-80-7367-315-4.
- Verner, P.: *Mediální výchova. Průřezové téma*. Praha: Albra, spol. s r. o., redakce SPL – Práce, 2007, str. 106. ISBN 978-80-7361-042-5.
- Ed. Jan Průcha. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- Košťálová, H., Miková, Š., Stang, J.: *Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení*. Praha: Portál, 2008, 152 s., ISBN 978-80-7367-314-7

2.5 DOPORUČENÉ ZDROJE PRO APLIKACI PT

Pro úspěšnou aplikaci průřezového tématu doporučujeme využívat dostupné materiály a zúčastňovat se akcí dalšího vzdělávání učitelů.

Doporučujeme publikaci „Výchova k občanství a demokracii – Ukázky úloh a náměty pro výuku občanské výchovy“⁷, která obsahuje zajímavá výuková i diskusní témata, která se v běžně používaných učebních materiálech nevyskytují. Zároveň přináší ukázky profesionálně vyvinutých úloh i dotazníků, pomocí nichž je možné se na určité problémy žáků ptát, abychom tak zjistili jejich znalosti i postoje k uvedeným tématům. U těchto ukázek jsou zná-

zorněny i výsledky našich žáků v rámci mezinárodního výzkumu výchovy k občanství.

Sdružení pro výchovu k občanství a demokracii (www.svod-cz.info)

Pořádá kurzy pro učitele na téma „Nové horizonty výchovy k občanství“ a nabízí ke stažení stejně nazvaný materiál. Pro rok 2011 vyhlašuje studentskou konferenci na téma „Naši prezidenti optikou doby i dneška“⁸.

Partners Czech (www.partnersczech.cz)

Realizuje různé projekty: např. Mezinárodní kemp MDG'15, Evropa očima mladých, Deliberating in Democracy, Street Law, probační program Právo na každý den. Její pracovníci se podíleli na tvorbě řady učebnic, učebních textů a publikací (např. Právo pro každého, Výchova k toleranci a proti rasismu).

Etické fórum ČR (www.etickeforumcr.cz)

Občanské sdružení pořádá pro učitele kurzy etické výchovy.

Projekt Odyssea (www.odyssea.cz)

Na těchto stránkách doporučujeme si stáhnout materiály zaměřené na rozvoj osobnosti, sociálních dovedností a morálních postojů žáků ve škole, které popisují využití praktických prožitkových metod. K dispozici jsou jednotlivé lekce nebo „Záložník metod používaných v OSV“.

Člověk v tísní (www.clovekvtisni.cz)

Na těchto stránkách si můžete objednat a tak zdarma získat výběrové DVD „To nejlepší z jednoho světa na školách“⁹, které je určeno jak pedagogům, kteří jsou v programu zapojeni, tak i těm, kteří se s ním setkávají poprvé. Na DVD jsou dokumentární filmy a sociální spoty, aktivity do vyučování, informace k tématům jednotlivých titulů, rady a doporučení pro práci s audiovizuálními materiály, komentář od režiséra, učitele a studenta.

Program Varianty nabízí kurzy, publikace a metodické listy, které obsahují velké množství praktických návodů věnovaných tématům multikulturní a globální rozvojové výchovy, které lze využít přímo ve vyučovacích hodinách – např. Netolerance, Kulturní samozřejmosti, Krize, kdo ji zaplatí, Konflikt práv apod.¹⁰

Výuku můžete doplnit o práci s videozáznamy.¹¹

Moderní dějiny (www.moderni-dejiny.cz)

Tento vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky nabízí výukové prezentace, pracovní listy, historické studie, prameny a filmové dokumenty. Materiály slouží pro okamžité využití a umožňují aktivní zapojení žáků do výuky.

Český rozhlas Leonardo (<http://www.rozhlas.cz/leonardo/portal/>)

Tato digitální a internetová stanice nabízí ve svém programu diskuse na aktuální témata, rozhovory s osobnostmi české vědy, specializované magazíny i hudební pořad. Pro výuku je možné využít pořady Sedmý světadíl, Toulky českou minulostí, Třetí dimenze, Vstupte a Zrcadlo. Lze stáhnout různé články, audio i videozáznamy. Uveřejněny jsou např. videozáznamy diskuzí Třetí dimenze Plus z Městské knihovny v Praze, v nichž odborníci konfrontují své názory na aktuální otázky. Zajímavá je např. diskuze „Kolapsy společností.“ Z článků doporučujeme např. „Německo, země tolerance?“ nebo „O čínském potlačování lidských práv a americkém vyzbrojování nepřátel.“

Evropa 2045 (<http://www.evropa2045.cz/>)

Výuková hra Evropa 2045 a související metodické materiály jsou pro všechny školy v České republice k dispozici zcela zdarma. Žáci si prostřednictvím počítačové simulace vyzkoušejí, jaké problémy přináší řízení státu, kde každé rozhodnutí má svůj následek a projeví se na ekonomice, spokojenosti obyvatel či životním prostředí. Jak se budují dobré či špatné vztahy s okolními státy, co přinese pokus prosadit svou vizi Evropy, a jaká bude budoucnost Evropského společenství.

Metodický portál (www.rvp.cz)

Portál vznikl jako metodická podpora učitelů a vytváří prostředí, ve kterém se učitelé mohou navzájem inspirovat a informovat o svých zkušenostech. Pro podporu výuky tohoto průřezového tématu můžete využít nejen materiály pro střední odborné vzdělávání, ale také ty pro základní a gymnaziální vzdělávání.

⁸ http://www.svod-cz.info/kode/Ke_korenum_demokracie_vyhlaseni_10_11.pdf

⁹ <http://www.jedensvetnaskolach.cz/index2.php?id=525>

¹⁰ <http://www.varianty.cz/index.php?id=17>

¹¹ <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=848&idv=2eUWV1cztvE>

⁷ Procházková, I., Raabová, E.: *Výchova k občanství a demokracii – Ukázky úloh a náměty pro výuku občanské výchovy*. Praha: UIV, 2001, 52 s.; dostupné na <http://www.uiv.cz/clanek/535/1603>

3. Příklady dobré praxe k PT Občan v demokratické společnosti

číslo	název	autor	strana
1	▸ Víme, co je demokracie?	PhDr. Maria Bezchlebová	19
2	▸ Vím, kdo jsem	Mgr. Jarmila Jašková	22
3	▸ Představuji místo, kde žiji	Mgr. Zdenka Antalová	25
4	▸ Co je správné? Šetření jako prostředek etické výchovy	Mgr. Jarmila Jašková	28
5	▸ Jsou jiní	Mgr. Jarmila Jašková	30
6	▸ Šípková Lhota	Ing. Agáta Kočí	33
7	▸ Úvod k mediální výchově	Mgr. Zdenka Antalová	35
8	▸ Mediální výchova tvořivě	Ing. Jiří Mlateček	37
9	▸ Časopis Ryboviny	Ing. Karel Dubský	38
10	▸ Vánoce slavných a známých osobností	Ing. Ema Baboráková	41
11	▸ Projektové Vánoce “Od Ondřeje k Lucii“	Eva Černotová	43
12	▸ Po stopách Morany aneb vítání jara	Ing. Agáta Kočí	46
13	▸ Právní bingo	Mgr. Jan Zouhar	48
14	▸ Schémata pro výuku ke kultivaci právního vědomí žáků	Mgr. Jan Zouhar	50

1. VÍME, CO JE DEMOKRACIE?

Soubor aktivit o principech a zásadách demokracie

Autor: PhDr. Maria Bezchlebová, Národní ústav odborného vzdělávání

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

PDP představuje aktivitu pro žáky a následné metodické kroky po jejím uskutečnění. Obecným cílem je společně se žáky dojít k charakteristice moderní zastupitelské liberální demokracie. Po uskutečnění práce ve skupinách a diskuse v plénu třídy by žáci měli být schopni objasnit, na jakých zásadách, principech a hodnotách je tato demokracie založena.

Cíle (výsledky vzdělávání):

Žáci:

- vysvětlí, co se rozumí obecně pod pojmem demokracie;
- najdou na časové přímce dobu, kdy byly položeny počátky zastupitelské liberální demokracie v Evropě a v Severní Americe; pojmenují události, během kterých se tak stalo;
- objasní, co se rozumí politickou rovností, veřejným zájmem, zastupitelskou demokracií, pluralitou názorů a jak rozumět pojmu lid, lidská práva, právní stát a nezávislá média;
- uvedou zásady a principy, na nichž je založena zastupitelská demokracie liberálního typu;
- diskutují o tom, které zásady a principy demokratické vlády, rozdělení moci a uspořádání společnosti je možné zároveň nazvat hodnotami (tento výsledek vzdělávání je vhodný jen pro nejvyšší ročníky studia).

Vyučovací předmět:

Ten vyučovací předmět, který ve školním kurikulu představuje výchovu k demokratickému občanství. V odborném školství (v SOŠ a SOU) je tímto vyučovacím předmětem nejčastěji **občanská nauka**.

Obor vzdělání a ročník:

PDP se dá použít ve všech oborech středního odborného vzdělávání, zvláště je vhodný pro obory středního vzdělání s maturitní zkouškou (tedy obory kategorie M a L, včetně nástavbového studia); dá se podstatně zjednodušit, a tak upravit pro žáky oborů středního vzdělání s výučním listem (kategorie H). Použije se v tom ročníku, do něhož ŠVP zařazuje politickou výchovu včetně výchovy k lidským právům.

Kontext PDP

- PDP může být zařazen **na počátek výuky o demokracii** současného typu v naší euroamerické civilizaci, kdy chce vyučující zjistit, co si vybavují žáci o tomto typu vlády a rozdělení moci ze svého předcházejícího základního vzdělávání - jaká fakta, pojmy, vztahy a souvislosti znají a jak jim rozumějí. (V následujících hodinách se budou tyto znalosti na středoškolské úrovni rozvíjet a doplňovat, úkoly pro žáky budou spojeny s vyššími oblastmi kognitivního procesu, jako je aplikace, analýza, hodnocení a případně i tvoření a bude se pracovat se různými zdroji informací.) V tomto případě však jde o první mapování, co žáci vědí, případně do jaké hloubky tomu rozumějí.
- Jiná možnost použití tohoto PDP je **na konci výuky o moderní demokracii**, kdy chceme učivo shrnout a systemizovat.

Realizace

- fáze aktivity.** Rozdělíme třídu do skupin po 3–4 žácích – podle velikosti třídy. (Princip, podle něhož se skupiny tvoří, je na učiteli.) Učitel vysvětlí úkol pro skupiny: do deseti minut napsat na flipový papír základní znaky a principy demokracie našeho „západního typu“, tedy demokracie zastupitelské, která se realizuje v současnosti ve státech Evropy, Severní Ameriky a Austrálie.

2. fáze aktivity. Vybraní mluvčí skupin prezentují před třídou výsledky práce jednotlivých skupin, členové skupin doplňují. Flipové papíry jsou rozvěšeny po třídě tak, aby na ně všichni viděli. V plénu třídy se pak vyberou společné znaky a principy demokracie, které uvedly jednotlivé skupiny, učitel jejich formulaci „doladí“, aby byla jasná a odborně správná. Napiší se na tabuli. Nebudou jistě všechny, některé podstatné znaky budou s největší pravděpodobností chybět.

3. fáze aktivity. Tyto chybějící charakteristiky demokracie doplníme diskusí v plénu třídy. Nakonec by měl vzniknout přehledný soupis podstatných znaků a principů soudobé demokracie, jak ji známe hlavně z Evropy (viz níže).

4. fáze aktivity. Objasňují se pojmy a jednotlivé formulace, a to frontální diskusí nebo řízeným rozhovorem. Má se dojít k těmto závěrům. Např.:

Znaky, zásady a principy moderní demokracie:

- Moc je ve státě rozdělena na **moc zákonodárnou** (má ji parlament, tvořený volenými zástupci lidu), **moc výkonnou** (vláda, prezident, místní zastupitelstva) a **soudní** (existují nezávislé soudy).
- Zdrojem moci jsou **svobodní občané (lid)**, kteří svou vůli projevují v pravidelně konaných svobodných volbách, v nichž občané vybírají své zástupce nebo politické strany do parlamentu a místní samosprávy (= **zastupitelská demokracie**).
- Jsou zaručena **lidská práva a svobody**, menšiny (minority) i jednotliví občané jsou chráněni před případnou nerovností nebo útlakem ze strany většiny (majority) nebo státu. Všichni mají **stejnou šanci** bez ohledu na původ, náboženství a jiné rozdíly, např. k přístupu ke vzdělání, k podnikání, stejný nárok na základní zdravotní péči, na ochranu své bezpečnosti atp.
- Lidem je zaručena **politická rovnost**, tzn., že každý volič má jen jeden hlas, který má stejnou váhu jako hlas jiný.
- Demokratický stát je **právním státem** – má spravedlivé zákony a dbá na jejich dodržování.
- Na politické scéně a ve veřejném životě se uplatňují různé politické a jiné názory, které jsou reprezentovány jak politickými stranami, tak různými občanskými iniciativami, odbory, profesními sdruženími, neziskovými a nestátními organizacemi atp. (= **pluralita názorů**).
- Pracují **nezávislá masová média** (tisk, rozhlas, televize, internet) a je určitá demokratická **politická kultura** (tj. způsob jednání mezi politiky, stranami, veřejností, médii a dalšími subjekty).
- **Rozhodování politiků je průhledné a přehledné**, občané mají dost informací, včetně informací o financování, a mohou rozhodnutí politiků kontrolovat. **Potírá se korupce a kriminalita**.
- Co nejvíce občanů se chová demokraticky, dodržují zákony, jsou aktivní, a i když prioritně sledují své soukromé zájmy a štěstí, jsou někdy také ochotni **jednat více ve veřejném zájmu** než výhradně jen ve svém zájmu soukromém.
- **Ekonomika je tržní**, zaručuje právo podnikat a mít soukromý majetek.
- Co nejvíce lidí má **materiální podmínky k důstojnému životu**. (Chudoby má být v demokratickém státě co nejméně.)¹²

Reflexe PDP

Podle průběhu práce skupin a následné diskuse nebo řízeného rozhovoru učitel v zásadě pozná, jak žáci rozumějí podstatu moderní demokracie, typické pro naši civilizaci (naš kulturní okruh – Evropa, Severní Amerika, Austrálie). Tento typ uspořádání společnosti, vlády a moci se tu vyvíjel od dob americké a francouzské občanské revoluce v 18. a na přelomu 18. a 19. století.

Během aktivity nebo v jejím závěru je třeba žákům zdůraznit, že demokracii nelze jednou provždy a jedním rázem nastolit, ale že je to, jak říká Erazim Kohák, **dlouhodobý a obtížný proces neustálého vyvažování, zdokonalování, kompromisů, hledání a řešení problémů – proces, který vlastně nikdy úplně nekončí**. Shora uvedené body znamenají jen do určité míry, někdy docela málo dosažitelný ideál, k němuž se realita v jednotlivých demokratických státech jen více nebo méně přibližuje.

Máme-li dobré žáky se zájmem o dějiny, můžeme připomenout antickou demokracii a např. dobrovolníkovi zadat referát o její specifické podobě.

Během aktivity žáci pracovali ve skupinách, prezentovali výsledky své práce, účastnili se řízeného rozhovoru a diskuse (pracovali v týmu a rozvíjeli se jejich kompetence komunikativní a sociální i kompetence k učení).

Nutné pomůcky a prostředky:

Potřebujeme velké archy papíru, fixy, lepicí pásku s možností papíry někde upevnit, tabuli. Nakreslíme jednoduchou časovou přímkou od raného novověku do konce 20. století.

Hodnocení

Pokud aktivitou pouze mapujeme znalosti ze základního vzdělávání, není vhodné klasifikovat, slovně hodnotit výkony žáků je však žádoucí, zvláště když hodnocení může být povzbuzující a optimistické. Pokud je aktivita zařazena jako způsob shrnutí a systematizace učiva, hodnocení spojené s klasifikací je možné. Odkazujeme na příslušnou literaturu, která se věnuje hodnocení žáků včetně stanovení příslušných kritérií pro hodnocení a indikátorů výkonu žáků.¹³ V této literatuře je možné najít hlubší poučení o dané problematice a postavit naše dosavadní hodnocení žáků na odbornější a objektivnější úroveň v tom smyslu, jak se k hodnocení vyjadřuje soudobá didaktická literatura, dostupná na českém knižním trhu.

Použitá literatura a zdroje

- Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, 294 s., ISBN 80-85865-10-6.
- Kohák, E.: *Průvodce po demokracii*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2002, 156 s., ISBN 8086429032
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Demokracie>

2. VÍM, KDO JSEM

Výuka vedoucí k sebepoznání a hodnocení sebe i druhých

Autor: Mgr. Jarmila Jašková

Škola: VOŠ a SPgŠ Litomyšl, Komenského 22

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

PDP se zaměřuje a sebepoznávání, realistické sebehodnocení, na poznávání a hodnocení druhých lidí i na budování citové stability mladých lidí. Je zaměřen na komunikaci mezi subjekty, která sice sděluje podstatné a pravdivé, ale je zároveň nezraňující a neurážející. Užívá se individuální a skupinové práce, problémového učení a rozhovoru včetně diskusních metod. Aktivita jsou realizovány v humanitních předmětech, jež jsou součástí školního kurikula pedagogických oborů středoškolského nebo vyššího odborného vzdělávání.

Vyučovací předmět:

psychologie, základy managementu, pedagogika, základy společenských věd nebo jiný vyučovací předmět, v němž se realizuje výchova k demokratickému občanství

Obor vzdělání a ročník:

pedagogika volného času, pedagogické lyceum, všechny obory VOŠ – předškolní pedagogika, speciální pedagogika, pedagogika volného času; ve vyučovacím předmětu základy managementu. 2. a 3. ročník SŠ, 3. ročník VOŠ

Cíle (výsledky vzdělávání):

Žák / student:

- dovede popsat co nejvíce objektivně své vlastnosti a emoce, rovněž i vlastnosti jiných subjektů v třídní komunitě;
- necítí zábrany hovořit nejen o svých méně vhodných vlastnostech a citech, ale i svých pozitivních;
- dovede své znalosti o různých členech komunity využívat ve styku s nimi, zejména v komunikaci, která je kultivovaná a nezraňující.

Realizace

Realizace se liší podle toho, v které věkové kategorii žáků / studentů je činnost zařazena. Její základní struktura však zůstává stejná, ale podle věku či zájmu žáků / studentů lze témata obměňovat či doplňovat.

Rozsah se odhaduje velmi těžce, protože záleží na výši aktivity zúčastněných žáků / studentů, ze zkušenosti navrhuji 4–6 vyučovacích hodin.

Nejprve jsou žáci / studenti seznámeni s obsahem práce ve vyučovacích hodině a tím, co jim výsledek má přinést. Zároveň jsou stanovena „pravidla hry“. Protože se hovoří o emocích a dalších citlivých tématech, je nutné žákům / studentům sdělit, že pokud nechťejí své pocity sdělovat, nemusí. Jejich aktivita je sice žádoucí, ale dobrovolná. Je třeba také zdůraznit, že cokoli se během těchto vyučovacích hodin řekne (s čím se někdo svěřil), zůstává uzavřeno ve skupině a nevynáší se ven. Tato pravidla současně podporují soudržnost a důvěru skupiny, která je při této velmi práci důležitá.

Na úvod, pro počáteční motivaci, takové vyučovací hodiny lze použít autentické vyprávění, vlastní zkušenosti, ukázku z poutavé literatury (např. konkrétně knihu od Elizabeth Kimové „Bezejmenná“¹⁴). Ukázka by měla mít emocionální náboj, formou nějaké zpovědi, pokud možno přečíst co nejvěrohodnější příběh, na který lze navázat v dalších fázích projektu (ukázka by se měla týkat např. opuštěného dítěte, týraného dítěte, dítěte cizince, adoptovaného dítěte v nové rodině nebo autistického dítěte). Na jejím základě se snažit zapojit žáky / studenty do činnosti, která bude následovat, tím, že se budeme ptát například: „Zažil jste někdy někdo něco podobného? Víte o někom, kdo něco takového prožívá? Znáte někoho, kdo by o tom mohl hovořit?“ apod., přičemž je nutné, aby žáci / studenti měli čas a prostor pro své reakce.

První část úkolu je věnována vlastní osobě. Žáci / studenti se nahlas zamýšlejí nad pojmem „JÁ“. Je vhodné na tabuli nebo na velký papír vytvářet myšlenkovou mapu tohoto pojmu. Při vytváření myšlenkové mapy si žáci uvědomují, které vlastnosti a vnější projevy jsou součástí každé osobnosti, tedy mého „JÁ“. Je to významné v dalších krocích projektu. Žáci si uvědomí, o čem všem se dá v souvislosti s pojmem „JÁ“ hovořit. Toho lze docílit otázkami typu:

- „Co všechno tvoří člověka?“ – pozitivní i negativní vlastnosti, chování navenek, přetvářka atd.
- „Co je součástí života člověka?“ – zkušenosti, lásky, starosti, práce, zájmy, schopnosti, vztahy k druhým lidem, zdravotní stav atd.
- „Co je charakteristické pro mne?“ – protože se jedná o velmi mladé lidi lze očekávat i některé radikální pojmy, jako je pocit nesvobody, nesouhlasu, zklamání, ale také zamilovanosti, štěstí nebo nadšení pro něco. Doporučuji nekomunikovat, možná později otevřít a zamýšlet se nad problematikou.

Druhá část je zaměřena na **sebehodnocení**. Zde je možné zařadit individuální práci. Žáci dostanou papíry, na které si každý obkreslí svou vlastní ruku a do každého obkresleného prstu napíše jednu svou vlastnost, tj. celkem 5 vlastností, které považují za důležité. Důležitost vlastností je v tomto věku vázána většinou na osobní život, proto můžeme tento požadavek zdůraznit. A protože se nám zde jedná o sebepoznání, jsou to v tomto bodě vlastnosti, které si žák sám nejvíce uvědomuje, domnívá se, že jsou pro něj charakteristické. Hierarchie vlastností může být dána očíslováním prstů s jednotlivými vlastnostmi, ale tento krok není podmínkou, neboť hierarchie vlastností se může již v průběhu projektu změnit.

Jednotlivé papíry s obkreslenými rukama se rozloží na zem, nebo pověsí na zeď, a o jednotlivých napsaných vlastnostech se začíná vést diskuse. Pokud jsou jednotlivé papíry nepodepsané, mohou se promíchat a po náhodném vybrání jednoho papíru a přečtení jednotlivých vlastností, mohou žáci hádat, komu tyto vlastnosti patří a hodnotit, zda dotyčný sám sebe vystihl správně, nebo zda jej ostatní vidí jinak. Touto cestou se každý ze zúčastněných může dozvědět, jak jej vnímají ostatní, na kolik přesný byl jeho odhad a zda mu dělalo problémy své vlastnosti do obkreslené ruky napsat.

Třetí část je zaměřena na **hodnocení druhých a na rozvoj vztahu k ostatním osobám v třídní komunitě nebo v jině ve společnosti**. Je možné využít předchozího materiálu. Úkolem je hledat vhodná slova pro vyjádření nepopulární či nepříjemné vlastnosti člověka a způsoby, jak takovýto jev/nepříjemnou pravdu taktně sdělovat. Při tomto třetím kroku je prostor pro rozvoj komunikativních dovedností, například při skupinové činnosti. Jednotlivé skupiny žáků / studentů mají nacvičit a sehrát scénku na odlišné téma. Přičemž jsou nuceni použít co nejvhodnější a společensky nejvíce přijatelnější způsoby komunikace. Učí se nahlas vyslovit některé skryté názory apod.

Např. U žáků střední školy mohou být tato témata:

- „Dozvěděla ses, že tě kamarádka pomlouvá.“
- „Myslíš si, že tě kamarádka už nemá ráda.“
- „Žárlím na naše mimino.“
- „Mám postiženého sourozence a všichni se okolo něj točí.“ atd.

U starších studentů může být téma:

- „Budeme spolu žít v jedné domácnosti. – Jak si rozdělíme náklady?“
- „Můj kluk (holka) se se mnou rozešel (rozešla).“

Reflexe PDP

Nácvik sledované problematiky jsem se rozhodla provést v rámci výše uvedených vyučovacích předmětů a tím podpořit mezipředmětové vztahy.

Dbám na to, aby při prvním kroku byly zvýrazněny pozitivní vlastnosti člověka. Proto se snažím, aby případné negativní reakce subjektů byly mírné a nikoho neurážely či neponižovaly. Smyslem této činnosti je zvýraznit to dobré, co v člověku je, a zároveň tolerovat případné odlišnosti druhých lidí.

Po počátečním ostychu mám tu zkušenost, že aktivita žáků a studentů stoupala. Někdy jsme měli problém držet se daného tématu, protože se téma dotýkalo nějaké jiné problematiky a žáci a studenti na něj živě reagovali (antikoncepce, odložené dítě v babyboxu apod.). Na nezáměr si rozhodně stěžovat nemohu. Snažila jsem se, aby si z každé vyučovací hodiny žáci odnesli nějaký pozitivní poznatek a prožitek, že vyučovací hodina nebyla nuda. Také jsem se snažila, aby vyšel prostor na jednotlivé názory, které zde zazněly a aby žádný z těchto názorů nebyl přehlédnut. Nejzajímavější náměty jsme později rozpracovávali dále, například tak, že jsme si stanovili termín, do kterého si žáci či studenti mohli

¹⁴ Anotace knihy: Autobiografické vyličení strastiplného příběhu americké novinářky korejského původu, která se narodila ze svazku Korejky a amerického vojáka nedlouho po skončení korejské války. „Bezejmenný“ míšenec a její matka se staly pro rodinu potupou, kterou mělo ze světa sprovdit zabití. Matku zavraždil její vlastní otec a bratr, malá holčička se dostala do útulku pro sirotky. Ani v nové přísně protestantské adoptivní rodině, která si ji dovezla do Spojených států, nepoznala radost. Šťastné nebylo ani manželství, do něhož vstoupila v sedmnácti letech, určité naplnění svého pohnutého osudu tak našla až ve vztahu k dceři. Doporučujeme všem, kdo chtějí nahlédnout do úzkostí naplněné duše korejské ženy a její jednání a úvahy formované cizím prostředím.

sehnat požadované informace a utřídit si svůj názor, který jsme dále mohli vzájemně ovlivňovat. Informace mohly mít podobu článků, posbíraných odpovědí ze svého okolí (např. v rodině) a sloužily jako inspirace k možnému budoucímu výběru témat, většinou formou diskuse. Tato témata lze doplnit filmem s analýzou, jestliže se onoho tématu dotýká. Také žáci mohli napsat dotazy anonymně, bylo-li téma pro ně příliš náročné. (I tuto metodu někteří využili). Dokonce mohu říci, že mnozí žáci (týká se hlavně SŠ) byli schopni hovořit o věcech, o kterých nechtěli s nikým jiným předtím hovořit. Zjistila jsem také, že většině žáků a studentů dělá problém vynést a zdůraznit své pozitivní vlastnosti, daleko jednodušší je pro ně hovořit o sobě v negativech. Další výslednicí je tedy také tento jev zmírnit či dokonce změnit.

Problematika sebepoznání a vztahů k druhým je široká, a proto lze tento projekt v podstatě donekonečna rozvíjet.

Hodnocení

Vzhledem k tomu, že práce je založena na emocích, je i hodnocení velmi specifické. Znovu zdůrazňuji, že je velmi důležité zviditelnit pozitivní vlastnosti a projevy žáka, které zde zazněly nebo byly pozorovatelné v průběhu vyučovací hodiny (např. odvaha hovořit). Hodnotí především ostatní žáci/studenti, kteří se vyjadřují k tomu, co žák říká, vyjadřují svůj souhlas či nesouhlas, odlišný postoj vlastní názor nebo pochybnost. Učitel hodnotí aktivitu a motivovanost jednotlivců (ne obsah jejich sdělení!).

Nutné pomůcky a prostředky:

- papíry, psací potřeby,
- vhodná kniha (např. výše zmíněná KIM, Elizabeth. Bezejmenná: strastiplná pouť z válečné Koreje do Kalifornie. [Z angl. originálu Ten thousand sorrows přel. Ivana Nuhličková]. vyd. 1. Praha: Ikar 2002. 197 s. ISBN 80-7202-997-5 (váz.)
- doporučenými pomůckami mohou být ilustrace, doprovodné texty, zvuková nahrávka, krátký filmový šot.

Použitá literatura a zdroje:

Zejména vlastní nápady a znalost situace a prostředí.

- Pike, G., Selby, D.: *Cvičení a hry pro globální výchovu 1*. Portál: Praha, 2000. 253s. ISBN 80-7178-369-2
- Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Portál: Praha, 1997, 2003. ISBN 80-7178-626-8.

3. PŘEDSTAVUJI MÍSTO, KDE ŽIJÍ

Individuální zpracování prezentace

Autor: Mgr. Zdenka Antalová

Škola: SOŠ veterinární, mechanizační a zahradnická a JŠ s právem SJZ, Rudolfovska 92, 370 01 České Budějovice

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Občan v demokratické společnosti
- **Vedlejší:** Informační a komunikační technologie

Anotace

Soubor aktivit, pomocí nichž žáci sestaví prezentace míst, kde bydlí. Cílem je seznámení žáků a prohloubení vzájemného poznávání, uvědomění si vlastní identity a vztahu k domovu (regionální identity), rozvoj klíčových kompetencí a užívání multimediálních technologií. Při zpracovávání projektu (nebo jiné žákovské aktivity) žák vyzdvihuje kvality místa, kde žije, nebo odkud pochází, a zároveň se pokouší najít palčivý problém či nedostatek daného místa a navrhnout způsob jeho řešení. Účast na projektu (nebo souboru aktivit) je pro žáky dobrovolná. Práce je rozčleněna do tří částí: zpracování historie a současnosti vybraného místa, sestavení půldenní výletní trasy po dané oblasti a návrh řešení daného problému či nedostatku v dané oblasti. Nejdůležitějším cílem je snaha o to, aby žák sám prostřednictvím jím zvolených metod práce pochopil jedinečnost prostředí, ve kterém žije, a přispěl k jeho zlepšení. K dalším cílům patří rozvoj komunikativních kompetencí žáků, rozvoj dovedností v užívání ICT a formování žádoucích občanských postojů ve smyslu občanské angažovanosti a aktivity.

Vyučovací předměty: český jazyk, dějepis, částečně ICT

Ročník: 1. ročník

Rozvíjené klíčové kompetence:

- občanské kompetence a kulturní povědomí,
- kompetence k řešení problémů,
- komunikativní kompetence,
- personální a sociální kompetence,
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

Realizace

Příprava a realizace projektu je rozplánována do období tří měsíců (nejlépe duben – červen).

- **V první fázi** je žákům dvou 1. ročníků, kteří se již během školního roku částečně seznámili, vysvětlen smysl práce a společně s vyučujícím hledají zajímavé a neotřelé způsoby zpracování a prezentace. V případě, že se projektu účastní dvě třídy, vytváří se prostředí pro soutěžení a o práci mají žáci zvýšený zájem.
- **Ve druhé fázi** se zaregistrují zájemci – na základě zkušeností se jeví, že ideální je zapojení asi jedné třetiny třídy.
- **Třetí fáze** probíhá mimo školu formou individuálního zpracování. V této době jsou žáci v hodinách českého jazyka seznamováni s pravidly neverbální komunikace, jak se správně chovat, jednat a mluvit na úřadech, s vyplňováním formulářů (př. žádosti o dotace) a jsou posilovány jejich prezentační dovednosti. Žáci se seznamují s tím, jak obsahově vypadá PPT prezentace a jak správně prezentovat svou práci. Následně mohou někteří žáci před třídou prezentovat část či celek své práce a ta je společně se třídou hodnocena ve smyslu doporučení a rad.

- **Ve čtvrté fázi** je vyhlášen projektový den, během kterého se setkají společně dvě do projektu nebo integrovaného tematického úkolu zapojené třídy a prezentují své práce a zároveň probíhá kontrola, zda se nejedná o kompilaci oficiálních stránek obce (zajistí určení žáci). Formou tajného hlasování studentů je vyhodnocena nejlepší práce z každé třídy. Projektového dne se též účastní všichni zapojení učitelé.
- Poslední **5. fáze** je jakousi odměnou. Každá třída se vypraví do místa vítězné práce, autor vítězné práce se stane průvodcem po výletní trase, kterou v projektu naplánoval, seznámí nás na místě se svojí vizí, jak zlepšit „slabé“ místo regionu, podle možností domluví setkání s tamější zajímavou či významnou osobností nebo pamětníkem.

Metody výuky

Tento soubor aktivit žáků lze realizovat buď formou integrované tematické výuky ve shora uvedených vyučovacích předmětech, nebo jako žákovský projekt pro vybrané žáky prvních ročníků. Použité metody tedy jsou integrovaná tematická výuka, projektové učení a v rámci obou se také realizuje řešení problémů.

Nutné pomůcky a prostředky:

školní dataprojektor, eventuelně interaktivní tabule, počítač s připojením na internet, školní aula pro projektový den.

Možné další pomůcky: digitální fotoaparát, kamera apod.

Hodnocení

Tento projekt byl celý zrealizován zatím jednou a setkal se s poměrně velkým ohlasem žáků, rodičů i některých členů obecních zastupitelstev (viz komentář žáka k projektovému dni ve školním časopise). Velmi zajímavá byla ta část projektu, ve které žáci navrhovali změny a sestavovali plán, jak sehnat finance na jejich provedení. Pro studenty byl atraktivní výlet do místa vítězné práce, oba „vítězní“ studenti se na návštěvu svého místa připravili velmi zodpovědně a připravili pro nás i „bonusy“. Těšil nás zájem z řad obyvatel obou obcí.

Přínosný pro samotnou obec byl projekt žáka, který si na příslušném ministerstvu zažádal o formulář na přidělení dotací, vše zkontroloval s obecním zastupitelstvem, to se iniciativy chopilo a místní nedostatek – neopravená kaplička – je už minulostí (viz foto Kaplička v Neplachově).

Použitá literatura a zdroje

webové stránky obcí, literatura a jiné informační zdroje o regionu a obci, spolupráce s pracovníky obecních zastupitelstev nebo paměťových institucí (místní muzea, archivy a galerie), spolupráce s místními organizacemi a institucemi nebo představiteli občanských iniciativ, případně jiné zdroje.

Přílohy

Komentář žáka k projektovému dni:

Projektový den

Počátkem roku 2009 jsem byl účastníkem projektového dne. V připravené společenské místnosti domova mládeže se sešlo několik desítek žáků z prvních ročníků naší školy a začalo se s prezentacemi obcí, v nichž žáci zapojeni do projektu bydlí. Strhla se opravdová soutěž v tom, která z obcí je nejstarší, která nejhezčí, kde jsou nejlepší dobrovolní hasiči apod. Prezentace byly ohodnoceny známkami z výpočetní techniky, dějepisu a českého jazyka. Akce byla velmi vydařená, protože jsme vlastně navzájem poznali, kdo odkud je a kde žije a jak to tam vypadá.

K nejzajímavějším patřila ta část, kde jsme měli navrhnout změny, které by naší obci prospěly. Od návrhu znovuvybudování rozhledny v Útěchovičkách až po opravu kapličky v Neplachově.

Mne nejvíce zaujal projekt mého spolužáka Jardy. Žije v Nových Hradech. Jeho vyprávění o tamním opraveném zámku mne velice zajímalo. Ty jejich velikány, myslím tím kopce - Kuře, Slepici a Kohouta je také vidět široko daleko a nikdo je jen tak nepřehlédne. Jednou se tam určitě rád podívám, možná že právě Jardova výletní trasa v hlasování zvítězí a jakmile nám počasí dovolí, máme přislíbený turistický výlet s průvodcem – možná tedy s Jardou. Docela mu závidím ty jejich krásné stezky. Procházku Terčíným

údolím bych také bral. Došel bych se podívat až tam na ta jejich rašeliniště a rád bych ochutnal pravou novohradskou dobrou vodu, ne tu stáčenou do plastů. A možná si jednou zaplavu v bazénu, který by chtěl Jarda ve městě vybudovat.

S kamarády jsem ocenil dobrou myšlenku naší paní učitelky na češtinu a dějepis, kterou tento projektový den napadl. Dále bych chtěl poděkovat zúčastněným učitelům a řediteli školy, který to vše musel schválit. Děkuje.

Karel Příbyl, žák P-1

FOTO:

Vítězná práce - Oprava kapličky

Kaplička v Neplachově - její oprava byla iniciovaná prací žáka.

4. CO JE SPRÁVNÉ?

Šetření jako prostředek etické výchovy

Autor: Mgr. Jarmila Jašková

Škola: Vyšší odborná škola a Střední pedagogická škola Litomyšl

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

Podstatou PDP je žákovský průzkum morálního hodnocení určitého lidského jednání. U respondentů různého věku žáci zjišťují změnu morálního hodnocení ve vztahu k věku. Žáci si cvičí komunikaci s respondenty, zápis jejich odpovědí a vyhodnocení výsledků průzkumu včetně jejich prezentace. V závěru aktivity se uskutečňují různé druhy výukových rozhovorů a dojde ke shrnutí poznatků z průzkumu. Žáci zaujmou k příběhu vlastní morální stanovisko.

Cíle (výsledky vzdělávání)

Žáci:

- uskuteční řadu rozhovorů s respondenty různého věku na dané téma (příběh s morálním obsahem);
- zapíší jasně a výstižně hlavní myšlenky respondentů jejich vlastními slovy;
- zpracují přehlednou tabulku s výsledky průzkumu;
- srovnají závislost morálního hodnocení na věku respondentů;
- prezentují výsledky své práce v plénu třídy;
- debatují o morálním aspektu příběhu, který byl obsahem průzkumu,
- zaujmou k výsledkům průzkumu vlastní stanovisko.

Vyučovací předmět:

pedagogika, pedagogická praxe, základy společenských věd nebo jiný vyučovací předmět, jehož obsahem je praktická filozofie (etika)

Obor vzdělání a ročník:

Pedagogika volného času, Pedagogické lyceum, případně každý jiný obor středního vzdělání s maturitní zkouškou. Pro aplikaci této aktivity je vhodný zejména ročník, kde se vyučuje praktická filozofie.

Realizace

Seznámíme žáky s úlohou. Sdělíme jim, co mají dělat, ale neprozradíme, k jakému výsledku se mají dopracovat nebo co přesně sledujeme. Žáci tak znají pouze postup práce, nikoliv její účel. Rozdáme všem žákům natištěný krátký příběh, který je podstatou celého výzkumu a požádáme je, aby příběh přečetli vybraným osobám. Zde pracuje každý žák samostatně a má například dva týdny na to, aby tuto otázku položil vybraným osobám. Každý žák si vybere nejméně tři osoby v každé věkové kategorii.

Osoby jsou v těchto věkových skupinách:

- dítě 5–6 let
- dítě 10–11 let
- dítě 14–16 let
- jedna dospělá osoba mladší
- jedna dospělá osoba starší (např. ve věku babičky)

Příběh má například toto znění:

„V jedné malé vesnici žila kdysi žena, která měla pět dětí a byla velmi chudá. Často neměly děti co jíst a jejich oblečení bylo velmi chudobné. Děti neměly také žádné hračky a maminka pořád jenom pracovala. Přesto peníze, které měla, nestačily na všechno, co by potřebovaly. Jednoho dne, když děti usnuly, maminka odešla z chalupy a šla do sousední vesnice, kde našla malý obchod. Rozbila dveře a ukradla jídlo, hračky a další věci, které doma potřebovali. Potom utekla zpátky domů a nikomu nic neřekla. Zachovala se ta žena správně? Proč ano, nebo proč ne?“

Žáci se snaží zachytit písemně co nejpřesnější odpovědi osob v jednotlivých věkových skupinách. Skupiny žáků pak své výsledky vzájemně porovnají. Nyní je prostor pro propojení například s vyučovacím předmětem základy výpočetní techniky. Žáci mohou vytvořit tabulku, ve které budou zachyceny odpovědi osob podle jednotlivých věkových kategorií. Zde končí samostatná práce žáků. Při společné hodině si žáci vzájemně sdělí své výsledky a pokusí se nalézt společné a odlišné znaky v odpovědích respondentů, vyvodit obecné závěry (čím jsou si podobné odpovědi dětí, čím se liší, zda jsou odpovědi dospělých složitější a velmi zajímavým prvkem jsou odpovědi na otázku „proč si to myslí“).

Teprve v závěru žákům vysvětlíme, proč pokládali zrovna takovouto otázku, jaký to mělo účel, tj. sledovali vývoj morálního citění člověka u osob různého věku. Pomůžeme žákům najít v jejich odpovědích rozdíly vázané na věk. Poukážeme na to, v čem se liší odpovědi dítěte a dospělého (životní zkušenosti, zklamání, poctivost, vůle). Zároveň je dobré dát žákovi prostor pro jeho vyjádření k problému, bude-li chtít, buď sám, nebo za celou skupinu (2–3 žáci).

Nutné pomůcky a prostředky:

papíry, psací potřeby, natištěný příběh, počítač.

Reflexe PDP

Důležité je společné hodnocení ve formě prezentace výsledků a uvedení například nejčastějších odpovědí nebo nejvíce překvapivých odpovědí. Výzkumná část většinou žáky velmi baví, srovnávání výsledků také. Jistou slabinou je spíše statistické vyhodnocení, například formou jednoduché tabulky.

Hodnocení

Učitel hodnotí úroveň prezentace výsledků, zpracování vzorku (tabulka) a samostatnost žáka a jeho schopnost pracovat ve skupině.

Použitá literatura a zdroje:

- Výrost, J., Slaměník, I.: *Sociální psychologie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. 416s. ISBN 978-80-247-1428-8;
- Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 216s. ISBN 978-80-7367-383-3.

5. JSOU JINÍ

Výuka vedoucí žáky k toleranci k menšinám

Autor: Mgr. Jarmila Jašková

Škola: VOŠ a SPgŠ Litomyšl, Komenského 22

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

PDP je zaměřen na tematiku aktivní kritické tolerance k jinakosti lidí, s nimiž se setkáváme a kteří patří k některé z různorodých společenských minorit (etnických, náboženských, sociálních, sexuálních ad.). Má vést žáky nejen k porozumění rozdílům mezi lidmi, k toleranci, ale i k solidaritě. K výuce je použita metoda samostatné i skupinové práce, problémové učení a výukový rozhovor včetně diskuse.

Cíle (výsledky vzdělávání)

Žáci:

objasní pojmy, které jsou předmětem výuky v dané aktivitě; jsou schopni kultivovaně diskutovat o citlivých a kontroverzních tématech a v postojové oblasti jsou žáci vedeni ke kritické a aktivní toleranci k jinakosti lidí ve společnosti. Jsou vedeni také k solidaritě a k tomu, aby se dokázali distancovat od postojů a jednání, které směřuje k potlačování práv a svobod společenských minorit, některých jednotlivců nebo sociálních skupin.

Vyučovací předmět:

psychologie, sociální psychologie, pedagogika, sociální pedagogika, základy společenských věd nebo jiný vyučovací předmět, kde se realizuje výchova k demokratickému občanství

Obor vzdělání a ročník:

Pedagogika volného času, Pedagogické lyceum; 3 a 4. ročník SŠ; některá témata jsou vhodná i pro mladší žáky (2. ročník)

I když je PDP zpracován pro potřeby pedagogických oborů, vhodně vybraná témata mohou být realizována ve všech oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou. Důležité je, aby učitel věděl, co žáky zajímá, a dovedl určit, čím by se vzhledem k aktuálnosti nebo situaci v regionu měla výuka zabývat.

Realizace

Celý projekt této tematické výuky se skládá z několika aktivit. Rozsah odhaduji minimálně na šest 6 vyučovacích hodin.

1. Prvním krokem je diskuse s žáky a vysvětlování vybraných pojmů tak, aby je správně pochopili. Některé pojmy jsou totiž běžnou populací chápány zkresleně a nepřesně. Na tuto fázi se žáci nemusí připravovat, protože je přímo žádoucí, aby jejich reakce byly bezprostřední a během diskuse postupně došlo ke změně chápání pojmu nebo alespoň k tomu, aby se žáci dokázali na tyto pojmy podívat z více úhlů s tolerancí k názorové nejednotnosti. Jsou to např. pojmy společnost, sociální inteligence, tolerance, menšina, xenofobie, rasismus, svoboda atd. (Osobně navrhuji 5–7 klíčových pojmů pro diskusi, aby se neztratila základní myšlenka.)

2. Druhým krokem, který je nazván „Dopis světu“, je samostatná práce žáků. Každý žák si během týdne rozmyslí a „utřídí myšlenky“ a následně barevně, velkým písmem, na zvolený formát papíru napíše sám za sebe, co může udělat on sám, svými silami pro mír, pro rovnoprávnost, pro svobodu, pro svou kulturu, proti moci získané za peníze. Témata nejsou striktně dána, lze je opět rozšířit či vyměnit za aktuální, např.: proti týrání zvířat, proti domácímu násilí, proti opouštění dětí... Tyto „dopisy“ se rozevěsí na stěny třídy či nástěnky vždy podle určitého zvoleného tématu v učebně tak, aby žáci viděli názory druhých, mohli je konfrontovat se svými a aby viděli, že jejich práce není znehodnocena.

3. Třetím krokem je hra s názory, které nám mohou odhalit, co jsme o sobě nevěděli a zároveň ukázat sobě i druhým, že na naše názory má velký vliv okolí, a to i prostředí, které na nás již v současné době nepůsobí.

Učitel si připraví papíry, na kterých je výrazně napsáno navrhované řešení různých situací, které mohou v běžném životě nastat. Tyto papíry rozmístí na lavice, parapety a další místa, která mu učebna poskytuje. Vybraný žák nebo pedagog má připravené otázky, které pokládá náhodně vybraným žákům ve třídě nebo skupině žáků, aby činnost byla dynamičtější. Otázka je kladena vždy stejná pro celou třídu. Žáci mají za úkol na otázku či popsanou situaci rychle reagovat. Onou reakcí je výběr jedné z navržených odpovědí v krátkém časovém limitu. Žák si vybírá tu, která mu je nejbližší a k vybrané odpovědi se přemístí. Časový limit musí být krátký, aby se žáci vzájemně neovlivňovali a mezi sebou příliš nedomlouvali. Navrhují jej vymezit například krátkým úsekem z refrénu písně. Výběrem určité odpovědi se žák zároveň stává členem skupiny žáků se stejnou odpovědí. Vzniklé nepravidelné skupinky pak mají za úkol svůj názor před ostatními obhájit.

Všechny odpovědi je vhodné nakonec přečíst, nejlépe ve fázi před obhajobou vybrané odpovědi. Žáci je sice při hledání té vhodné četli, ale vzhledem k časovému limitu si je nemusí pamatovat. Navíc je vhodné, když vybrané odpovědi zazní nahlas v návaznosti na to, že žáci jednotlivě nebo jako skupina zdůvodní, proč se přemístili právě sem.

Jako vždy platí, že nikdo není za svůj názor kritizován, urážen nebo kárán. Smyslem je třídění názorů, ne jejich okamžitá a násilná změna.

Typové otázky:

- *Tvoje sestra si přivedla domů jako partnera černocho. Co tomu řekneš?*
- *Tvoji rodiče nesouhlasí s tím, že kamarádíš s dívkou, která má pochybnou pověst. Co uděláš?*
- *Tvoje nejlepší kamarádka má tetu lesbičku. Bude ti to vadit?*
- *Dozvěděl/a jsi se, že tvého nového spolužáka vychovávají „dva tatínkové“. Budeš s ním kamarádit?*
- *Kluk z tvé třídy týrá zvířata. Řekneš mu něco? Obrátíš se na někoho jiného?*
- *Žárliš na svého postiženého sourozence, protože se mu rodiče více věnují. Co s tím uděláš?*
- *Nechceš, aby se tvoje kamarádka bavila ještě s jinými lidmi. Řekneš jí to?*
- *Do třídy přibyl nový žák, který mluví odlišným jazykem a na první pohled je vidět, že je cizinec. Budeš mu pomáhat?*

Nutné pomůcky a prostředky:

papíry, psací potřeby, skladba či písnička, prostornější učebna, nástěnky nebo jiná možnost pro rozevěšení „dopisů“ žáků.

Reflexe PDP

Zkušenosti s podobnými diskusními a „praktickými hodinami“ mám velmi dobré. Problémem je spíše hodinu uzavřít a ukončit. Většina témat žáky zajímala, protože se dotýkala jevů, se kterými se ve společnosti setkávají a mnohdy nevědí, jak se mají zachovat. Často podléhají nějakým ustáleným stereotypům, vzorcům chování a názorům jiných. Takto jsme měli možnost si vzájemně ujasnit a sdělit i takové věci, o kterých se doma žáci s nikým nebaví (homosexualita, postižené dítě).

Důležité je, aby žáci pochopili, že často situace, událost nebo společenský jev nemají jedno nejlepší nebo jednoznačné řešení a lidé na ně rozhodně nemusí mít stejný názor. Jde o to, abychom dokázali o problému diskutovat, poznat, který názor je extrémní (ve smyslu, že je nepřijatelný v demokratické společnosti), a uměli se od něho distancovat, nebo dokonce proti němu zasáhnout.

Na jednu vyučovací hodinu doporučuji 2–3 témata, která jsou si blízká, mají návaznost a dají se propojit.

Velmi zajímavým tématem je téma smrti, případně sebevraždy, která jsou ve společnosti velmi tabuizována, ale mladý člověk se s nimi setkává, nejčastěji ve formě nějaké senzace v médiích. Z mé zkušenosti vím, že tato témata žáky zajímají právě proto, že „se o tom nemluví“. Jiný druh jinakosti je chudoba, o ní a jejím řešení i o lidech, kteří jí trpí, by jistě byla zajímavá diskuse.

Není jistě třeba zdůrazňovat, že **výuka musí být opřena nejen o profesní dovednosti učitele, ale také o jeho odborné znalosti v diskutované problematice**, aby byl schopen směřovat výuku ke shora určeným výsledkům vzdělávání. Jinak by mohla být celá aktivita spíše ke škodě žáků než k jejich užitku.

Hodnocení

Učitel hodnotí aktivitu a zapojení žáků, samostatnost názoru, schopnost formulovat názory, schopnost polemizovat, nehodnotí však obsah sděleného. Ostatní žáci také mohou hodnotit zapojení ostatních, spolupráci a mohou se vyjádřit, zda jim tento projekt něco přinesl v oblasti názorové a postoje (například anonymním, velmi stručným dotazníkem s cca 5 otázkami).

Použitá literatura a zdroje

- Výrost, J., Slaměník, I.: *Sociální psychologie 2. přepracované a rozšířené vydání*. Grada Publishing: Praha. 2009. ISBN 978-80-247-1428-8
- Pike, G., Selby, D.: *Cvičení a hry pro globální výchovu 1*. Portál: Praha, 2000. 253 s. ISBN 80-7178-369-2
- Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Portál: Praha, 2010. 384s. ISBN 978-80-7367-725-1

6. ŠÍPKOVÁ LHOTA

Simulační hra na zasedání obecní rady

Autor: Ing. Agáta Kočí

Škola: SOŠ veterinární, mechanizační a zahradnická a JŠ s právem SJZ, Rudolfovska 92, 370 01 České Budějovice

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Občan v demokratické společnosti
- **Vedlejší:** Člověk a svět práce, Člověk a životní prostředí

Anotace

PDP je simulační hrou na zasedání obecní rady, která řeší místní problém. Žáci zastávají na simulovaném zasedání různé role, a tak se učí vyjadřovat myšlenky, odborně argumentovat, vysvětlovat, vcítit se do postojů druhých lidí, řešit problémy, diskutovat, přijímat ústupky atp.

Cíle (výsledky vzdělávání)

Žáci se cvičí ve vyjednávání a řešení konfliktů (učí se argumentovat, obhajovat stanoviska, formulovat myšlenky, přijímat kompromisy) a uvědomí si problémy spojené se sadovnickou realizací. Jsou schopni je pojmenovat, vysvětlit, prosazovat jejich řešení, nebo od svého názoru ustoupit, je-li „neprůchodný“ z odborného nebo jiného hlediska.

Vyučovací předmět: sadovnictví

Obor vzdělání a ročník:

Bylo realizováno v oboru vzdělání zahradnictví, po úpravě lze doporučit pro všechny obory středního vzdělání.

Realizace

Vytvoříme simulovanou situaci: Městečko žije pomalým, nerušeným způsobem života. Většinu obyvatel tvoří starší lidé, protože mladší odcházejí z důvodu nedostatku pracovních příležitostí za prací do větších měst. V okolí městečka se nacházejí ovocné sady, zahrádky a přírodní lokalita, ve které žije vymírající druh mloků. Jednoho dne je v městečku objeven pramen léčivé vody. Nabídne se investor, který zde chce vybudovat lázně a lázeňský park. Problém je v tom, že park zničí sady, část zahradní kolonie a chráněný močál. Provoz lázní naruší poklidný venkovský ráz městečka. Přibudou sice pracovní místa, ale také lázeňští hosté, turisté a jiní návštěvníci. Zvýší se dopravní ruch. Obyvatelé městečka se názorově rozdělí. Jedni nabídku vítají pro nové pracovní příležitosti, druzí nechtějí narušit poklidný život v městečku a přijít o své zahrádky, o sady nebo poškodit přírodní chráněnou lokalitu.

Probíhá zasedání obecní rady. Žáci si rozdělí různé role (podle postojů k danému problému) a v průběhu simulovaného zasedání řeší vzniklou situaci, přitom argumentují, prosazují vlastní nápady, nabízejí benefity, vcítují se do situace jiných, berou v úvahu názor druhých, a to vše v souladu se zájmy a postoji, které jejich postava hájí. Může se stát, že žák, který neprojevuje žádné ekologické cítění, dostane roli vedoucího místního ekologického spolku, anebo že žákyně, která neprojevuje příliš pochopení pro starší generace, dostane roli předsedkyně Klubu seniorů. Přesto, že si žáci role vybírali většinou sami, nezdá se, že by docházelo k těmto případům.

Velmi náročnou roli měl starosta – blížily se komunální volby, v nichž znovu kandidoval, a obyvatelé chtěli, aby se jasně vyjádřil k tomu, na které straně vlastně stojí. Ať se rozhodne tak nebo tak, jistou skupinu voličů rozhněvá. Situace nemilá, ale reálná.

Nutné pomůcky a prostředky:

vyučující si musí předem připravit popis situace v městečku a charakteristiku jednotlivých aktérů zasedání obecní rady. K tomu jim napomůže níže uvedená literatura. Jinak nejsou potřeba speciální prostředky.

Reflexe PDP

Tato aktivita je náročná na čas, hlavně proto, že žáci a žákyně se ponoří do svých rolí tak, že nevnímají čas a vyučující, i když nerad, musí upozornit na konec zasedání. Leželo jim v hlavě, jak to udělat, aby mohl být postaven

park a aby bylo co nejvíce občanů spokojeno. Úplně spokojeni nemohou být nikdy všichni – s tím se žáci obtížně smířují. Narazili jsme tak na problém, který budou naši žáci v praktickém životě často řešit. Nejvíce byl aktivitou zasažen žák, který hájil výstavbu parku. V průběhu vzdělávání se žáci setkávají s reálnými problémy souvisejícími s realizací zeleně, ale žili v představě, že zakládat parky je velice chválná činnost, proti níž nikdo nic nemůže namítat. Předpokládali, že studují profesi, která přináší všem jen dobro a radost. V naší simulační hře byla však tato představa silně narušena.

Vyučujícím, kteří chtějí lépe poznat své žáky, tuto aktivitu nebo jinou simulační hru velmi doporučuji. Žáci v průběhu aktivity nekontrolovali své reakce, chovali se spontánně, a tak jsem byla překvapena jejich „jinou tvář“. Jako třídní učitelce mi toto nové poznání velmi pomohlo. Změnil se i můj pohled na některé žáky. Např. žákyně, která nedosahovala dostatečných studijních výsledků, projevovala v průběhu hry bohaté znalosti z jiné než zahradnické oblasti, měla velmi dobrou schopnost argumentace, bohatou slovní zásobu a kultivovaný projev. Ukázalo se, že se nejedná o „slabou žákyni“, jak jsme se původně domnívali, ale že si dívka nevhodně zvolila obor vzdělání a pak rezignovala na studijní výsledky.

Tato simulační hra přinesla hodně nezodpovězených otázek, k nimž se žáci později vraceli. I to považuji za její nesporný přínos. Výše popsanou aktivitu si upravil a použil kolega, který vyučuje fyziku. Lázeňský park nahradil atomovou elektrárnou. Více se zaměřil na problém ochrany přírody a na bezpečnost lidí než na budování občanských kompetencí žáků.

Hodnocení

Hodnocení žáků ponechávám na každém uživateli tohoto PDP. Lze rozhodně hodnotit znalosti žáků, projevené při argumentaci a při diskusi, jejich aktivitu (tj. zapojení se do řešení problému).

Použitá literatura a zdroje:

- Semiánová, K.: *Média tvořivě*. Kladno: Aisis, 2008. ISBN 978-80.904071-1-1-4.

7. ÚVOD K MEDIÁLNÍ VÝCHOVĚ

Učební list k hodinám českého jazyka (k učivu tvoření slov, význam slov)

Autor: Mgr. Zdenka Antalová

Škola: SOŠ veterinární, mechanizační a zahradnická a JŠ s právem SJZ, Rudolfovska 92, 370 01 České Budějovice

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

PDP souvisí svým obsahem s gramatikou českého jazyka (tvoření slov, slovní význam) a zároveň je příspěvkem k mediální výchově – vysvětluje slovo médium, masové médium a připomíná žákům historické zlomy v podobě nových médií, která výrazným způsobem rozšířila možnosti výměny a šíření informací a jiných textů. Je v něm obsažena zásadní myšlenka mediální gramotnosti: žádného média se není třeba bát, když mu rozumíme a dovedeme rozkrýt možnou manipulaci a jiné mediální ovlivňování.

Cíle (výsledky vzdělávání):

Žáci:

- porozumí pojmům médium, význam médií, masové médium, mediální gramotnost;
- objasní význam některých objevů – mediálních vynálezů (písmo, knihtisk, ...);
- vysvětlí smysl citátu z Neila Postmana;
- dovedou formulovat význam mediální gramotnosti;
- v oblasti gramatiky: žáci popíší způsoby obohacování slovní zásoby českého jazyka;
- pracují s textem a řeší úkoly zadané k danému textu.

Obor vzdělání a ročník:

PDP byl sice vyzkoušen v oborech vzdělání ve shora uvedené škole, ale může být použit v podstatě ve všech oborech vzdělání kategorie M a L a v nástavbovém studiu. Je vhodný do některého z nižších ročníků vzdělání - tam, kde je zařazeno učivo o tvoření slov a jejich významu.

Realizace

Pro potřeby efektivnější výuky byl vytvořen následující učební list, který je součástí interní cvičebnice. Ta doplňuje oficiální učebnice českého jazyka.

Víte, co znamená slovo rozvid?

Nevíte – a nemusíte se za to nijak stydět. Když se totiž objevila televize, nelíbilo se některým lidem, že je to cizí slovo, a snažili se ten vynález pojmenovat česky. Podle slova rozhlas utvořili mechanicky slovo rozvid. Neujalo se, ale neujala se ani další navrhovaná slova, jak v jedné práci prozradil doc. Fr. Daneš: *prežřetna, vidětín*, dokonce *vidívás a unásdoma*. Náhrady se neujaly, vzbuzují spíš smích. Jejich „vynálezci“ pozapomněli, že se sice nová slova stále tvoří, ale nikoliv náhodně, jakkoli, nýbrž podle pravidel obvyklých v českém jazyce. Původce nových slov většinou neznáme, slova vznikají v pracovní činnosti lidí, mezi nimi se šíří. Je to jako v pohádce: kde se vzalo, tu se vzalo – a nové slovo je tu. Tu se teprve o něm zpravidla dovědí jazykoví odborníci, „proklepou“ je, zdali je zdravé (zdali je tvořeno v duchu pravidel tvoření slov), a je-li všechno v pořádku, zařadí je jako vhodné do slovní zásoby českého jazyka. Někdy jsou slova, zpravidla odborná, záměrně tvořena pracovníky příslušných oborů, velmi často přímo za spolupráce jazykových odborníků.

(Jaroslav Jelínek a Vlastimil Styblík, *Čtení o českém jazyku*, SPN 1981, s. 145)

Otázky k textu:

- Jakým způsobem se dostalo slovo televize do slovní zásoby českého jazyka?
- Z jakých částí se slovo televize skládá a jaký je původní význam těchto slov?
- Pokuste se vytvořit podobná slova složená.
- K jakému slohovému stylu lze úvodní text zařadit?

Zápis do sešitu: Slovní zásoba se rozšiřuje:

- vznikem nových významů již existujících slov
- přejímáním slov z cizích jazyků
- tvořením víceslovných pojmenování
- tvořením nových slov (odvozováním, zkracováním, skládáním)

Úkol: V úvodním článku vyhledejte slova, která obohatila slovní zásobu, запиšte je k příslušnému způsobu rozšiřování slovní zásoby (př. tvořením víceslovných pojmenování – český jazyk)

„Žádné médium nepředstavuje přehnané riziko, pokud jeho uživatelé vědí, v čem nebezpečí tkví. ... Ptát se znamená prolomit kletbu.“

(Neil Postman)

Otázky k citátu:

1. Co vše lze zařadit pod pojem média? Co jsou masová média? Co jsou média „stará“ a tzv. „nová“?
2. Co média přináší lidem? Napiš do sešitu krátké zamyšlení (rozsah cca 10 řádek).
3. Jaká média využíváš konkrétně ty?
4. Vyjádřete smysl citátu svými slovy.
5. Co znamená být mediálně gramotný? (Vypracování krátké odpovědi lze uložit jako domácí úkol.)
6. Jak rozumíme větu: Moderní učitel by se neměl bát využívat multimediální technologie?
7. Jaké výhody a jaké nevýhody přinesl společnosti knihtisk a internet?
8. V zapsaných Otázkách k citátu jsou uvedena mj. slova přejatá a také slova složená. Vyhledej je a urči jejich význam.
9. Pokus se vytvořit nová pojmenování pro internet. Buď kreativní (kreativní = tvořivě nápaditý).

Reflexe PDP

Kontext shora uvedeného listu: List je součástí interní doplňkové učebnice českého jazyka a literatury, která reaguje na aktuální a specifické problémy a požadavky na výuku jednotlivých oborů vzdělání na naší škole (obor zahradnický, veterinární a mechanizační). List je využíván ve dvou po sobě jdoucích hodinách českého jazyka, má jej k dispozici každý žák. Nemusí být nutně použity všechny otázky a úkoly k textu, naopak další je možné doplnit. Využívají se poznatky z dějepisu (zásadní vynálezy k přenosu informací atp.).

Vlastní reflexe: Žáci pracují s populárně naučným článkem (Z Jelínka a Styblíka), který je zajímavou formou informuje o obohacování slovní zásoby, a tak působí motivačně. Zároveň pracovní list umožňuje nenásilně skloubit výuku gramatiky se vstupem do mediální výchovy. Žáci doposud většinou média chápali jako sdělovací prostředky hromadné informace (tisk, rozhlas, televize, případně internet), nyní si uvědomí obecnější obsah termínu médium. Přivedeme je k rozlišení médií starých a nových (viz úvodní stať k mediální výchově v tomto sborníku). Žáci se během práce učí číst s porozuměním a komunikovat, řeší problémové úlohy – vyjadřují své myšlenky, naslouchají jiným a reagují na ně. Zajímavým přínosem pro učitele jsou názory žáků na využívání moderních technologií ve výuce – tato zpětná vazba učitele slouží k potřebné sebereflexi.

Při práci na porozumění Postmanově myšlence by žáci měli dospět přibližně k následující formulaci: Žádné médium nemůže člověku škodit, když člověk rozumí jeho obsahům, principům a zásadám jejich tvorby, a tak je schopen mediální obsahy kriticky hodnotit a rozpoznat možnou manipulaci.

Dvouhodinový celek je zakončen čtením a hodnocením kreativních návrhů, jak jinak pojmenovat internet.

Nutné pomůcky a prostředky:

výukový list „Víte, co znamená slovo rozvid?“, přístup na internet nebo k výkladovým slovníkům.

Hodnocení

Hodnotit lze nejlepší řešení problémových úkolů, aktivitu, případně zadaný domácí úkol. Nezapomeneme předem žákům vysvětlit, co se hodnotí a jaké jsou požadavky na výkon.

Použitá literatura a zdroje

- Semiánová, K.: *Média tvořivě*. Kladno: Aisis, 2008. ISBN 978-80.904071-1-1-4.
- Jelínek, J., Styblík, V.: *Čtení o českém jazyku*. Praha: SPN 1981.362 s.

8. MEDIÁLNÍ VÝCHOVA TVOŘIVĚ

Tvorba příspěvků do regionálního tisku

Autor: Ing. Jiří Mlateček

Škola: Střední škola a Základní škola Nové Město nad Metují, Husovo nám. 1218, PSČ 549 01

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

V této výuce, která se týká mediální výchovy, žáci tvoří příspěvky do tisku, zejména regionálního. V několika vyučovacích předmětech se učí psát zejména zprávy, ale také reportáže a rozhovory, v nichž informují o životě školy a domova mládeže. Žáci si při této aktivitě rozvíjejí komunikativní kompetence a kompetenci v oblasti práce s PC a s digitálním fotoaparátem.

Cíle (výsledky vzdělávání):

Žáci:

- shromáždí podklady pro zajímavou novinovou zprávu ze života školy nebo domova mládeže;
- stylizují zprávu nebo reportáž, případně rozhovor pro tisk;
- dovedou svůj text elektronicky odeslat k jazykové úpravě.

Vyučovací předmět:

předmět zabývající se výchovou k občanství, český jazyk a literatura, IKT, odborné vyučovací předměty včetně odborného výcviku

Obor vzdělání a ročník: PDP se dá aplikovat ve všech oborech středního odborného vzdělání

Realizace

Vybraní žáci z každého oboru vzdělání připravují a upravují do konečné podoby informační články o akcích konaných v rámci školy a domova mládeže, které by mohly zajímat širší veřejnost. Na psaní těchto zpráv se podílejí žáci všech oborů vzdělání. Zpráva obsahuje informace o uskutečněných soutěžích, exkurzích, výstavách, projektech a dalších zajímavých akcích a jsou doplněny fotodokumentací. Se shromažďováním údajů jim pomáhají učitelé odborných teoretických předmětů a odborného výcviku. Připravené podklady žáci ukládají do počítačové podoby za pomoci učitele v předmětu IKT. Své články pak posílají elektronickou cestou vybraným spolužákům, kteří provedou za pomoci učitele českého jazyka konečnou úpravu a zasílají zprávy do místních novin.

Nutné pomůcky a prostředky:

PC s příslušným programovým vybavením, tiskárna, digitální fotoaparát

Reflexe PDP

Vzhledem k tomu, že se žáci školy často zapojují do různých akcí, získali postupně mnoho materiálů pro zpracování článků různého charakteru – zpráv, reportáží, rozhovorů. Porozuměli rozdílu mezi zprávou a reportáží a uvědomili si přednost rozhovoru. Jedni zpracovávali texty, jiní pořizovali fotodokumentaci digitálním fotoaparátem. Během práce se výrazně zlepšila jejich vzájemná komunikace i komunikace mezi žáky a učiteli. Zdokonalili se také v práci s počítačem a s digitálním fotoaparátem. V neposlední řadě si uvědomili význam své činnosti pro prezentaci školy na veřejnosti.

Hodnocení

Lze hodnotit obsah článku, jeho stupeň, aktivitu při shromažďování podkladů, úroveň práce s počítačem atp.

Použitá literatura a zdroje

- Broklová, Z. a kol. *Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy*. Kladno: AISIS, 2008. 321 s. ISBN 978-80-904071-1-4.

9. ČASOPIS RYBOVINY

Vydávání školního časopisu jako prostředku mediální výchovy

Autor: Ing. Dubský Karel

Škola: Střední rybářská a Vyšší odborná škola vodního hospodářství a ekologie, Vodňany, Zátíší 480, 389 01 Vodňany

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Občan v demokratické společnosti
- **Vedlejší:** Informační a komunikační technologie

Anotace

Vydávání školního časopisu je prostředkem ke zlepšení klimatu ve školním prostředí a forem komunikace mezi školou a žáky. Je také prostředkem mediální výchovy a rozvíjí řadu klíčových kompetencí žáků. Dále vede ke zkvalitňování informačních a marketingových činností školy. Časopis vydávaný v tištěné podobě a zveřejněný na webových stránkách školy oslovuje nejen žáky, pedagogy a zaměstnance školy, ale také uchazeče o studium a absolventy školy.

Cílem výuky je:

- rozvoj mediální gramotnosti žáků a jejich klíčových kompetencí (osobnostní a sociální kompetence, komunikativní kompetence, kompetence k používání ICT a k pracovnímu uplatnění);
- prezentace aktivit školy „dovnitř i navenek“;
- zlepšení informovanosti žáků, rodičů, uchazečů o studium, absolventů, ale i pracovníků školy o dění ve škole;
- zlepšení forem komunikace mezi pedagogy a žáky.

Realizace

Nápad vydávat ve Střední rybářské škole Vodňany školní časopis není nový. V minulosti již proběhly podobné pokusy, zejména na základě aktivity zkušenějších studentů Vyšší odborné školy vodního hospodářství a ekologie, ale žádný z těchto pokusů dlouho nevydržel.

Problémy by se daly shrnout do několika oblastí:

- materiální a technické – komplikovaný přístup žáků k technice v mimoškolní době, množení textů kopírováním, nízká kvalita kopií, zejména fotografií apod.,
- kvalita příspěvků – některé příspěvky byly obsahově kvalitní, jiné méně,
- financování – i přes poměrně nízké náklady je škola nehradila a hledaly se jiné cesty, například prostřednictvím SRPŠ.

Po vydání několika čísel tyto aktivity skončily. Staronový nápad vydávat školní časopis se zrodil v souvislosti s přípravou realizovaného projektu OPVK¹⁵. Při projednávání koncepce tohoto záměru bylo přihlédnuto k dřívějším zkušenostem tak, aby se časopis stal dlouhodobě životaschopným projektem školy.

V současnosti již můžeme shrnout naše poznatky a formulovat určité zásady tak, aby obdobný záměr skončil úspěchem:

a) Rovnoměrné zapojení žáků i pedagogů

Zapojení žáků bylo zpočátku poněkud laxní, asi tak, jako je tomu vždy, když s nějakým nápadem přijdou vyučující (a ne žáci sami). Tato bariéra však padla hned v okamžiku, kdy byli žáci vyzváni, aby vymysleli pro školní časopis jeho název. Z ankety vzešlo na několik desítek zajímavých námětů. Zvítězil název časopisu Ryboviny. Zajímavých bylo více, např. Mokré noviny, Rybí novinky, Šupinaté noviny apod.

Hned nato se schopný kreslíř, hlavně vtípů a karikatur, který se na škole vždy najde, stal tvůrcem titulní strany časopisu. S příspěvky to šlo pomaleji. Zpočátku jsme museli žáky oslovit a požádat. Dnes už je situace jiná, příspěvků je spíše více, než kolik jich lze uveřejnit. Do časopisu v současnosti přispívají pedagogové a žáci zhruba stejným dílem.

b) Kvalitní obsah

Obsah textů byl asi nejdůležitější věcí, kterou realizační tým řešil. Samozřejmě, že v obecné rovině je časopis zaměřen

na vše, co souvisí s děním ve škole a na rybářství, tedy na obor, ve kterém se vzdělávají. Přitom je třeba vzít v úvahu, že časopis je důležitým marketingovým nástrojem jako zdroj informací pro budoucí uchazeče o studium. Dozvědět se například z příspěvků žáků, jaké zážitky měli na učební praxi, na zahraniční exkurzi nebo jak tráví volný čas, je určitě účinnější než informace o škole získané z letáku.

V současné době se vykristalizovala poměrně pestrá struktura časopisu. V jednotlivých číslech jsou odborné články, rozhovory s absolventy, zprávy z exkurzí, informace o aktuálním dění ve škole (maturitní ples, odborná konference, prezentace školy na výstavách atd.), úryvky ze slohových prací, zprávy ze sportovních kurzů a soutěží a jiné.

Zvláště bych chtěl upozornit na pravidelnou rubriku Rozhovor s absolventem. Tento rozhovor vedou žáci osobně nebo mailem. Vytipování úspěšných absolventů školy v různých oblastech nedalo velkou práci. Najednou jsme zjistili, že takových absolventů máme ne několik, ale desítky. Probíhají rozhovory s významnými osobnostmi našeho produkčního rybářství, ale také s úspěšnými sportovci či mediálně známými absolventy školy. Kupodivu jsou žáci schopni připravit kvalitní otázky pro rozhovor prakticky sami. Tato rubrika má význam hlavně pro žáky školy, a to pro jejich motivaci k učení, protože na příkladech vidí, kam se to dá v životě dotáhnout.

K oživení jednotlivých čísel slouží také obrazové strany či dvoustrany (např. reportáž z maturitního plesu nebo exkurze). Důležitá je kvalita poskytnutých fotografií, jejichž černobílá reprodukce může být ve výsledku velmi zdařilá.

c) Odpovědnost za kvalitu a zajištění redakčních úprav příspěvků

Díky výše uvedenému grantu se podařilo zajistit redaktorku časopisu na dobu trvání projektu. Ta se podílí na shromažďování příspěvků, provádí jejich korektury a spolupracuje s vydavatelem. Je dobré, že je věkově blízká žákům školy, a tak vše probíhá bez jakýchkoliv problémů.

d) Dodržení pravidel publicity

Vzhledem ke skutečnosti, že vydávání časopisu je finančně podporováno z projektu, je nezbytně nutné dodržet veškerá pravidla pro publicitu (umístění log, jejich velikost, pořadí, důležité formulace o projektu atd.). Kdo absolvoval nějaký podobný projekt, ví, jak je toto z hlediska proplácení nákladů důležité. Proto doporučujeme konzultovat grafickou úpravu s poskytovatelem finančních prostředků (v případě grantů).

e) Kvalitní zpracování

Pro vydávání veškerých tištěných materiálů byla škola povinna vypsát výběrové řízení. Tím došlo k tomu, že i poměrně malá zakázka na vydávání časopisu Ryboviny se realizuje u renomovaného vydavatelství. Důležité je, že vydavatel má zkušenosti s grafickou úpravou podobných materiálů.

f) Způsob šíření a prezentace časopisu

Časopis Ryboviny je vydáván ve 300 výtiscích čtyřikrát do roka. V tištěné podobě je rozdán žákům školy a asi stejný počet výtisků je použit při propagačních akcích. Dále jsou jednotlivá čísla umístěná na webu školy tak, že je možné si je snadno prohlédnout a případně vytisknout.

g) Financování

Až do roku 2012 je financování zajištěno z výše uvedeného grantu. Vzhledem k tomu, jak se situace kolem časopisu vyvíjí, je velmi reálné, že bude zájem o jeho vydávání i v dalším období. Finanční náročnost není sice velká, ale pohybujeme se v podmínkách českého školství. Dá se tedy očekávat problém, z čeho bude škola vydávání platit po uplynutí grantu.

Budoucnost časopisu

Už dnes se dá říci, že v podmínkách SRŠ Vodňany se časopis Ryboviny osvědčil jako běžná a vysoce užitečná součást života školy. Dá se předpokládat všeobecný zájem o dlouhodobé pokračování jeho vydávání, a to i po uplynutí grantu, s jehož podporou vychází.

Situace vypadá tak, že s každým dalším číslem se jeho vydání stává více rutinní záležitostí. Bohužel nebude možné udržet úvazek redaktorky časopisu. Tento problém, věřím, vyřeší některý z učitelů, který se časopisu ujme, a možná ještě větší zapojení žáků. Takže skutečným problémem zůstane finanční podpora ze strany školy.

Bližší informace lze získat na www.srs-vodnany.cz.

Výsledky

Vydávání školního časopisu plní funkci jakési „nadstavby“, ale souvisí i se ŠVP. Je totiž prostředkem zvyšování mediální gramotnosti žáků a rozvoje jejich klíčových kompetencí včetně kompetence k pracovnímu uplatnění. Cílem je zvýšit prestiž školy, sounáležitost žáků s děním ve škole a zlepšit informovanost uchazečů o studium o fungování školy. Ve všech těchto oblastech plní časopis Ryboviny své poslání. O kvalitě časopisu se můžete přesvědčit na www.srs-vodnany.cz (časopis).

Použitá literatura a zdroje: jednotlivá čísla časopisu

Příloha – náhled časopisu

Školní časopis Střední rybářské školy Vodňany
Ryboviny
I. ročník ■ číslo 1
duben 2009

Z obsahu...
Z RYBÁŘSTVÍ
Školní rybářské revíry 2. strana
FOTOREPORTÁŽ
Maturitní ples 3. strana
ROZHOVOR S ABSOLVENTEM
Michal Vodárek 4. strana
Z EXKURZÍ A VÝLETŮ
Veletrh rybaření v Brně 5. strana
Z HODIN ČESKÉHO JAZYKA
Tajemnost jara,
Zimní nálada 5. strana
AKTUÁLNĚ
Nový grant školy 6. strana
ZÁBAVA
doplňovačka a humor 6. strana

V KRÁTKOSTI
● Vednech 15.–17. května 2009 pořádají SRŠ ve Vodňanech, VÚRH Vodňany a město Vodňany **XIX. VODŇANSKÉ RYBÁŘSKÉ DNY**. Na programu je odborný seminář, výstava **FISHTECH**, rybí trhy, rybářská zábava...
● Dne 16. května má SRŠ a VOŠ vodního hospodářství a ekologie Vodňany v době od 9 do 16 hodin **DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ**.
● SRŠ si na sklonku roku 2008 pořídila tolik očekávané a potřebné nové auto. Jedná se o Ford Transit 2,2 TDI pro devět osob. Automobil je často využíván např. na plavání, výstavy apod.
● Do Zátíší přiletěl rackové – jaro je tady! –K.K.–

Slovo ředitele SRŠ
Jsme svědky zrodu nového studentského časopisu naší školy. Pokud se nemýlím, je to již asi třetí pokus o vydávání studentských novin v naší škole. Časopis tentokrát vznikl díky grantu v rámci programu „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“. Měl by také projektu posloužit a tento tříletý grant přežít. Měl by být zajímavý pro zájemce o obor, případně o studium naší školy. Proto předpokládáme, že jeho tvůrci se stanou i žáci naší školy. Je však otevřen i pro bývalé absolventy, či potenciální zájemce o studium této prestižní školy.
Střední rybářská škola stále prochází určitým vývojem. Současná vybavenost dle návštěvníků školy i České školní inspekce je nadstandardní. Díky několika grantům z prostředků EU dojde ještě k výraznému zlepšení podmínek a k dalšímu zkvalitnění a modernizaci výuky. To vše by však bylo samoučelné, kdyby se těchto nákladných zařízení nevyužívalo, a to jak pedagogickými pracovníky, tak žáky. Proto jsem velmi rád, že stále více členů pedagogického sboru zařazuje ICT formy do výuky pro její oživení a zvýšení didaktické názornosti. Na druhé straně mám ještě větší radost, že žáci a studenti školy si stále více uvědomují možnosti, které jim naše škola nabízí, a využívají šanci podrobit se zkouškám ECDL a studovat další nepovinné předměty, které jim rozšiřují uplatnění na pracovním trhu. To je také význam Evropsu, které dnes získávají všichni absolventi školy kromě maturitního vysvědčení.
Ryboviny je název, který si zvolili sami žáci. Vzhledem k tomu, že jejich tvář si budou utvářet především oni, nebude na závalu, když jim dodají i humorový obsah.
Rád bych při příležitosti vydání prvního čísla popřál tomuto časopisu hodně hodnotných nápadů, uznalé a pozorné čtenáře a nepřeberné množství ochotných autorů. Takže tomuto novému časopisu přeji „Petrův zdar“.
Ing. Miroslav Merten, ředitel SRŠ a VOŠ VHE Vodňany

EVROPSKÁ UNIE **ESF** **MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY** **OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost** **VODŇANSKÉ RYBÁŘSKÉ DNY**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.
Projekt „Zkvalitňování výuky SRŠ Vodňany“ reg. č. CZ. 1. 07. /1. 1. 10/01. 0023.

10. VÁNOCE SLAVNÝCH A ZNÁMÝCH OSOBNOSTÍ

Skupinová příprava vánočních pokrmů podle receptů osobností

Autor: Ing. Ema Baboráková

Škola: Střední škola potravinářská, Gen. Govorova 110, Smiřice

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Občan v demokratické společnosti
- **Vedlejší:** Informační a komunikační technologie

Anotace

Žáci si vyhledají recepty, na základě kterých připraví pokrmy z vánoční kuchyně slavných a známých osobností. U žáků se tak rozvíjejí odborné dovednosti a znalosti. Cílem výuky je naučit žáky samostatně vyhledávat a hodnotit odborné informace, tyto informace zpracovávat a v praktickém provedení prezentovat výsledky práce ostatním žákům a širší veřejnosti. Žáci se tak seznámí s historickými i současnými osobnostmi, které měli nebo mají vztah k našemu kraji. Téma lze rozšířit i na celou ČR, Evropu nebo svět.

Vyučovací předmět:

technologie, práce s počítačem, vazba na český jazyk a literární výchovu, odborný výcvik

Obor vzdělání a ročník:

1., 2., 3. ročníky oborů 65-51-H/01 Kuchař-číšník, 29-54-H/01 Cukrář, 29-53-H/01 Pekař

Rozvíjené klíčové kompetence

- kompetence k řešení problémů, kompetence sociální (plnit odpovědně zadané úkoly, dbát na zabezpečování parametrů kvality výrobku),
- personální kompetence (kriticky hodnotit výsledky své práce),
- kompetence komunikativní (vyjadřovat se přiměřeně v písemném projevu, vhodně se prezentovat).

Realizace

Úkolem žáků je na základě vyhledaných receptur připravit pokrmy z vánoční kuchyně slavných a známých osobností (současných i minulých), které mají vztah k našemu kraji. V rámci projektového vyučování žáci shromažďují, analyzují, hodnotí a třídí získané informace z různých zdrojů.

1. fáze – seznámení se záměrem, motivace, rozdělení úkolů a činnosti
2. fáze – shromažďování a analýza získaných informací
3. fáze – zpracování informací, tisková úprava výstupů
4. fáze – zhotovení pokrmů a menu v rámci odborného výcviku
5. fáze – prezentace výsledků ostatním spolužákům na Dnech otevřených dveří, prezentační výstavě pro veřejnost
6. fáze – evaluace celého projektu

Použité metody:

problémové vyučování, práce ve skupině, práce s literaturou a ostatními mediálními zdroji, vyhledávání informací

Nutné pomůcky a prostředky:

internet, odborné časopisy, kuchařské knihy, gastronomické časopisy, PC

Reflexe PDP

Žáci se učí zpracovávat a třídít informace, které vyhledají z různých zdrojů, uvědomí si osobnosti, které významně působily v kraji, republice, Evropě či světě a přiblíží si význam dané osobnosti přes oblast gastronomie. Seznámí se s odbornými časopisy a publikacemi. Téma motivuje žáky k tomu, aby našli co možná nejzajímavější a nejatraktiv-

nější informaci, kterou pak budou moci prezentovat v praktickém zhotovení pokrmu s popisem receptury a v neposlední řadě také na slavnostní tabuli s dobovým inventářem. Získané zkušenosti z přípravy a realizace projektu mohou být rozebírány a hodnoceny v předmětu technologie, stolničení, potraviny i český jazyk.

Hodnocení

Vyučující průběžně sledují aktivitu a iniciativu jednotlivých skupin i jednotlivých žáků ve skupině. Hodnotí se kvalita a komplexnost zpracování, pečlivost i nápaditost a hloubka zpracování. Nejen výrobek sám, ale i informace o příslušné osobnosti, zpracování na PC a doplnění fotografiemi dotvářejí celý výsledek práce skupiny i jednotlivce. Tento úkol je hodnocen známkou ve všech předmětech, kterými se úkol prolínal.

Použitá literatura a zdroje:

- internet, kuchařské knihy, odborné časopisy

Vánoční pokrmy zhotovené podle receptů M. D. Rettigové

Vánoční stůl podle receptů Heleny Růžičkové

Vánoční záviny připravené podle receptů populárních osobností

11. PROJEKTOVÉ VÁNOCE „OD ONDŘEJE K LUCII“

Jednodenní projektové vyučování

Autor: Eva Černotová

Škola: Odborné učiliště, Kunice 60, 251 63 Strančice

Aplikovaná průřezová témata:

- Hlavní:** Občan v demokratické společnosti
- Vedlejší:** Informační a komunikační technologie

Anotace

Jedná se o jednodenní projektové vyučování, při kterém žáci každého oboru aplikují teoretické znalosti a dovednosti získané v odborném výcviku do praxe. Žáci si při tomto způsobu výuky mimo jiné rozvíjejí logické myšlení, které je u nich často potlačeno. Každý obor vzdělání má zadaný úkol, který souvisí s jejich profesí, a žáci samostatně docházejí k řešení a realizaci tohoto úkolu.

Cílem projektu je:

- naučit žáky jak samostatně, tak týmové spolupráci, rozvíjet u nich logické myšlení a schopnost řešení zadaného úkolu. Logické myšlení se rozvíjí tak, že žáci musí dodržovat určitý postup a pořadí jednotlivých dílčích úkolů, aby se dopracovali k výsledku.
- Dalším cílem je také rozvíjet u žáků komunikační kompetence (jednotlivé týmové role si musí mezi sebou prodiskutovat a respektovat při tom zásady komunikace, argumentace).
- Taktéž má projekt podpořit demokratické myšlení žáků (např. většinově zvolený vůdce pracovní skupiny se musí po zbytek projektu respektovat, žáci musí diskutovat a volit mezi různými nápady a návrhy řešení úkolu atd.).
- Dalším cílem je vzbudit v žácích hrdost za vlastní dobře vykonanou práci.

V neposlední řadě je cílem projektu taktéž strávit společně příjemný den, vzbudit u žáků pozitivní emoce a dát jim možnost zažít příjemnou vánoční atmosféru, pocit blízkosti a souzářnosti.

Realizace

Odborné učiliště Kunice pořádá již po dva roky projektové vyučování s vánoční tematikou. Do projektu jsou zapojeni žáci všech oborů vzdělání. V roce 2008 se projekt jmenoval „Od Ondřeje k Lucii“ a žáci jednotlivých oborů dostali zadané tyto úkoly:

- Kuchařské práce – vymyslet a připravit typicky české vánoční menu (předkrm, polévka, hlavní jídlo, nápoj).
- Cukrářské práce – vymyslet a připravit český vánoční dezert, moučník.
- Květinářské práce – vymyslet a zhotovit tradiční českou vánoční výzdobu školní jídelny, kde bude probíhat prezentace produktů projektu (podmínkou bylo taktéž vymyslet pokud možno co nejekonomičtější variantu, používat přírodní materiály). Pečovatelské práce - zjistit a ostatním zprostředkovat informace o českých vánočních zvycích a tradicích, o jednotlivých svátcích v období „od Ondřeje k Lucii“, připravit krátký program pro ostatní. K realizaci projektu byl využit souvislý čas, který nebyl členěn na vyučovací hodiny. Využívány byly nejen běžné učebny, ale i školní knihovna, počítačová učebna a specializované dílny jednotlivých učebních oborů.

Název projektu vznikl s ohledem na to, že jednotlivé obory své projektové dny začaly realizovat od začátku prosince (jako počátek byl proto stanoven 30. listopad - Sv. Ondřej), prezentace produktů projektu (společný slavnostní oběd) se s ohledem na to, že část žáků i učitelů školy se poslední týden před Vánocemi zúčastnila lyžařského výcviku, uskutečnila v pátek 12. 12. 2008 (Sv. Lucie). Výsledkem projektu měl být společný slavnostní oběd všech, kdy nikdo nesmí chybět (jako o Vánocích), proto se upustilo od jinak vhodnějšího posledního dne před vánočními prázdninami.

Samotná práce žáků na projektu probíhala následovně. Žáci dostali zadaný úkol, nejprve si museli sami pokládat otázky typu „Co všechno musíme zařídit, abychom se k výsledku dopracovali? Co budeme vařit? Pro kolik lidí to budeme vařit? Kolik surovin potřebujeme?“. U žáků odborného učiliště je již v této fázi nutný menší zásah a vedení učitele. Úplně samostatnosti bohužel žáci odborného učiliště většinou nejsou schopni. Potřebné nápady a inspiraci získávali žáci na internetu, měli možnost používat rovněž literaturu.

Žáci jednotlivých oborů vzdělání se mohli dále rozdělit na menší skupiny (většinou se jednalo o jednotlivé třídy, méně početné obory se nedělily), které si pak také rozdělily úkoly. Např. žáci oboru vzdělání Květinářské práce I. a II. ročník měli za úkol výzdobu stolů ve školní jídelně, III. ročník měl za úkol vyzdobit prostory jídelny (stěny, větší aranžmá). Žáci si pak v těchto skupinách museli vydiskutovat jednotlivé týmové role - argumentovat, kdo je v čem dobrý, který žák se pro kterou roli dobře hodí, zvolili si také vedoucího skupiny, který měl za úkol celou práci koordinovat (nutná pomoc učitele), tento vedoucí pak musel být po celou dobu trvání projektu respektován. Komunikativní a personální dovednosti žáci rozvíjeli také při debatách o svých nápadech. Demokraticky si pak zvolili nejlepší nápad, který realizovali.

Samostatnost a logičnost celé práce spočívala v tom, že žáci si museli např. nejen vymyslet, jaké jídlo budou vařit (předkrm, polévka, hlavní jídlo), ale také zjistit počet osob, které se budou v ten den stravovat, vypočítat potřebné množství surovin, ty pak sami objednali u vedoucí internátní jídelny atd. Podobně tomu bylo i u jiných oborů - Květináři museli zjistit, kolik je ve školní jídelně stolů, kolik budou potřebovat materiálu, museli rovněž vybrat takové aranžmá, která jsou schopni ve stanoveném čase zhotovit. Projektový den spočíval v plánování (tvoreni jakéhosi manuálu) všech potřebných věcí a činností.

Samotné zhotovení výrobků (oběd, dezert, výzdoba...) pak žáci prováděli v rámci odborného výcviku. V den, kdy probíhala prezentace produktů (společný oběd), se ve školní jídelně sešli všichni žáci, pedagogičti i nepedagogičti pracovníci školy, aby strávili příjemné společné předvánoční chvíle. Žáci se mohli pochlubit dospělým svými výsledky a sami si na výtečných pokrmech v krásném prostředí taktéž pochutnali. U rozsvíceného vánočního stromu dostali i malý dáreček (balíček se sladkostmi a ovocem), který jim předali žáci oboru vzdělání pečovatelské práce převlečení za "Lucie". Ti také poobědový čas zpestřili krátkým programem (recitace, zpěv koled, čtení a recitace různých tradic, zvyků a pořekadel atd.).

Protože projekt byl jak pedagogickým sborem, tak žáky samotnými velmi kladně hodnocen a vánoční tematika se ukázala jako vhodně zvolená, neboť se přímo dotýká citů všech zúčastněných, rozhodli jsme se po roce celou akci zopakovat a učinit z ní tradici. Akci jsme pojali „tak trochu jinak a zavítali o rok později do Norska, kde s vánočním stromečkem nemusí být nutně spjat jen smažený kapr a bramborový salát. Škola je mimo jiné zapojena do mezinárodního projektu Comenius, kde jednou z partnerských zemí je také Norsko, takže se přímo nabízelo, aby si žáci o této zemi zjistili více informací. Zadáni úkolů pro jednotlivé obory vzdělání znělo stejně, pouze vše, co bylo původně typicky české a tradiční, bylo tentokrát typicky norské a pro nás netradiční. O to intenzivněji museli žáci pracovat ve fázi zjišťování informací.

Nově také žáci oboru kuchařské práce pořizovali fotografie z jednotlivých projektových dnů a ve spolupráci s učitelkou odborného výcviku pak zhotovili jako bonus krátký film o Norsku, norských zvycích a tradicích, proložený fotografiemi z projektu, zachycujícími práci žáků všech oborů vzdělání. Celý film byl podbarven působivými norskými vánočními koledami. Film žáci promítali na velké plátno (stěnu) ve školní jídelně v den prezentace produktů projektu všem zúčastněným. Tato rekapitulace celé práce působila velmi dojemně nejen na dospělé, ale i na jindy velmi nezaujaté a netečné žáky a umocnila slavnostní dojem celého dne.

Organizační struktura jednodenního projektu

1. Motivace – úvod do projektu, mapování tématu, stanovení cíle, rozdělení úkolů v pracovních skupinách, dohoda o pravidlech (čas, prostor, pomůcky).
2. Práce ve skupinách (společné zpracování) – vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů, jejich zpracování, hledání souvislostí, společné závěry (produkt – výstup projektového vyučování) a jejich využití.
3. Reflexe – hodnocení a sebehodnocení směrem k výsledku projektu i k jeho průběhu.
4. Prezentace projektu – společně pro všechny obory prezentace produktů (výstupu) projektu.

Nutné pomůcky a prostředky:

Pro zjišťování informací žáci potřebují počítačovou učebnu s internetem, případně knihovnu. K vytvoření krátkého filmu z celého projektu musí mít také kvalitnější počítač s programem pro tvorbu těchto amatérských filmů a digitální fotoaparát. Pro efektivní využití tohoto filmu při prezentaci produktů celého projektu je důležitá také možnost umístit dataprojektor (případně promítací plátno) do školní jídelny.

Každý obor vzdělání potřebuje pro realizaci projektu zázemí, ve kterém probíhá odborný výcvik (kuchařské práce – školní kuchyně a jídelna, cukrářské práce – cukrářská dílna, květinářské a aranžérské práce – vazačská dílna). Žákům oboru pečovatelské práce a prodavačské práce postačí běžná učebna. Nutné jsou rovněž suroviny a materiál (popřípadě finanční prostředky) na výrobu produktů projektu – slavnostního oběda, dezertu, aranžérské výzdoby, dárkového balíčku pro žáky.

Reflexe PDP

Žakovský projekt probíhá na škole již dva roky a účastní se ho všichni žáci učiliště. Každý učební obor má určen jiný projektový den. Prezentace společného produktu (výstup projektu) probíhá vždy poslední pátek před vánočními prázdninami ve školní jídelně.

Výsledky

Výsledkem celého projektu nebyl jen pocit sounáležitosti a příjemně strávený čas u chutného oběda v příjemném prostředí krásně vyzdobené školní jídelny, ale také nezbytně nutné rozvíjení mnohých klíčových kompetencí a sociálních návyků žáků. Vánoční tematika se ukázala jako velmi vhodně zvolená, neboť se přímo dotýká citů všech zúčastněných, což způsobuje větší zainteresovanost do samotné práce.

Použitá literatura a zdroje

- Internet – zdroj informací o Norsku, norských Vánocích, typických pokrmech atd., možno použít i jiné zdroje (časopis Floristika, různé kuchařky, kuchařské a cukrářské normy)

12. PO STOPÁCH MORANY ANEB VÍTÁNÍ JARA

Žákovský projekt mapující velikonoční tradice

Autor: Ing. Agáta Kočí

Škola: SOŠ veterinární, mechanizační a zahradnická a JŠ s právem SJZ, Rudolfovska 92, 370 01 České Budějovice

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Občan v demokratické společnosti
- **Vedlejší:** Informační a komunikační technologie

Anotace

PDP je rozsáhlou aktivitou velkého množství žáků školy a dá se připravit a realizovat jako žákovský projekt. Úkolem žáků bylo zmapovat a předvést jednu etapu historického vývoje jarních a velikonočních tradic, konkrétně vybrat zajímavé informace, vytvořit scénář, vyrobit kulisy a kostýmy a připravit si o daném období krátkou scénku. Žáci se učí pracovat se zdroji informací, pracovat v týmu, prezentovat výsledky své práce a užívat odborných znalostí a dovedností v nových situacích, které se realizují během projektového učení.

Cíle (výsledky vzdělávání):

Žáci:

- pracují se zdroji informací, informace hodnotí, třídí a používají podle povahy zadání;
- provádějí velikonoční vazby;
- prezentují výsledky své práce na informačních tabulích;
- učí jiné žáky zdobit velikonoční vejce a plést velikonoční pomlázky;
- realizují v kulisách a kostýmech scénky podle předem připraveného scénáře.

Vyučovací předmět:

Všechny odborné zahradnické předměty, některé humanitní všeobecně vzdělávací předměty, zvláště dějepis a výchova k občanství, ale i český jazyk a literatura.

Obor vzdělání a ročník: Zahradnictví; ročník není určen, viz níže.

Realizace

Původně se počítalo, že do práce budou zapojeni jen žáci třetích ročníků, které měly přede dnem jarní rovnodennosti praxi. Praxe se v tomto období každoročně zaměřuje na jarní úklidové a zahradnické činnosti i na nácvik vazačských prací s velikonoční tematikou. Do této náplně jsme chtěli nenásilně včlenit tematiku velikonočních tradic. V přípravné fázi projektu byly reakce žáků překvapivě pozitivní, a tak jsme do projektu zapojili všechny třídy školy s oborem zahradnictví.

U nás ve škole v oboru zahradnictví působí čtyři vyučující odborných předmětů. Každá vyučující si vzala patronát nad jednou třídou. Na úkolech se pracovalo čtyři dny, běžná výuka přitom nebyla přerušena. V první jarní den v pátek byl den D, kdy byla pravidelná výuka zrušena a všichni žáci oboru se sešli na školní zahradě k prezentaci svých prací. Jejich vystoupení se zúčastnili i žáci dalších dvou oborů, které se ve škole vyučují, a dále žáci pozvaných základních škol a hosté.

Úkolem žáků jednotlivých tříd bylo zmapovat a předvést jednu etapu historického vývoje jarních tradic. Z dějin jsme vybrali tři období: dobu Keltů, období osídlení naší země Slovany a období křesťanství. Každá třída si nastudovala daná období, vybrala zajímavé informace, vytvořila scénář, vyrobila kulisy a kostýmy a připravila si o daném období krátkou scénku. Ze získaných informací vytvořily jednotlivé třídy informační tabule, které umístily do budovy školy. Žáci čtvrtých ročníků připravili na Den D tvůrčí dílnu, která předváděla způsoby zdobení vajíček (na předvádění byli pozváni i pracovníci místního muzea). Žáci sami zrealizovali ještě další dílnu, kde zájemce učili pletení pomlázek. Obě dílny navštívili jak žáci školy, tak pozvaní hosté, zvláště maminky s dětmi.

Žáci, kteří měli praxi, připravili řadu velikonočních vazeb, kterými vyzdobili školu a celý její areál.

Nutné pomůcky a prostředky:

Většinu potřebných pomůcek si žáci opatřili sami. Škola dodala aranžovací materiál, barevné papíry, kancelářské potřeby a umožnila v přípravné fázi i v průběhu akce neomezený přístup do učebny ICT.

Reflexe PDP

Původním cílem našeho projektu bylo přiblížit žákům velikonoční tradice a vesnický způsob života. Asi polovina našich žáků totiž pochází z venkova, ale před svými spolužáky z měst se stydí a k tradicím se nehlásí. Žáci z měst mnohdy o lidových zvycích vědí jen málo, nebo vůbec nic.

Samotné nás mile překvapilo, že cíl - přiblížit žákům tradice a původ jejich vzniku - se podařilo více než splnit. Nejenže se žáci zapojili do činnosti, ale pracovali s nadšením a k našemu udivení si bez problému oblékli tradiční jihočeské kroje, nacvičili a zpívali tradiční velikonoční písně. Největším zadostiučiněním pro učitele bylo, když se závěrečného průvodu potopení Morany ve vsi vážnosti účastnili i žáci, kteří se ze začátku ostatním posmívali.

Původně se žáky sice pracovaly čtyři učitelky odborných předmětů oboru Zahradnictví, ale v průběhu akce došlo k zapojení dalších učitelů do projektu. Začali tak spolupracovat učitelé, kteří dříve spolu téměř vůbec nespolečně pracovali. Šlo o skutečnou týmovou práci, jak žáků, tak i vyučujících.

V následujícím roce projevila zájem o vystoupení našich žáků společnost pořádající v Praze na Vyšehradě velikonoční slavnosti. Výsledky práce žáků se tak dostaly mimo hranice našeho kraje a radost byla o to větší.

Hodnocení žáků

V následujících dnech žáci ústně hodnotili průběh i výsledky akce s vyučující, která vedla třídu při práci na projektu. Důraz byl kladen na sebehodnocení. Žáci měli popsat, co se jim povedlo a co by příště udělali jinak a lépe. Každá třída také určila, který program byl nejlépe připraven, co jim účast na této aktivitě přinesla a čím je obohatila.

13. PRÁVNÍ BINGO

Zjišťování právních zkušeností žáků pomocí hry bingo

Autor: Mgr. Jan Zouhar

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

Krátká aktivita je zaměřena na zjišťování právních zkušeností žáků pomocí známé společenské hry, která umožní učitelům zjistit konkrétní zkušenosti žáků v oblasti lidských práv a lépe koncipovat výuku na základě těchto zjištění. Umožňuje žákům uvědomit si složitost a problematiku povahu práv v každodenním životě. Cvičení je vhodné jako úvod k problematice práv.

Cílem vzdělávání je, aby si žák připomněl své konkrétní zkušenosti s aplikací a dodržováním lidských práv, aby o svých zkušenostech diskutoval se spolužáky a rozvíjel tak svůj pocit odpovědnosti a dodržování zákonů, včetně Listiny lidských práv.

Vyučovací předmět:

předměty společenskovedního vzdělávání (občanská nauka, základy společenských věd atp.)

Obor vzdělání a ročník: aktivitu je možno realizovat ve všech oborech kategorie M

Rozvíjené klíčové kompetence:

Kompetence personální a sociální:

- přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým;
- ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí;

Občanské kompetence a kulturní povědomí:

- jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;
- dodržovat zákony, respektovat práva a osobnost druhých lidí (popř. jejich kulturní specifika), vystupovat proti nesnášenlivosti, xenofobii a diskriminaci.

Realizace

Doba aktivity je 20–25 minut.

1. Každý žák dostane kopii záznamového archu. Úkolem je co nejrychleji vyplnit na základě informací od spolužáků všechna políčka. Žáci si vždy poznamenají jméno spolužáka, se kterým otázku probírali, a základní informace, které se dozvěděli. Jméno každého žáka by se mělo na archu objevit jen jednou.
2. Pokaždé, když některý žák zaplní v tabulce celou řadu, sloupec nebo úhlopříčku, měl by zvolat „Bingo!“ Je důležité, aby se žáci vzájemně aktivně ptali a naslouchali si.
3. Diskuse o průběhu hry: Koho jste těžko hledali? Co nebylo těžké nalézt? Kterou situaci jste považovali za zvláště špatnou?
4. Nyní žáky rozdělte do skupin, dejte každé skupině Úmluvu o právech dítěte. Zjistěte, která práva byla v jednotlivých případech porušena.

Nutné pomůcky a prostředky:

záznamový arch pro každého žáka, Úmluva o právech dítěte.

Reflexe PDP

Aktivita je vhodná jako vstupní motivace k tématu lidských práva svobod. Rozvíjí klíčové kompetence a aplikuje vhodně a nenásilně PT Občan v demokratické společnosti.

Hodnocení

Protože v této fázi výuky chceme získat názory a zkušenosti žáků, bylo by velmi nevhodné tuto část výuky hodnotit.

Použitá literatura a zdroje

- Pike, G., Selby, D.: *Cvičení a hry pro globální výchovu 2*. Praha: Portál, 2000, str. 63/4, upraveno.

Příloha

ZÁZNAMOVÝ ARCH

NAJDĚTE NĚKOHO, KDO

1. cítil, že k někomu byl někdo nedávno nespravedlivý.
2. četl nedávno o nespravedlivém a diskriminujícím zacházení s nějakou menšinou.
3. uplatnil v uplynulém půlroce své právo na zdravotní péči.
4. může uvést nějaký případ porušování práv žáků ve škole.
5. uplatnil nedávno své právo na svobodu vyznání.
6. věří, že vedení školy by mělo se žáky konzultovat důležité změny ve škole.
7. cítil, že jeho rasa nebo původ byly příčinou porušování některých jeho práv.
8. ví o případech porušování lidských práv v nějaké cizí zemi.
9. věří, že i zvířata mají svá práva.
10. podpořil nějakou organizaci nebo skupinu bojující za lidská práva.
11. věří, že povinnosti jsou důležitější než práva.
12. ví o porušování práv v naší zemi.
13. může uvést příklad, kdy byla jeho práva porušována z důvodu jeho pohlaví.
14. pomohl někomu, k němuž se někdo jiný choval nespravedlivě.
15. uplatnil své právo na nenásilný protest.
16. ví o nějakém úspěchu při obraně lidských práv.

1 Jméno: Popis události	2 Jméno: Popis události	3 Jméno: Podrobnosti	4 Jméno: Popis události
5 Jméno: Popis události	6 Jméno: Popis události	7 Jméno: Popis události	8 Jméno: Popis události
9 Jméno: Popis události	10 Jméno: Popis události	11 Jméno: Popis události	12 Jméno: Popis události
13 Jméno: Popis události	14 Jméno: Popis události	15 Jméno: Popis události	16 Jméno: Popis události

14. SCHÉMA PRO VÝUKU KE KULTIVACI PRÁVNÍHO VĚDOMÍ ŽÁKŮ

Aktivity žáků spojené s použitím tabulky o trestním řízení a schématu soudní síně

Autor: Mgr. Jan Zouhar

Aplikované průřezové téma: Občan v demokratické společnosti

Anotace

Příklad dobré praxe obsahuje návody na aktivity žáků spojené s použitím tabulky o trestním řízení a použitím schématu soudní síně. Tabulka a schéma soudní síně podporují zapamatování zvláště žákům s vizuální pamětí. Vedou ke snadnějšímu zapamatování pojmů a k porozumění postupům trestního řízení. Cvičí logické myšlení, komunikaci, práci s ikonickými texty (v našem případě s tabulkou a schématem).

Cíle (výsledky vzdělávání):

- žáci správně používají pojmy vztahující se k trestnímu řízení a pojmenování právnických profesí;
- vysvětlí postup trestního řízení, jeho úkony a postupy;
- posoudí dopad trestních sankcí na odsouzeného člověka;
- objasní, jak se má chovat veřejnost v soudní síni.

Vyučovací předmět:

vyučovací předmět zabývající se kultivací právního vědomí žáků, např. občanská nauka, právo atp.

Obor vzdělání a ročník:

Aktivitu je možno realizovat ve všech oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou, tedy v oborech kategorie M a L.

Realizace

Oba ikonické texty – tabulku i schéma soudní síně – použijeme ve vyučovací hodině, která bude svým obsahem těmto textům odpovídat. Mohou se také použít k domácí přípravě žáků. Jsou vhodné pro interaktivní tabuli.

Aktivity pro žáky pracujícími s tabulkou Trestní řízení:

Žáci pomocí tabulky odpovídají na otázky a řeší úkoly, např.:

- Jaké fáze má trestní řízení?
- Jmenujte orgány činné v trestním řízení a vymezte úkony, které provádějí.
- Kdo je pachatel a kdo obžalovaný?
- Jaká práva má obžalovaný?
- Na jak dlouho může policie zadržet pachatele?
- Co to jsou trestní sankce? Uveďte jejich příklady.
- Posuďte, jak dopadají trestní sankce na další život odsouzeného. Co mohou v jeho životě způsobit?
- Jaká znáte ochranná opatření?

(Žáci mohou odpovídat samostatně, nebo pracovat ve skupinách. Pro skupinovou práci je nejvíce vhodný úkol Posuďte, jak dopadají trestní sankce na další život odsouzeného. Jednotlivé skupiny prezentují výsledky své práce a rozvine se diskuse.)

Žáci vytvářejí z jednotlivých sloupců nebo řádků tabulky, případně z celé tabulky souvislý verbální text. Např. popíší přípravné řízení, řízení před soudem; vysvětlí, co je vykonávací řízení. Pokud postupují po sloupcích, může být jejich úkolem např. popsat, co prožívá pachatel od zadržení do propuštění z vězení a jak se mění jeho postavení. Žáci se cvičí v komunikačních dovednostech. V praxi může aktivita probíhat tak, že jeden žák realizuje úkol – např. popisuje přípravné řízení – tedy promlouvá ke spolužákům, zbytek třídy jej sleduje s tabulkou v ruce. Žáci se následně zúčastňují hodnocení výkonu svého spolužáka – viz bod Hodnocení žáků.

Aktivity pro žáky, kteří pracují se schématem soudní síně:

- Žáci sledují konkrétní trestní řízení před soudem (např. při realizaci exkurzní výuky nebo z DVD) a podle schématu určují, kdo je kdo a jakou má funkci v tomto řízení.
- Žáci vyhledají v relevantních zdrojích informací závazná pravidla chování veřejnosti u soudního řízení. Zjišťují, kdy může být veřejnost ze soudního řízení vyloučena.

Nutné pomůcky a prostředky:

1. Trestní řízení – tabulka; 2. Schéma soudní síně.

Reflexe PDP

Oba použité ikonické výukové materiály (tabulka a schéma) zvyšují názornost vyučování. Kromě toho učí žáky číst ikonické texty a pracovat s nimi. Procvičují komunikační dovednosti žáků, tak přispívají nejen ke kultivaci právního vědomí, ale rozvíjejí i klíčovou kompetenci.

Hodnocení

Jako příklad možného hodnocení uvádíme kritéria hodnocení a indikátory výkonu žáků k úkolu.

Vytvořte z informací v tabulce souvislý verbální text.

Kritéria hodnocení	Indikátory výkonu výborného (na 1)	Indikátory průměrného výkonu (3)	Indikátory nedostatečného výkonu
Věcná správnost	<i>Text je zcela věcně správný. Jasně a přesně převádí tabulku do proslovu.</i>	<i>V malé míře se vyskytují věcné chyby nebo nepřesnosti, ale tabulka je vcelku správně pochopena.</i>	<i>Objevují se četné věcné chyby, tabulka není pochopena.</i>
Logické uspořádání	<i>Promluva je zcela logická, posluchači se v ní výborně orientují.</i>	<i>Text promluvy je srozumitelný, posluchači mu mohou porozumět.</i>	<i>Promluva je nesrozumitelná, nelogická, nelze ji pochopit.</i>
Jazyk a stylistika	<i>Jazyk promluvy je spisovný, slova jsou vhodně volena, nejsou v ní závažné gramatické ani stylistické chyby.</i>	<i>Vyskytují se chyby jak v gramatice, tak ve stylistice. Text je však stále srozumitelný.</i>	<i>V promluvě se vyskytují velmi četné gramatické a stylistické nedostatky, které brání pochopení promluvy.</i>

Použitá literatura a zdroje

- Trestní zákoník v platném znění.

Příloha

Tabulka **TRESTNÍ ŘÍZENÍ**

Fáze trestního řízení	Orgány činné v trestním řízení	Úkony	Pachatel
Přípravné řízení	Policie	provede první ohledání	Zajištěn – 24 hodin
	Služba kriminální policie a vyšetřování	Zajištění důkazů	Zadržen na 48 hodin – vneseno obvinění – na svobodě nebo uvalena vazba (maximální výše vazby 3 roky)
	Státní zástupce	Dohlíží a dává pokyny Podmínečné zastavení trestního řízení Vypracovává obžalobu	Po obdržení obžaloby je obžalovaný. Má právo na čas k prostudování spisu
Řízení před soudem	Soud	Zkrácené řízení	Ve vazbě nebo na svobodě
		Trestní příkaz	
		Podmínečné zastavení trestního řízení	
		Narovnání - schvaluje	
		Hlavní líčení	
			Právo na opravné prostředky
Vykonávací řízení	Vězeňská služba Správní orgán, pověřený OPP Soud	Trestní sankce Ochranná opatření Exekuce,	

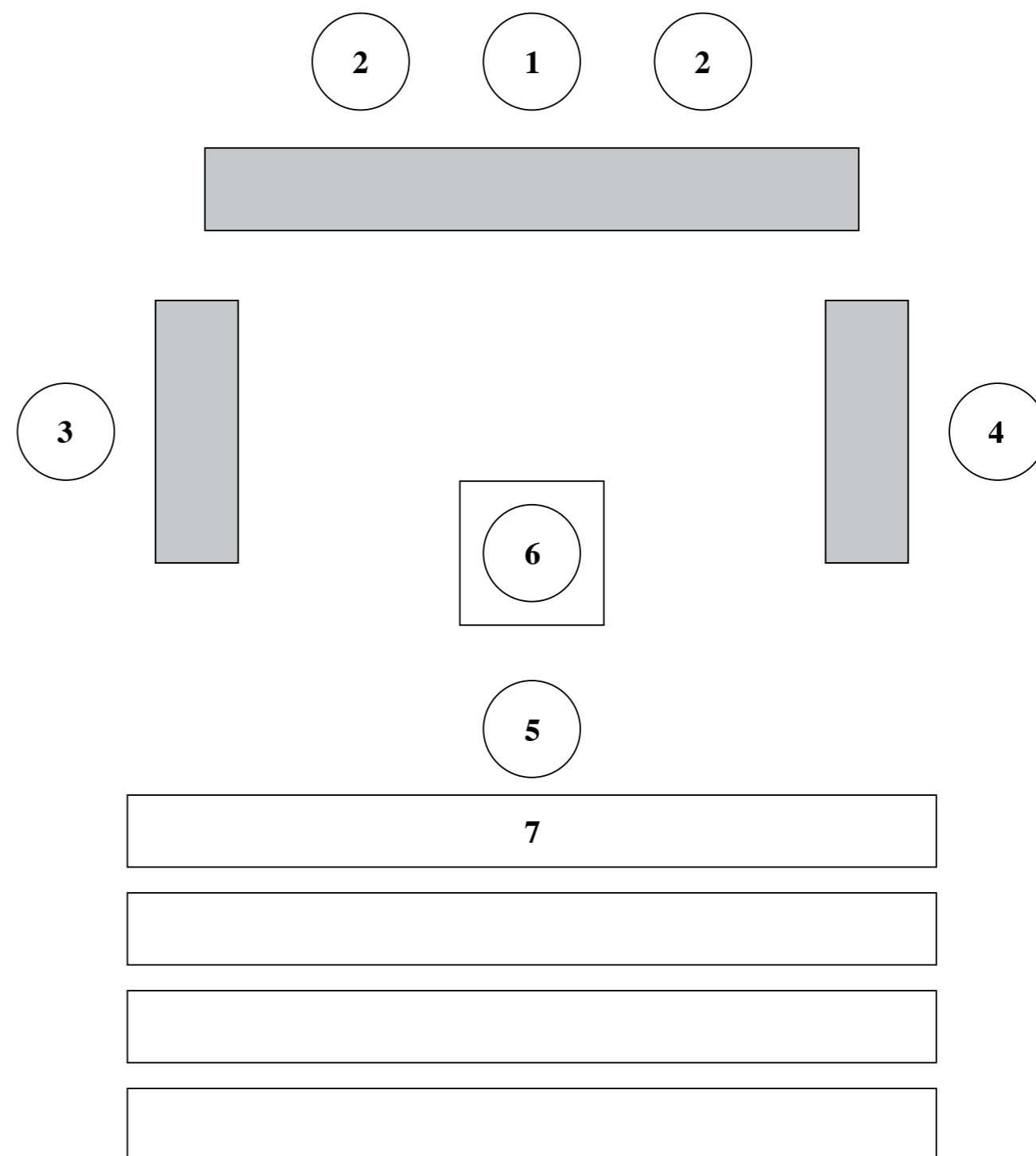
Trestní sankce:

- Odnětí svobody
- Domácí vězení
- Obecně prospěšné práce
- Propadnutí majetku
- Peněžitý trest
- Propadnutí věci nebo jiné hodnoty
- Zákaz činnosti
- Zákaz pobytu
- Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání
- Ztráta vojenské hodnosti
- Vyhoštění

Ochranná opatření:

- Ochranné léčení
- Zabezpečovací detence
- Zabraní věci nebo jiné majetkové hodnoty
- Ochranná výchova

Schéma **TRESTNÍ SÍŇ**

- 1 – soudce (nebo samosoudce) - fialový límec taláru
- 2 – přisedící neprofesionálové – v některých případech
- 3 – státní zástupce (červený límec taláru)
- 4 – právní zástupce obžalovaného
- 5 – obžalovaný (může sedět i vedle svého právního zástupce)
- 6 – místo, kde přistupují všichni, kteří vypovídají v procesu
- 7 – veřejnost

4. Průřezové téma Informační a komunikační technologie

4.1 CHARAKTERISTIKA PT INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Průřezové téma Informační a komunikační technologie (dále ICT) svým obsahem vychází ze vzdělávací oblasti zařazené do RVP se stejným názvem a umožňuje rozvíjení klíčových kompetencí, zejména kompetence využívat prostředky ICT a pracovat s informacemi a kompetence k učení. Tento text je určen především pro vyučující, kteří nemají aprobaci pro výuku ICT a hledají inspiraci pro funkční začleňování tohoto průřezového tématu do výuky.

V dnešní době je používání informačních a komunikačních technologií nezbytností téměř ve všech oborech lidského konání. Informační gramotnost se tak stává stejně důležitou jako čtení, psaní a počítání. Absolventi středních odborných škol by měli být připraveni pro práci s prostředky informačních a komunikačních technologií nejen pro své budoucí pracovní uplatnění, ale také v soukromém životě.

ICT gramotnost je soubor kompetencí, které jedinec potřebuje, aby byl schopen se rozhodnout jak, kdy a proč použít dostupné ICT a po té je účelně použít při řešení různých situací při učení i v životě v měnícím se světě. Cílem vzdělávání v ICT není jen seznámení žáků s technikou a konkrétními postupy, ale také vytvoření pozitivního a tvořivého přístupu k ICT obecně.

ICT gramotnost zahrnuje tyto složky¹⁶:

1. Praktické dovednosti a vědomosti, které jedinci umožňují s porozuměním a účinně používat jednotlivé ICT,
2. schopnost s využitím prostředků ICT shromažďovat, analyzovat, kriticky vyhodnocovat a používat informace,
3. schopnost využívat ICT v různých kontextech a k různým účelům na základě porozumění pojmům, konceptům, systémům a operacím z oblasti ICT,
4. vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty, které vedou k zodpovědnému a bezpečnému využívání ICT,
5. schopnost přijímat nové podněty v oblasti ICT a kriticky je posuzovat, porozumění rychlému vývoji technologií, jejich významu pro osobní rozvoj a jejich vlivu na společnost.

Praktické vymezení toho, co žáky v oblasti ICT naučit, najdeme v rámcových vzdělávacích programech. Oblast vzdělávání v ICT svým obsahem a rozsahem odpovídá požadavkům (základní úroveň) systému ECDL (European Computer Driving Licence) – více informací včetně přesného výčtu, co vše je obsahem, najdete na www.ecdl.cz. V následujícím textu se pokusíme přiblížit jednotlivé moduly ECDL a možnosti jejich zařazení do výuky.

• **Základní pojmy ICT, používání počítače a správa souborů**

V podstatě jakákoliv práce s počítačem od přihlášení až po odeslání úkolu emailem rozvíjí žakovu dovednost pracovat s počítačem. Měli bychom se tedy snažit motivovat žáky k smysluplné práci s počítačem co nejčastěji – tzn. vyžadovat po nich samostatné vyhledávání informací, zpracování domácích prací na PC, sledování technologických noviněk v oboru apod. Samostatnou kapitolou je správa souborů v počítači, která vyžaduje od žáků systematickosti a pečlivosti. Tyto vlastnosti rozvíjíme ve všech vyučovacích předmětech.

• **Zpracování textu**

V jakémkoliv vyučovacím předmětu můžeme zadat práci, jež bude vyžadovat použití textového procesoru. Jedná se například o referáty, seminární práce, ale také nácvik zpracování odborného textu – zápisy a zprávy z měření a řada dalších. Textové procesory částečně žákům pomohou s pravopisem, ale měli bychom klást důraz na dodržování typografických pravidel¹⁷, aby dokumenty, které žáci vytvoří, měly náležitou úroveň.

Pro vyzkoušení a praktické využití pokročilejších funkcí textových procesorů můžeme zadávat kolektivní práce, které budou vyžadovat sdílení dokumentů, můžeme žákům revidovat dokumenty a následně jim je vracet k úpravám apod.

Také je vhodné vést žáky ke zpracování rozsáhlejšího textu (např. čtenářský deník, seminární práce, zpráva z odborné praxe), kde budeme vyžadovat zařazení obsahu a žáci si na něm procvičí práci s dokumenty (styly, formátování apod.). Používání nástrojů hromadné korespondence lze nacvičovat např. rozesláním fiktivních reklamních nabídek zákazníkům nebo pozvánek na akce školy apod.

Nejrozšířenějším textovým procesorem je Word společnosti Microsoft. Společnost Microsoft nabízí své produkty školám za zvýhodněných podmínek¹⁸. Lze využít i programů, které jsou zdarma. Nejnámější a nejpoužívanější

je pravděpodobně kancelářský balík OpenOffice.org, který nabízí podobné funkce jako produkty společnosti Microsoft. Produkt je ke stažení na www.openoffice.cz. Další možností je využití Google Docs, který umožňuje práci na dokumentech online, bez nutnosti instalace na pracovní stanici. Jeho další výhodou je jednoduché sdílení a poskytování takto vytvořených dokumentů a přístup k nim z jakéhokoliv počítače připojeného na internet. Začít s ním pracovat můžete ihned po vytvoření účtu na www.google.com.

Zajímavým zpestřením může být aplikace Školní sešit, která spojuje jednoduchou a intuitivní online tvorbu dokumentů se sociální sítí Facebook a umožňuje tak sdílení zápisků z hodin s přáteli. Aplikaci naleznete na www.skolnisesit.cz, je nutná registrace na Facebooku.

• **Tabulkový procesor**

Práci s tabulkovým procesorem můžeme zařadit nejen do výuky matematiky nebo ICT, ale i do českého jazyka a zejména do odborných předmětů.

Tabulkové procesory můžeme využít pro prezentaci dat a výsledků formou tabulek či grafů. Učíme žáky, aby při tvorbě tabulek postupovali systematicky a vytvořené tabulky byly přehledné. Důležité je, aby žáci byli schopni data (výsledky) v tabulkách a grafech srozumitelně interpretovat a prezentovat. Upozorníme je na to, že pro správnou interpretaci dat je důležité zvolit vhodný typ grafu, měřítko a další parametry.

Dále je potřebné procvičit základní funkce tabulkových procesorů. Mezi ně patří použití vzorců a funkcí. Na názorných příkladech můžeme demonstrovat, jak program ulehčí práci ve srovnání s počítáním na kalkulačce nebo s tradičním počítáním. Stále je však důležité mít matematické kompetence a logicky myslet. Žáci by měli rozpoznat nelogické výsledky, např. lišící se v řádu. Vhodným příkladem může být řešení kvadratické rovnice, kde žáci zadávají vzorec. Zpočátku se jim to může zdát složité, ale když zjistí, jak jednoduše mohou měnit argumenty, uvědomí si, že správným zadáním vzorce ušetří dost času i úsilí. Nakonec mohou žáci vytvořit graf kvadratické funkce, který se bude měnit podle zadaných argumentů, a ověřit si tak všechny definice o vlastnostech kvadratické funkce. Nemusíme samozřejmě zůstávat jen v matematice.

Použití tabulkového procesoru je velmi vhodné v ekonomických předmětech, kde si mohou žáci prověřit např. „výhodnost“ úvěru tím, že si spočítají úroky, roční procentní sazbu nákladů a celkové náklady související s úvěrem. Výhodou zpracování v tabulkovém procesoru je rychlá reakce na změny (rychlé přepočítání), takže je možné žákům názorně ukázat, jaký bude mít vliv na jejich peněženku změna některého parametru úvěru. Takto bychom mohli pokračovat v řadě dalších předmětů.

Za přírodovědné vzdělávání poslouží jako příklad příspěvek Zpracování výsledků měření, který uvádí konkrétní úkoly z laboratorních cvičení v chemii pro obor Analýza potravin.

Možnosti tabulkového procesoru jsou široké, kromě běžných matematických funkcí nabízí také řadu funkcí statistických, finančních, vyhledávacích, logických, které můžeme využít v souvislosti s vyučovaným předmětem a oborem vzdělání. Doporučujeme vyzkoušet použití formulářů, které nám umožní tvořit různé dotazníky a dokonce i tvorbu jednoduchých maker pro automatizaci práce.

S tabulkovým procesorem nemusí pracovat jen žáci, mohou ho využít přímo vyučující, např. při přípravě simulace nebo testu. Příklady obojího naleznete na stránkách http://www.pf.jcu.cz/p-mat/lektor_prace/index.html. Jednoduché testy si můžete vytvořit sami. Je vhodné, aby v nich žáci museli počítat a využívat tak možnosti tabulkového procesoru, ale zaměřené mohou být na libovolné téma a rozvíjet dovednosti porozumění textu, vyhledávání informací, analytické myšlení atd.

Co se týče použití softwaru, je to velmi podobné jako u textového procesoru – buď můžeme používat produkt společnosti Microsoft – Excel, nebo pracovat s OpenOffice či GoogleDocs, které jsou zdarma.

• **Prezentace**

Využití prezentačního softwaru je již na mnoha školách běžné, protože usnadňuje výuku, činí ji zajímavější a více motivační, umožňuje propojení s příklady – obrázky, videi apod. Také žáci by se měli s těmito programy naučit pracovat a využívat je pro zlepšení svých prezentačních a komunikačních dovedností. Opět se nabízí možnost využití v řadě vyučovacích předmětů. Buď můžeme žákům zadat určitá témata, která zpracují formou prezentací a následně je předvedou svým spolužákům (jako v příspěvku Učíme sami sebe), nebo prezentace mohou být výstupem z nějakého projektu nebo jeho některé aktivity (jako v příspěvku Představuji místo, kde žiji).

¹⁶ Kolektiv autorů: *Gramotnosti ve vzdělávání*. VÚP v Praze, 2010, ISBN: 978-80-87000-41-0

¹⁷ ČSN 01 6910:2007 – *Úprava písemnosti zpracovaných textovými editory*

¹⁸ OTT, V.: 2010. *Licencování produktů společnosti Microsoft pro školy*. In: *Informační a komunikační technologie ve škole*, Bořivoj Brdička a kol., eds: Ondřej Neumajer, VÚP, ISBN 978-80-87000-31-1

Cílem je naučit žáky vytvářet prezentace s profesionálním vzhledem, a proto je důležité je vést k dodržování zásad správné prezentace. Jde o tyto zásady¹⁹:

- **Zásada hierarchie**

Obsah je řazen shora dolů, prezentace postupuje od celku k detailu. Pokud je prezentace delší, je třeba na začátku uvést, s čím vším seznamuje (krátký souhrn či osnovu) a pak na jednotlivých snímcích uvádět již podrobnosti.

- **Zásada střídmosti**

Prezentační software zpravidla nabízí velkou škálu možností jak prezentaci obohatit. Jedná se o různé zvukové a vizuální efekty, které mohou prezentaci oživit a učinit ji poutavější. Je ovšem pamatovat na to, že jejich nadměrné používání může naopak působit rušivě a odvádět pozornost posluchače od obsahu. Tato zásada platí také pro grafiku. Je třeba zvažovat účelnost umístění obrázku. Měl by být využit pouze tehdy, pokud se opravdu vztahuje k tématu daného snímku. Náležitou pozornost je třeba věnovat také volbě barvy písma a pozadí, aby text byl bez problémů čitelný.

- **Zásada heslovitosti**

Je žádoucí, aby posluchači nestrávili všechnen čas tím, že budou číst dlouhé odstavce. Namísto toho si pouze přečtou hesla a získají představu, o čem bude řeč. Pak bude jednodušší udržet si jejich pozornost, a protože v heslech není prozrazeno vše, mají posluchači dostatečnou motivaci sledovat výklad. Výhodou heslovitosti je také možnost použití většího písma. V případě, že je prezentace tvořena jako informační materiál (například k vyvěšení na webových stránkách, nebo má dále sloužit jako výukový materiál nebo pro opakování probrané látky) a nebude tedy provázena výkladem, je vhodné, aby obsahovala větší množství informací. Ani tehdy však nepoužíváme celé věty, resp. souvětí.

- **Zásada jazyka**

I když se vyjadřujeme heslovitě, používáme vždy spisovný jazyk, a to i v případě odborné terminologie. Zpracování prezentace by mělo zohledňovat nejen téma, ale také určení (účel prezentace, adresáta, popř. prostředí předvedení); v tomto směru je žádoucí spolupráce s vyučujícím českého jazyka.

Práce s prezentací (předvedení prezentace)

Počítačové prezentace slouží většinou jako pomůcka nebo podklad pro výklad, přednášku nebo veřejné vystoupení. Proto je žádoucí věnovat pozornost nejen vizuální podobě prezentace, ale také ústní formě prezentace, tj. doprovodnému komentáři nebo výkladu. Žáci by se měli učit vhodně komentovat jednotlivé obrázky (nikoli číst), mluvit zřetelně a dostatečně hlasitě, vhodně používat neverbální prostředky komunikace. Pokud je to možné, učíme je pracovat i s mikrofonom.

Při hodnocení výsledku posuzujeme oba aspekty prezentace – počítačové zpracování i ústní prezentaci.

Prezentování můžeme zařadit do řady předmětů. Čím častěji je budeme využívat, tím více žákům pomůžeme zbavit se ostychu ze samostatného projevu před třídou a připravíme je do života, protože budou muset často obhajovat své názory a postoje. ICT nástroj zde plní hlavně roli motivační a podpůrnou. Příprava prezentace žáka přiměje k prostudování tématu, při výkladu samotném získá oporu a větší jistotu. Použití žakovských prezentací tak podporuje i rozvoj komunikativních kompetencí žáka a kultivuje jejich vystupování.

- **Použití databází**

Další skupina aplikací, se kterými se žáci seznamují, jsou databázové programy. Žáci se učí, jak tyto programy fungují, a dodržují zásady pro zápis záznamů (entit) do databáze. Dále bychom je měli seznámit s koncepčním návrhem databáze, který obsahuje:

- Určení účelu databáze – dle toho, co bude třeba v databázi vyhledávat a navrhopvat, postupujeme v dalších bodech.
- Určení polí (atributů) potřebných v databázi – každé pole obsahuje údaj o určitém subjektu (o zákaznících může být například zapotřebí uchovávat následující údaje: název společnosti, adresa, město, stát a telefonní číslo; pro každý z těchto údajů je třeba vytvořit jedno pole), informace se ukládají do co nejmenších logických částí (například rozdělít jméno a příjmení).
- Určení tabulek potřebných v databázi – každé pole (atribut) bude jen v jedné tabulce, s ostatními ji lze propojit pomocí relací.
- Nalezení jednoho nebo více polí s jedinečnými hodnotami pro každý záznam – použití primárního klíče.
- Určení relací mezi tabulkami – zadání, jak se mají informace z jednotlivých tabulek spojit.
- Doladění a ověření funkčnosti návrhu.

Práci s databázemi můžeme opět procvičovat v řadě vyučovacích předmětů. Například je možné vytvořit při výuce některého z odborných předmětů katalog firem v příslušném odvětví v ČR, nebo databázi filmů, hudby, literatury, navštívených míst apod. podle zájmu žáků nebo možností vyučovacímho předmětu. Práce s databázemi opět rozvíjí nejen kompetence k využívání prostředků ICT, ale i další klíčové kompetence, např. kompetence k řešení problémů.

- **Práce s internetem a komunikace**

Dnešní mladí lidé tráví na internetu každý den až několik hodin. Naším cílem by mělo být, aby dokázali internet využívat smysluplně a účelně jako zdroj informací a médium pro komunikaci i pro rozšiřování a prohlubování znalostí ve vyučovacích předmětech. Také bychom je měli seznámit s riziky spojenými s používáním internetu a s možnostmi jejich prevence. Dále nesmíme zapomenout na etickou stránku používání internetu a ochranu autorských práv.

Efektivní využívání internetu lze procvičovat v řadě předmětů. Při zadání jakékoliv práce či projektu bychom měli se žáky diskutovat o vhodnosti použití informačních zdrojů z hlediska jejich důvěryhodnosti. Je třeba žáky informovat o pravidlech citací a o licencích k použití zdrojů z internetu. Při zpracování projektu či referátu bychom měli vyžadovat uvádění zdrojů informací, přičemž uvést jako zdroj „internet“ je rozhodně nedostatečné. Vyžadujeme, aby žáci uváděli přesnou adresu stránky a aby se o ní snažili zjistit co nejvíce (např. kdo je jejím autorem, kdy byla naposledy aktualizována apod.) a informace z ní získané ověřili ještě u jiného zdroje. Žáky také vedeme k tomu, aby si uvědomili, že informace na internetu nikdo nekontroluje a mohou se tedy setkat s údaji neodpovídajícími skutečnosti (hoaxy, virální kampaně apod.). Pokud se týká bezpečnosti na internetu, lze doporučit stránky <http://www.bezpecnyinternet.cz/>, kde najdete jasně zpracovaná témata a doporučení, jak se chovat ve virtuálním prostředí. Touto problematikou se zabývá také příspěvek Internetová bezpečnost.

Další oblastí je internetová komunikace. Žáci středních škol obvykle mají dostatečné vědomosti a dovednosti pro internetovou komunikaci, ale je důležité je upozornit na možná rizika a nebezpečí. Doporučujeme podpořit komunikaci žáků se školou i mimo vyučování prostřednictvím diskusního fóra na stránkách školy, kde je možné řešit např. různé problémy a připomínky žáků a podávat návrhy na vylepšení. Některé školy využívají internet např. pro konzultace žákům při dlouhodobých absencích nebo při studiu při zaměstnání.

- **Hodnocení žáků při aplikaci průřezového tématu**

Při hodnocení zadaných úkolů souvisejících s průřezovým tématem ICT se zaměřujeme zejména na vhodnost zvolených prostředků ICT, uživatelské dovednosti žáka, zvolené metody řešení s ohledem na maximální možnosti využití nástrojů softwaru, na časové hledisko, samostatnost a použitelnost výstupu. Doporučujeme ocenit žáky, kteří prokážou zájem, kreativitu a schopnost nalézt vlastní originální řešení.

Kritéria hodnocení volíme s ohledem na konkrétní úkol. Např. při hodnocení prezentace dbáme na logické uspořádání informací, stručnost, výstižnost, přehlednost, srozumitelnost a na její estetickou stránku. Při hodnocení úkolů vyžadujících práci s informacemi oceňujeme práci s více informačními zdroji, hodnotíme výběr relevantních informací s ohledem na účel práce a cílovou skupinu, vlastní zpracování a schopnost vyvodit závěry a další využití získaných poznatků. Klasifikaci známkami doporučujeme doplnit slovním hodnocením obsahujícím nejen zdůvodnění klasifikačního stupně, ale zejména ocenění pokroku.

4.2 JAK ZAPRACOVAT PT DO ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

- **Charakteristika ŠVP**

Do ŠVP je obvykle zařazován vyučovací předmět, který se přímo zabývá problematikou ICT. Pojmenovaný bývá různě: informační a komunikační technologie, práce s počítačem, výpočetní technika apod. V oborech vzdělání s prohloubenou výukou informačních technologií (informační technologie, technické lyceum apod.) je zařazováno více předmětů s touto problematikou, z jejichž názvů (sítě, počítačové sítě, operační systémy, hardware, aplikační software, programové vybavení, algoritmy a programování, tvorba webových stránek) je zřejmé propojení s průřezovým tématem. Znalosti a dovednosti z tohoto předmětu (těchto předmětů) žáci využívají v dalších všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech. V dalších vyučovacích předmětech zařazujeme ICT diferencovaně a funkčně podle podmínek a metod daného předmětu.

Způsoby aplikace průřezového tématu v daném oboru vzdělání objasníme (popíšeme) v části charakteristiky ŠVP Popis pojetí vzdělávání. Uvedeme zde název vyučovacímho předmětu stěžejního pro aplikaci průřezového tématu a dále

předměty, do kterých bude toto téma funkčně začleněno zadáváním vhodných úkolů – např. referátů, prezentací, zpracování dat. Nezapomeňme uvést nadpředmětové aktivity realizované ve škole. Při práci na vhodně zadaných projektech jsou u žáků rozvíjeny klíčové a odborné kompetence a aplikována průřezová témata. Je vhodné navrhovat projekty a další aktivity umožňující aplikaci více průřezových témat zároveň.

• Učební osnovy

V učebních osnovách vybraných vyučovacích předmětů (pokud to nejsou přímo předměty ICT) uvedeme konkrétní příklady využívání ICT. Text může být krátký, ale neměl by být formální. Např.

- **Český jazyk:** V oblasti výuky komunikace jsou využívány audio a videozáznamy k analýze nedostatků ve vyjadřování žáků. Žáci diskutují o pozitivěch a rizicích moderních forem komunikace (např. téma chatování).
- **Cizí jazyk:** Žáci zpracovávají gramatická cvičení přímo na internetu a pracují s autentickými články ze zahraničního tisku. Při výuce jsou využívány multimediální programy.
- **Občanská nauka:** Žáci jsou vedeni k ohleduplné komunikaci a respektu k ostatním v digitálních médiích (např. téma kyberšikana, anonymita na internetu).
- **Ekonomika a podnikání:** Žáci se seznamují s problematikou nakupování na internetu, učí se volit způsob platby s ohledem na jeho bezpečnost (např. systém Paypal). Učí se efektivně využívat ICT v rámci odborné kvalifikace.
- **Písemná a elektronická komunikace:** Průřezové téma ICT je aplikováno prostřednictvím práce s počítačem a využíváním speciálního výukového programu pro psaní všemi deseti.
- **Motorová vozidla:** Žáci se učí efektivně používat prostředky ICT (např. palubní počítač, GPS navigace).
- **Chov zvířat:** Žáci se učí využívat prostředky ICT při vedení evidence, kontrole užitkovosti a výpočtu krmné dávky.

4.3 PŘÍKLADY APLIKACE PT ICT V ODBORNÝCH PŘEDMĚTECH

Je velmi důležité seznamovat žáky ve výuce s reálnými postupy, které se dnes již téměř neobejdou bez počítačů a dalších prostředků ICT. V příspěvku Můj návrh značky/logo je hlavním úkolem žáků navrhnout a následně v programu CorelDRAW vytvořit známku, značku nebo logo již existující nebo neexistující firmy nebo obchodní společnosti. V příspěvku Cesta ke grafickému obrazu firmy - aneb jak vyrobit firemní manuál žáci zpracovávají grafický manuál v programu CorelDRAW. V příspěvku Maloobchodní mix prodejny masných výrobků žáci vytvářejí návrh své vlastní prodejny masných výrobků - umístění prodejny v rámci obce, její název, uspořádání výlohy, dispoziční řešení provozny, vybavení interiéru příslušným zařízením, nabídku zboží a služeb, atd.

Žáci se učí pracovat nejen s počítačem, ale také např. s digitálním fotoaparátem a případně i s videokamerou. Učí se pořizovat kvalitní fotografie, upravovat je a dále s nimi pracovat za účelem dalšího využití. Může se jednat například o prezentaci výrobků jako v příspěvcích Katalog cukrářských výrobků a Sortiment učňovských masných výrobků, nebo v příspěvku Bioden (zařazeném u průřezového tématu Člověk a životní prostředí), kdy žáci fotografují suroviny a následně upečené výrobky. Fotografie zařadí do prezentace pro veřejnost nebo je využijí pro tvorbu kuchařky.

S fotografiemi se pracuje také v zemědělských oborech při zpracování prezentace plemen různých druhů hospodářských zvířat – příspěvek Za plemeny koní. V příspěvku Vytvoř si kalendář autor popisuje aktivitu, při které žáci vytvářejí s využitím vlastních fotografií kalendář v programu Zoner Photo Studio.

V rámci projektu Co skrývají a tají naše lesy (projekt v rámci programu Comenius – Partnerství škol, oceněný jazykovou cenou Label 2009) byl vytvořen ve spolupráci střední zemědělské školy Lankšroun a zemědělské školy v norském Skjetleinu interaktivní atlas zvířat a herbář rostlin (DVD). Žáci obou škol se vzájemně seznamovali prostřednictvím virtuálního prostoru E-twinning, na němž byli všichni účastníci registrováni. V tomto hlavním způsobu komunikace se využívaly e-mail, chat, fórum, nástěnka i videokonference. Žáci si vyměňovali informace týkající se lesů, jejich stavu, ochrany, fauny a flóry, tvořili jejich definice a soutěžili v anketách a kvízech. Byl vytvářen elektronický slovníček, který byl využíván při tvorbě komentářů a popisků k oběma hlavním výstupům projektu. Ty byly v českém a norském jazyce, v angličtině, která byla jazykem pracovním, a latině, která zajišťovala přesnost odborných názvů. Jak herbář, tak atlas zvířat mají nyní svou tištěnou i elektronickou podobu.

V mnoha oborech vzdělání si nevystačíme s oblastí ICT, kterou vymezuje ECDL, ale budeme žáky učit pracovat se specializovaným softwarem – např. s programy typu CAD sloužícími k tvorbě výkresové dokumentace strojírenských výrobků a staveb, se softwarem pro personální agendy, s účetním softwarem atd. Jelikož programové vybavení může

být velmi drahé a tudíž pro školu nedostupné, uvádíme příklady softwaru, které jsou zdarma a umožní žákům seznámit se s dalšími možnostmi práce a využití ICT:

Inkscape – vektorový grafický editor s vlastnostmi profesionálních programů, dodržující standardy škálovatelné vektorové grafiky (SVG), může nahradit CorelDraw nebo Adobe Illustrator; v češtině ke stažení na www.inkscape.org

GIMP – pro rastrovou grafiku, pro úpravu fotografií, ilustrační grafiku, umožňuje také tvorbu animací; ke stažení na www.gimp.cz, kde najdete i spoustu návodů, tutoriálů i námětů k tvorbě

Artweaver – umožňuje malování, a to i s využitím dotykové obrazovky nebo interaktivní tabule; ke stažení na www.artweaver.de

Big Huge Labs – pro úpravu fotografií a přípravu propagačních a prezentačních materiálů, výhodou je online tvorba, není nutné nic instalovat do počítače

Tvorba komiksů – velmi jednoduchá a intuitivní tvorba komiksů na comiqs.com/editor/. Program je k online použití a je v angličtině, což ale vzhledem k jednoduchosti ovládnutí nevádí a alespoň žáci prakticky použijí jazyk. Žáci mohou komiksy tvořit jako dokumentaci vlastního projektu (např. výroby nějakého výrobku). Komiksy připravené vyučujícím lze také využít ve výuce.

Google SketchUp – program pro tvorbu 3D modelů s rozsáhlou galerií objektů, které slouží k navrhování interiérů, budov, strojů atd.; ke stažení na <http://sketchup.google.com>, kde najdete i podrobnou dokumentaci.

Windows Movie Maker – umožňuje střihání videí, vytvoření efektní prezentace obrázků a fotografií s doplněním popisků a hudby. Je obvykle standardní součástí Windows, případně je možné jej stáhnout např. na <http://www.slunecnice.cz/sw/windows-movie-maker/>.

Dbejme na funkční propojení průřezového tématu ICT s výukou odborných předmětů. Budoucí automechanici a opraváři zemědělských strojů pracují s automobily, traktory a dalšími samostatnými stroji, které jsou ovládané elektronikou (např. řízení spotřeby, vstřikování paliva), v předmětu diagnostika se učí zjištěné hodnoty porovnávat s hodnotami stanovenými výrobcem. Budoucí obráběči kovů pracují s NC a CNC stroji, učí se navrhovat programy pro obrábění s danou přesností, nastavit nástroje atd. V zemědělských a potravinářských oborech se žáci setkávají s elektronikou např. při dávkování komponentů, jejich míchání, výrobě sypkých směsí a granulí, při horkovzdušném sušení. Budoucí pekaři se učí zacházet se zařízením pro dávkování surovin, míchání, pečení, apod. Kuchaři pracují s digitálně ovládanými sporáky, atp.

4.4 ICT V ŽIVOTĚ ŠKOLY

• ICT nástroje pro učitele

V předchozím textu bylo několikrát zmíněno, že i učitelům mohou některé aplikace významně ulehčit práci. Navzdory tomu, že ze začátku se může zdát zpracování prezentací a výukových materiálů za pomoci ICT komplikované a obtížné, časem jistě oceníte, že takto vedená výuka je pro žáky atraktivnější a více si z ní zapamatují – samozřejmě pokud je vše doplněno zajímavým výkladem vyučujícího. Navíc na internetu se nachází množství materiálů, které mohou značně ulehčit přípravu na vyučování a velmi dobře posloužit i při minimálním vynaloženém úsilí - prezentace, videa, výukové simulace (biologické, chemické, matematické) atd. Za zmínku určitě stojí portál www.rvp.cz, kde najdete velké množství digitálních učebních materiálů, článků a odkazů, které můžete ihned využít ve výuce. Dále uvádíme odkazy na stránky se zajímavým obsahem:

www.testpark.cz – připravené testy pro různé vyučovacích předměty;

www.timetoast.com – online tvorba interaktivní časové osy – vhodné pro názornou výuku např. dějepisu;

www.webquest.cz – připravené úkoly pro žáky, při kterých budou muset použít internet a další nástroje ICT, přehledně uspořádáno podle stupně vzdělání a vzdělávacích oblastí;

www.ceskaskola.cz – postřehy a komentáře nejen k ICT ve školách;

www.spomocnik.cz – server Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, který se snaží přispět ke zvýšení kompetence učitelů pracovat s moderními technologiemi a k efektivnímu využívání technologií. Najdete zde množství článků, námětů i metodických návodů;

www.etwinning.cz – stránka a celý projekt jsou zaměřeny na podporu spolupráce žáků i učitelů mateřských, základ-

ních a středních škol v rámci Evropské unie. eTwinning lze charakterizovat jako projekt, ve kterém dvě nebo více škol z různých zemí realizují vzdělávací aktivity na dálku prostřednictvím ICT (např. zmínka u výše uvedeného projektu Co krývají a tají naše lesy).

► **Materiální a personální zabezpečení ICT**

Účinnost aplikace tohoto průřezového tématu bezesporu souvisí s úrovní technické vybavenosti škol. Ovšem i na vybavení, které není nejmodernější lze žáky hodně naučit, protože principy zůstávají stejné. Nejdůležitější jsou vyučující (nejen vyučující ICT) - úroveň jejich dovedností práce s ICT, ochota a dovednost využívat je ve svých předmětech. Je velmi vhodné, aby každá škola měla svého metodika nebo koordinátora ICT, který sleduje trendy ve vývoji ICT i výukových metodách a své vědomosti a dovednosti předává kolegům.

► **Atmosféra školy**

Dalším důležitým aspektem úspěšného zapojení průřezového tématu ICT do vzdělání je celková atmosféra školy, která by měla být otevřená novým poznatkům. Ideální je zajistit spolupráci s podniky, díky které se žáci dostanou k moderním technologiím, podporovat projekty využívající ICT (i mezinárodní) a jednotlivé žáky v rozvoji jejich ICT kompetencí, např. zapojením do různých soutěží (např. Prezentiáda, Informační technolog Junior, Mistrovství v grafických disciplínách).

Dobrym nástrojem mohou být správně využívané webové stránky školy, kde může být např. zveřejňován školní zpravodaj (např. http://www.sbrez.cz/cms_sunlight/), nebo dokonce videozpravodajství (jaké můžete vidět např. na <http://zs-tremosnice.cz/videonews.html>), na jejichž tvorbě se podílejí samotní žáci.

4.5 VÝCHOVNÉ PŮSOBNÍ NA ŽÁKY V SOUVISLOSTI S ICT

Již v předcházejícím textu jsme naznačili některé výchovné aspekty tohoto průřezového tématu. Zejména nelze zapomenout na výchovu žáků k bezpečnému užívání internetu a ostatních nových médií a na dodržování autorských práv. V neposlední řadě bychom měli žáky vést k tomu, aby byli tolerantní k těm, kteří mají s používáním prostředků ICT problémy, zejména ke starším lidem. Je vhodné je vést k tomu, aby pomáhali např. svým prarodičům při používání elektronické pošty, při vyhledávání dopravních spojení a využívání dalších možností, které internet nabízí.

V současné době se objevuje další problém spojený s novými technologiemi – závislost na médiích. U dětí a mládeže to bývá závislost na internetu např. prostřednictvím počítačových her nebo na mobilním telefonu. Mělo by být samozřejmostí, že s žáky hovoříme o škodlivosti takové závislosti jak pro tělesný rozvoj mladých lidí, tak z hlediska duševní stránky jejich osobnosti.

► **Internetová bezpečnost**

Podrobněji si přiblížíme problematiku internetové bezpečnosti. Nebezpečí internetu spočívá v několika oblastech – obsah (nevhodný a nebezpečný obsah), nebezpečné kontakty a komerce (reklama a marketing, ochrana osobních údajů). Jako pedagogové bychom měli s žáky komunikovat o konkrétních tématech týkajících se bezpečnosti na internetu, ukázat zájem, budovat důvěru, tematizovat rizika a vysvětlovat související problémy.

Zmíníme příklady zneužívání internetu:

chatovací fóra – posílání nepříjemných zpráv, navazování přátelství pod falešnou záminkou,

e-mail – posílání sprostých nebo výhrůžných e-mailů, posílání nevyžádaného a nevhodného obsahu, zásah do e-mailového účtu oběti,

sociální síť – sprosté komentáře, zveřejňování nevhodných videí, zneužití cizího přístupu k profilu, zakládání nenávistných skupin, vytvoření falešného profilu.

Žáky vedeme k tomu, aby využívali internet zodpovědně a uvědomovali si rizika spojená s jeho využíváním. Usilujeme o dodržování tří obecných rad, jak se chránit na internetu:²⁰

1. Buďte opatrní při poskytování svých osobních údajů.
2. Přemýšlejte o tom, s kým mluvíte.
3. Pamatujte si, že na internetu není všechno důvěryhodné a ne každý je poctivý.

Bližší se budeme věnovat problematice chatování, ICQ a sociálních sítí. Chatování patří k nejoblíbenějším možnostem komunikace prostřednictvím Internetu, ale zároveň i k těm nejvíce nebezpečným. Uživatel napíše na klávesnici text, pošle ho a někdo na druhém konci si může téměř ihned zprávu přečíst. A stejným způsobem na ni odpovědět. Chat se odehrává v chatovací místnosti (na určitém kanálu), který může být tematicky vymezen. Do chatovací místnosti je potřeba se přihlásit a zadat uživatelské jméno. Ale při chatování je uživatel anonymní a proto se žáci často setkávají s různými urážkami nebo obtěžováním. Žáky vedeme k tomu, aby nikdy neuváděli osobní údaje, jako je telefonní číslo, adresa bydliště, e-mailová adresa, celé jméno apod.

Pomocí jednoduchých programů (tzv. messengerů jako např. ICQ) si může uživatel vytvořit seznam kontaktů, seznam přátel. Stále častěji se však používají komunikační služby Web 2.0 jako je např. Facebook, které nabízejí komunikační možnosti přes integrovaný chat, posílání zpráv a vzkazy na nástěnkách. V případě online komunikace se vytvářejí datové pakety, které putují po Internetu přes různá stanoviště.

ICQ je „ideálním médiem k šikaně“ a její případy se často vyskytují právě ve školách. Žáci komunikují přes ICQ nebo v chatovacích místnostech se vzájemně urážejí, pomlouvají jiné spolužáky nebo se dokonce domlouvají na skutečné šikaně a cítí se přitom neohroženi. Během komunikace přes ICQ se ale v počítači ukládají cookies, které umožňují sledovat chování a zvyklosti uživatele.

Nejznámějšími **sociálními sítěmi** jsou:

Facebook – umožňuje vytvářet vlastní síť kontaktů a komunikovat s nimi.

Spolužáci.cz – česká sociální síť, využívána zejména žáky, cílem je propojit třídní kolektivy.

Lidé.cz – česká sociální síť, uživatelé vytvářejí své profily.

YouTube.com – síť zaměřená na sdílení videí.

Líbímseti.cz, Linkuj.cz atd.

Profil na některé ze sociálních sítí má většina žáků středních škol. Sociální síť jsou postavené na sebe prezentaci uživatelů, a proto je důležité, aby věděli, jak rozumně zacházet s vlastními daty a zůstat v bezpečí. Jedním z předpokladů je bezpečné nastavení účtu – nastavení soukromí. Na Facebooku je důležité nastavit komu zpřístupnit informace o profilu a kontaktní údaje, které informace budou přístupné aplikacím a webovým stránkám, kdo může uživatele vyhledat a kdo může s uživatelem komunikovat. Žákům doporučíme nastavit přístup pouze přátelům, konkrétním lidem nebo pouze sobě. Na veřejně dostupných sekcích uživatelských profilů by žáci neměli zveřejňovat osobní údaje, např. číslo ICQ, adresu, telefonní číslo, velmi osobní fotky, fotky a obrázky se zobrazením násilí, provokativní materiály nebo fotky chráněné autorskými právy. Měli by si dávat pozor na přístupová data - uživatelské jméno a heslo. Žáky upozorníme na to, že kdyby se někdo nalogoval do komunity pod cizím profilem a vložil protiprávní obsah, mohlo by to mít vážné následky. Žák by měl, po dohodě s dospělým, ohlásit provozovatelům sítě nebo policii obtěžování, nenávistná sdělení a nepřiměřený obsah.

Doporučujeme upozornit žáky na to, že sociální síť využívají i zaměstnavatelé, kteří si chtějí zjistit co nejvíce informací o uchazečích. V pracovním listu „Facebook, Lidé.cz&spol. – jak na ně?“²¹ je popsána úloha, ve které se žáci zamýšlejí nad tím, které informace nechtějí sdělit svému budoucímu zaměstnavateli a co by se mohlo stát, kdyby potenciální zaměstnavatel některé informace zjistil.

Na mnoha internetových stránkách je třeba při přihlašování k nějaké službě vyplnit řadu osobních údajů. Pro žáky je tedy důležité umět si ověřit, zda je internetová služba v pořádku. Doporučujeme využít pracovní list „Webová stránka = sběrač dat?“²² který uvádí seznam otázek pro prověření.

V současné době je běžné **nakupování v internetových obchodech**. Žáci si objednávají zboží i z USA. Navrhujeme proto zařadit do výuky ekonomiky aktivity týkající se platebních systémů. Doporučujeme využít pracovní list „Jak na internetu platit bezpečně?“²³. Žáci vyhledávají informace o jednotlivých platebních systémech (bankovní převod, obchodní balík, dobírka, platba kartou, Paypal, platba předplacenou kartou) a uvádějí, ve kterých situacích je vhodné je využívat. Zamýšlejí se nad riziky jednotlivých platebních systémů a nad možnostmi jejich omezení.

Použitá literatura a zdroje

Drotár, P.: *Využívání informačních technologií ve výuce*. Praha: SPHV, o. s., 2008, 168 s., ISBN 978-80-904187-2-1

Texty uvedené na www.bezpecne-online.cz, vydavatel www.osi.cz, přeloženo a upraveno z německého originálu organizace www.klicksafe.de

Odkazy na jednotlivé internetové stránky jsou uvedené přímo v textu.

²¹ <http://www.saferinternet.cz/pro-rodice/socialni-site>

²² <http://www.saferinternet.cz/pro-rodice/socialni-site>

²³ <http://www.saferinternet.cz/pro-rodice/nakupovani-na-internetu>

5. Příklady dobré praxe k PT Informační a komunikační technologie

číslo	název	autor	strana
1	▸ Cestujeme u nás i po světě	Mgr. Martina Damková	63
2	▸ Vytvoř si kalendář	Ing. Jiří Mlateček	66
3	▸ Cesta ke grafickému obrazu firmy	Mgr. Karla Zemanová	68
4	▸ Můj návrh značky/logo	Mgr. Karla Zemanová	71
5	▸ Katalog cukrářských výrobků	Ing. Jana Nováčková	74
6	▸ Sortiment učňovských masných výrobků	MVDr. Jiří Chvála	75
7	▸ Zpracování výsledků měření získaných v laboratorních cvičeních z chemie	Mgr. Martina Pišánová	76
8	▸ Vitamíny a minerální látky ve výživě člověka	Mgr. Martina Pišánová	78
9	▸ Za plemeny koní	Ing. Jiří Mlateček	80
10	▸ Učíme sami sebe	Ing. Jiří Mlateček	82
11	▸ Prezentace pomocí Prezi	Ing. Kateřina Millerová	84
12	▸ Odborný žákovský deník	Ing. Blanka Lukešová	86

1. CESTUJEME U NÁS I PO SVĚTĚ

Tvorba plakátu ve dvojicích na téma „Podívejte se s námi“

Autor: Mgr. Martina Damková

Škola: Střední škola gastronomie a služeb Frýdek-Místek, tř. T. G. Masaryka 451, příspěvková organizace

Aplikovaná průřezová témata

- **Hlavní:** Informační a komunikační technologie
- **Vedlejší:** Občan v demokratické společnosti

Anotace

Práce pro dvojice „Tvorba propagačních prostředků“ na téma „Podívejte se s námi“ v českém a zároveň anglickém nebo německém jazyce je zadávána ve vyučovacím předmětu propagace. Po výtvarné stránce jsou žáci vedeni učitelem vyučovacího předmětu propagace, jazykově konzultují práci s učiteli cizích jazyků a konečnou podobu plakátu formátu A3 realizují ve vyučovacím předmětu počítačová grafika. Hodnocení jednotlivých plakátů probíhá formou prezentace a obhajoby v hodinách vyučovacího předmětu propagace. Žáci své práce následně vyvěsí na nástěnku chodby školy.

Aplikované učivo (tj. zásady tvorby jednotlivých propagačních prostředků, druhy propagačních prostředků, jejich příklady, charakteristika, užití) je obsahem 2. ročníku vyučovacího předmětu propagace – tvorba propagačních prostředků. Učivo se dotýká i jiných vyučovacích předmětů v rámci mezipředmětových vztahů, a to AJ, NJ (komunikace a cestování), PG (tvorba propagačních prostředků – práce s textem, práce s výpočetní technikou).

Cílem je přimět žáky k samostatné výtvarné činnosti na zadané téma, naučit je kreativně myslet, organizovat práci a řešit vzniklé problémy ve dvojicích, vystupovat před publikem a v neposlední řadě obhájit a zhodnotit vlastní práci v rámci sebehodnocení. Žáci vyberou a seřadí vhodné texty do své práce, přeloží text do NJ či AJ, organizují práci ve dvojici, kombinují jednotlivé typy písma s grafikou či fotografií, navrhují propagační prostředek a jeho výtvarnou podobu. Žáci dále obhajují svou práci před ostatními žáky i učitelem, diskutují, uvádějí klady i zápory, provádějí kritiku, posuzují svou práci i práci jiných spolužáků a při práci opakují, respektují a aplikují teoretické vědomosti z daného oboru.

Vyučovací předmět: propagace

Mezipředmětové vztahy: anglický jazyk (AJ), německý jazyk (NJ), počítačová grafika (PG), geografie, historie

Obor vzdělávání a ročník: aranžér, druhý ročník

Rozvíjené klíčové kompetence

- kompetence k řešení problémů – porozumění zadání úkolu, získávání informací potřebných k řešení, návrh řešení, zdůvodnění postupu práce, spolupráce při řešení problémů,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi – získávání informací z otevřených zdrojů, práce s osobním počítačem a dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií (scanner),
- komunikativní kompetence – aktivní účast na diskusích, formulování a obhajování svých názorů a postojů,
- kompetence personální a sociální – reakce na hodnocení plakátu i vystupování při prezentaci, příjem rad i kritiky.

Realizace

Tvorba propagačního prostředku – plakátu s tématem „Podívejte se s námi“ je realizován dva měsíce ve druhém. Ročníku v předmětu propagace. Žáci pracují ve dvojici v době školního vyučování, orientují se v různých médiích, publikacích, pramenech a čerpají z internetu. Žáci třídí informace, pracují s nimi a na jejich základě zpracovávají konečnou podobu samostatné práce. Žáci jsou vedeni učitelem vyučovacího předmětu propagace, pracují v hodinách cizích jazyků při překladu a sebrané texty, fotografie aj. používají pro tvorbu plakátu ve vyučovacím předmětu počítačová grafika. Žáci prokazují určitou míru organizačních schopností (rozdělení úkolů, byl stanoven termín odevzdání práce) ve dvojici, kreativních schopností (při tvorbě návrhu), jazykových schopností (překlad), ale i určitou míru sebehodnocení při závěrečné obhajobě a hodnocení ostatních prací.

Metody a formy výuky:

V průběhu realizace projektu se uplatňuje několik metod a forem výuky.

1. fáze zadávání úkolu:

- monologické metody – výklad, vysvětlování, instruktáž
- metody názorně-demonstrační - demonstrace statických obrazů, tj. ukázky již hotových podobných projektů

2. fáze realizace:

- metoda praktická – grafické a výtvarné činnosti
- metoda samostatné práce žáků – práce s literaturou a jinými informačními zdroji

3. fáze hodnocení:

- metoda monologická – prezentace plakátu
- metoda dialogická – diskuse (obhajoba práce, reakce na kritiku)
- metoda diagnostická – hodnocení silných a slabých stránek

- frontální výuka
- kooperativní vyučování
- výuka v odborné učebně

Nutné pomůcky a prostředky:

vybavená PC učebna (internet, grafický program), scanner, tiskárna, doplňková a pomocná literatura (slovníky, časopisy, atlasy, encyklopedie,...).

Reflexe PDP

Samostatné úkoly na závěr tematických celků učiva zadávám žákům velmi často. Tímto způsobem se učitel nejlépe přesvědčí, do jaké hloubky bylo učivo žáky pochopeno a zda teoretické vědomosti umí žáci aplikovat při řešení praktických úkolů. Žáci jsou ve většině případů takovýmto úkolem zaskočeni a zdá se jim příliš náročný. Je pak jen na učiteli, aby dokázal žáky dostatečně motivovat a inspirovat pro práci. Přínosem samostatné práce je fakt, že žáci nepřijímají informace pasivně, ale naopak si je aktivně vyhledávají a zpracovávají. Časově náročnější úkoly realizují žáci s učiteli odborného výcviku (OV) v rámci mezipředmětových vztahů na praxi.

Hodnocení

Při hodnocení práce přistupuji k rozboru kladů i záporů práce. Spolu s žáky se snažíme najít chyby, poučit se z nich, ale zároveň rozvést a vyzdvihnout klady práce a podnítit tak jejich kreativní myšlení a motivaci do další práce. Dalším přínosem je fakt, že žáci musí být přesvědčeni o kvalitě své práce a musí dokázat ji také obhájit a zdůvodnit. Tato zkušenost je nejlépe připraví na jejich budoucí povolání.

Kritéria hodnocení (ve vztahu k propagaci):

- dodržení zadání a termínu odevzdání práce,
- kreativní návrh plakátu, originalita,
- spojení textů s grafikou, návaznost,
- kombinace textu v ploše.

Použitá literatura a zdroje

- Kurelová, M. a kol.: *Pedagogika II. Kapitoly z obecné didaktiky*. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, Pedagogická fakulta, 1999, s. 168. ISBN 80-7042-156-8

Příloha

Ukázky plakátů

Tádž Mahal

Im Jahre 1629 wurde die Ehefrau eines indischen Königs bei der Geburt des vierten Kindes gestorben. Sie war 30 Jahre alt und seit 17 Jahre verheiratet. Bevor die Prinzessin gestorben ist, hat sie ihren Mann gebeten, um ein für alle Mal versprochen. Der Kaiser, fast zerbissen wieder zu ihr zu ihren Kindern kommen zu sein am Samstag zum ihren Grab zu kommen. Ihr Name ist Schahdahan hat nicht nur seine Liebe Frau verloren, sondern auch eine große Barcken. Er hat nach ihr zwei Jahre getrauert es wurde ihm sein Herz weilt. Er hat das versprochen erfüllt. Er hat ein Denkmal gebaut - etwas ganz Ausgewöhnliches als Anzeichen für seine Frau. Man kann kaum sagen, dass es ihm nicht gelungen ist. Dieses Denkmal Atumand Beni, bekannt auch als Mumtaz Mahal, hat einen sensationellen Charakter bekommen. Er bezeichnet in sich in der Namens: Tadj Mahal. Das Gebäude wurde in ganzer Welt berühmt und Zugunghäufiglich immer viele Besucher. Die Skulpture ist von vielen unzähligen Fotos bekannt. Sie wurde das Symbol Indiens. Dieses Bild ist ein Bild mit Tadj Mahal in verschiedenen verschiedenen Tagen und in verschiedenen Situationen. hat das Gebäude verschiedene Färbungen. Viele Besucher planen ihren Besuch für einen ganzen Tag. Am Morgen ist die Hitze hoch, am Abend ist es kühl. Die goldene Farbe hat es immer wenn die Mondstrahlen auf es fallen. Es scheint, dass der Bau zwischen Himmel und Erde schwebt. Seine Proportionen, symmetrische, umlegende Garten und Spiegelung im Wasser lösen eine Entfremdung aus, der ihnen selbst Atem um will. Das Denkmal Tadj Mahal haben etwa zwanzig tausend Arbeiter.

Zámek Zábřeh Ostrava

THE MAGICAL TOUCH

Zábřeh chateau represents a unique harmony of the past and the present. The first written mention of a fortified building here dates back to 1594. The Renaissance chateau, originally owned by local noblemen, later came under the control of the Church, only to fall to dereliction in the 18th century. Three years of demanding restoration work, carried out with care and precision, not only saved this valuable place as heritage from complete destruction, but also breathed new life into the building which now offers its guests memorable experiences in memorable surroundings.

The hotel's historic rooms are equipped with antique furniture, stone fireplaces, authentic fabrics and lampshades as well as a range of other period decorations. The chateau restaurant - situated in the vaults of the oldest part of the building - is a wonderfully atmospheric place to enjoy superb food and drink. The historic cellar lends a new dimension to the pleasures of wine-tasting. Weddings or company functions can be organized in the knights' hall, lined with the coats of arms of the chateau's various owners. In the brewery, amid the aroma of malt and hops, you can enjoy traditional unpasteurized beer from the chateau's microbrewery. The comfortable lobby bar is situated in the reception area, and the hotel also has a well-stocked wine shop.

Nový Jičín

Der historische Stadtkern wurde im Jahre 1967 zum Stadtdekmal erklärt. Der Viereckplatz mit seinem rechteckigen Strassennetz ist eines der reinsten Beispiele für die Urbanistik des Mittelalters bei uns.

Das historische Stadtbild ist ein hervorragendes Beispiel für die mittelalterliche Stadtplanung. Der Viereckplatz mit seinem rechteckigen Strassennetz ist eines der reinsten Beispiele für die Urbanistik des Mittelalters bei uns. Die Kirche ist ein hervorragendes Beispiel für die mittelalterliche Architektur. Die Straße ist ein hervorragendes Beispiel für die mittelalterliche Stadtplanung.

Faraon Tutanchamon

Faraon Tutanchamon ist ein mysteriöses Wesen, das im Jahre 1347-1339 v. Chr. regierte. Er ist der jüngste Pharao der 18. Dynastie. Er ist der Sohn des Pharao Amenhotep III. und der Königin Tiye. Er ist der Herrscher über Ägypten. Er ist der Herrscher über die Welt. Er ist der Herrscher über die Menschheit. Er ist der Herrscher über die Natur. Er ist der Herrscher über die Götter. Er ist der Herrscher über die Dämonen. Er ist der Herrscher über die Toten. Er ist der Herrscher über die Lebenden. Er ist der Herrscher über die Welt. Er ist der Herrscher über die Menschheit. Er ist der Herrscher über die Natur. Er ist der Herrscher über die Götter. Er ist der Herrscher über die Dämonen. Er ist der Herrscher über die Toten. Er ist der Herrscher über die Lebenden.

Tutanchamon ist ein mysteriöses Wesen, das im Jahre 1347-1339 v. Chr. regierte. Er ist der jüngste Pharao der 18. Dynastie. Er ist der Sohn des Pharao Amenhotep III. und der Königin Tiye. Er ist der Herrscher über Ägypten. Er ist der Herrscher über die Welt. Er ist der Herrscher über die Menschheit. Er ist der Herrscher über die Natur. Er ist der Herrscher über die Götter. Er ist der Herrscher über die Dämonen. Er ist der Herrscher über die Toten. Er ist der Herrscher über die Lebenden.

2. VYTVOŘTE SI KALENDÁŘ

Výroba a prezentace nástěnného kalendáře v programu Zoner Photo Studio a jeho prezentace před třídou

Autor: Ing. Jiří Mlateček

Škola: Střední škola a Základní škola, Husovo náměstí 1218, 549 01 Nové Město nad Metují

Aplikované průřezové téma: Informační a komunikační technologie

Anotace

Základní myšlenkou dvouhodinového projektu je vytvoření kalendáře v programu Zoner Photo Studio. Žáci 3. ročníku si přinesou z domu např. na flash disku fotografie, které nafotili digitálním fotoaparátem, případně použijí školní fotoaparát. Tyto fotografie upraví v programu Zoner Photo Studio v rámci předmětu ICT. Následně dle šablon tohoto programu si sestaví kalendář dle vlastních představ.

Cílem výuky je příprava žáka k tomu, aby byl schopný pracovat s prostředky informačních a komunikačních technologií, efektivně je využíval jak v průběhu vzdělávání, tak při výkonu povolání, stejně jako v činnostech, které jsou a budou součástí jeho osobního a občanského života. Cílem je praktické využití jednoho z rozšířených a oblíbených programů pro úpravu digitálních fotografií a vytvoření určitého konkrétního výstupu využitelného v běžném životě – nástěnného kalendáře.

Vyučovací předmět: ICT, estetika

Obor vzdělání a ročník: farmář, kuchař-číšník, 3. ročník

Rozvíjené klíčové kompetence

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problému,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií.

Realizace

Jedná se o dvouhodinový projekt. Během první hodiny žáci upraví v programu Zoner Photo Studio přinesené fotografie tak, aby výsledný efekt byl co nejlepší. Druhou hodinu za pomoci šablon programu sestaví vlastní kalendář. V závěru hodiny prezentují své práce pomocí datového projektoru před ostatními. V průběhu práce žáci využívají již získané znalosti s programy upravujícími digitální fotografie. Vyučující žákům radí jak pracovat s tímto programem.

Metody a formy práce:

problémová, projektová

Nutné pomůcky a prostředky:

digitální fotoaparát, PC s příslušným programovým vybavením (Zoner Photo Studio), tiskárna

Reflexe PDP

Žáci se zapojili do tohoto projektu s nadšením. Motivací jim byly vlastní fotografie a možnost kreativně si navrhnout a realizovat vlastní kalendář.

Hodnocení

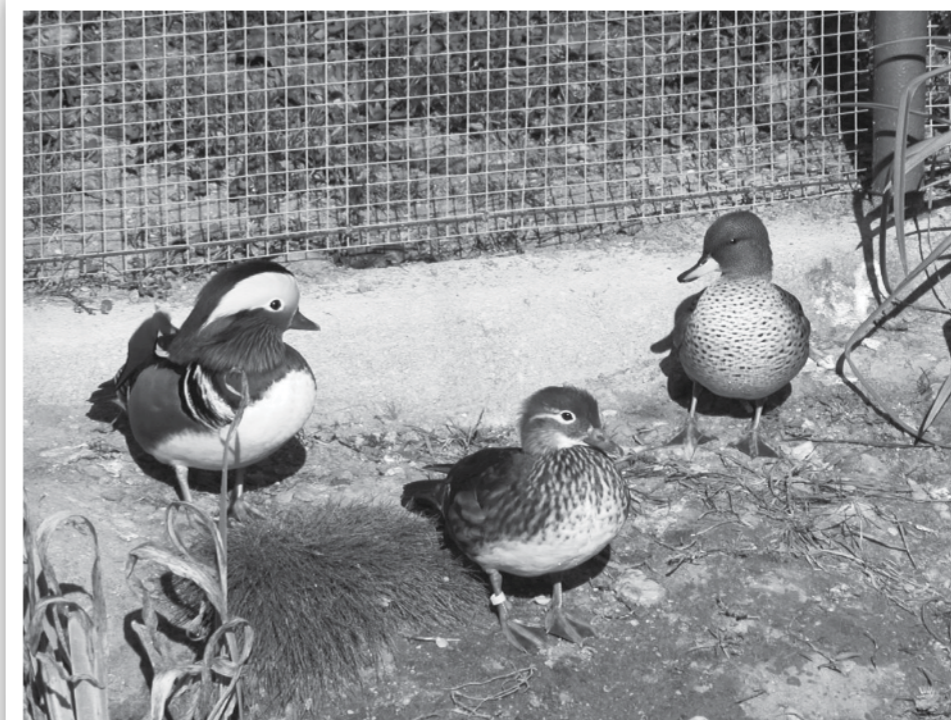
Vyučující hodnotil přístup jednotlivých žáků, jejich zapojení a aktivitu. Práci hodnotili i žáci, kterým byla prezentace předvedena. Vyučující ohodnotil výsledek slovně a nejlepší práce byly vytištěny a vystaveny v učebně.

Použitá literatura a zdroje:

- <http://www.zoner.cz/vyuka/>

Příloha

Ukázka kalendáře

Říjen 2010

Po		4	11	18	25
Út		5	12	19	26
St		6	13	20	27
Čt		7	14	21	28
Pá	1	8	15	22	29
So	2	9	16	23	30
Ne	3	10	17	24	31

3. CESTA KE GRAFICKÉMU OBRAZU FIRMY

Výroba firemního manuálu v grafickém programu CorelDRAW

Autor: Mgr. Karla Zemanová

Škola: Střední škola gastronomie a služeb, tř. T. G. Masaryka 451 Frýdek-Místek, příspěvková organizace

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Informační a komunikační technologie
- **Vedlejší:** Občan v demokratické společnosti

Anotace

Skupinový projekt žáků vychází ze současné bohaté praxe reklamních firem, které dostávají stále častěji zakázky na vytvoření grafického návrhu „manuálu firmy“ (grafické ztvárnění jednotného stylu firmy – corporate identity). Jejím obsahem je například obchodní název firmy, nezaměnitelné logo, jeho varianty a pravidla užití, firemní barevnost, firemní symbol či maskot, firemní písmo, event. další grafické prvky, firemní kultura. Žáci pracují v době školního vyučování na základě dříve získaných znalostí z vyučovacích předmětů (VP) propagace a písmo a aplikují dovednosti z VP počítačová grafika a odborné kreslení. Hlavním úkolem je skupinově vypracovat „manuál firmy“ v grafickém programu CorelDRAW, a to neexistující firmy ve zvolené budově.

Hlavním cílem práce žáků je setkat se a především řešit situaci z reálného profesního života, uvědomit si vlastní schopnosti a dovednosti, možnosti konkurence v oboru a získat návyk hodnotit sama sebe. Cílem projektu je vytvořit brožuru, jejímž obsahem je soubor grafických návrhů propagačních prostředků, které může obsahovat „manuál firmy“. Na základě teoretických znalostí a aplikací dovedností získaných v odborných VP vypracují konkrétní dílčí návrhy na jednotlivé položky „manuálu firmy“.

Vyučovací předmět: počítačová grafika (PG)

Mezipředmětové vztahy: propagace (PR), odborné kreslení (OK), písmo (PÍ).

Obor vzdělání a ročník: aranžér, třetí ročník.

Rozvíjené klíčové kompetence

- **kompetence k řešení problémů** - žáci spolupracují ve skupině při řešení problému, např.:
 - Vyberte logo a vhodnou budovu pro umístění vývěsního štítu.
 - Navrhněte grafickou podobu manuálu.
 - Určete, na jaké předměty logo umístíte.
- **personální a sociální kompetence** - žáci odpovědně přijímají a plní svěřené úkoly, formování a vznik sociálních a interpersonálních dovedností
- **kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi**
 - pracují s běžným a aplikačním programovým vybavením,
 - získávají a pracují s informacemi z otevřených zdrojů, zejména s využitím internetu,
- **komunikativní kompetence**
 - aktivně se účastní diskusí, formulují a obhajují své názory a postoje,
 - účastní se aktivní diskuse v rámci hodnocení své práce,
 - hledají konsenzus.

Realizace

Projekt je plánován jako školní, na 8 vyučovacích hodin. Žáci pracují ve skupinách (může rozdělit učitel podle počtu žáků ve skupině a počtu počítačů).

Řešení je rozděleno na dílčí části:

1. Motivační část formou frontální výuky, ukázky již hotových prací a opakování potřebného učiva z VP Propagace.
 - a) *Charakterizujte totožnost firmy. Vysvětlíte pojmy obchodní název, nezaměnitelné logo, firemní barevnost, firemní slogan, ...*
 - b) *Uveďte podmínky úspěšné prezentace...*
2. Rozdělení třídy do skupin.

Práce ve skupinách

Každý člen skupiny pracuje na jiném dílčím úkolu, které si vzájemně rozdělí jednotlivé dílčí úkoly. Nejprve se musí dohodnout, jaká bude úprava stránky pro daný propagační prostředek:

 - a) *Výběr druhu firmy pro realizaci.*
 - b) *Výběr reálie pro vytvoření vývěsního štítu.*
 - c) *Realizace návrhu značky /loga/ firmy - minimálně 3 návrhy, ze kterých bude po dohodě vybrán ten nejvhodnější.*
 - d) *Organizace a postup při plnění dalších dílčích úkolů ve skupině.*

Vytvořte:

 - barevnou a černobílou variantu,
 - libreto,
 - dopisní papír,
 - vizitku,
 - vývěsní štít,
 - polep firemního auta,
 - informační systém,
 - další propagační prostředky,
 - písemnou dokumentaci.

 - e) *Kompletace „manuálu firmy“ - grafické návrhy s textovými doprovody jsou svázány jednoduše v brožuru, která tvoří „manuál firmy“.*
 - f) *Hodnocení a sebehodnocení - skupiny v závěru projektu své práce postupně prezentují před celou třídou, určí její klady a zápory. Následuje hodnocení jejich spolužáků.*

Metody a formy výuky:

- metody motivační - vysvětlování a demonstrace statických obrazů – ukázky již hotových projektů,
- metody realizační - s využitím grafických a výtvarných prostředků,
- metody diagnostické – hodnocení a sebehodnocení,
- frontální výuka,
- skupinové vyučování na bázi kooperace.

Nutné pomůcky a prostředky:

- příklady hotových „manuálů firem“,
- vybavená počítačová učebna,
- grafický program CorelDraw,
- počítačový program Microsoft Word.

Reflexe PDP

Práce ve skupinách je pro žáky velice inspirativní. Žáci jsou již při zadávání projektu viditelně nadšeni úkoly, které je čekají. Někteří občas přehlednou určité aspekty zadání, proto je třeba je stále sledovat, řídit a vést je při jejich tvorbě. Žáci také při práci uplatňují své organizační schopnosti, např. rozdělení úkolů mezi jednotlivé členy skupiny. Žáci velice rádi pracují s internetem a každý úkol spojený s prací na internetu je pro ně motivační sám o sobě.

Hodnocení

Před samotnou klasifikací každá skupina prezentuje svůj projekt před třídou. Součástí prezentace je i hodnocení a sebehodnocení. Žáci sami uvádějí klady a zápory svého projektu. Následuje hodnocení celé třídy pod vedením učitele.

Pro hodnocení jsou stanovena tato kritéria:

- celková kompozice brožury,
- kompozice jednotlivých listů,
- vhodnost použitého písma,
- celková barevnost,
- celkové vypořádání se s úkolem.

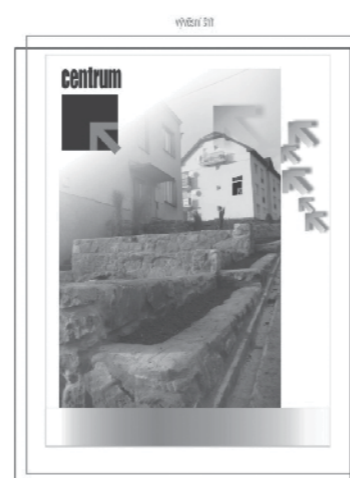
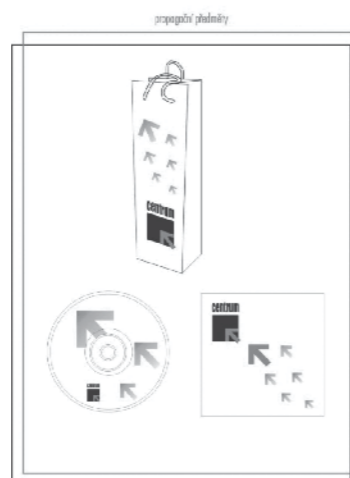
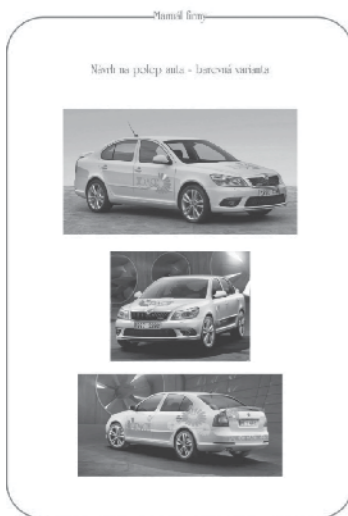
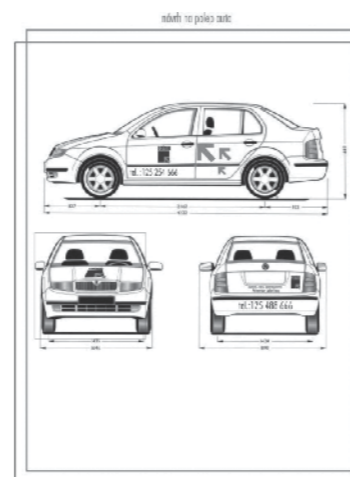
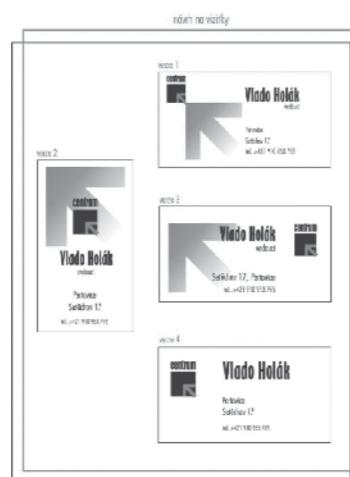
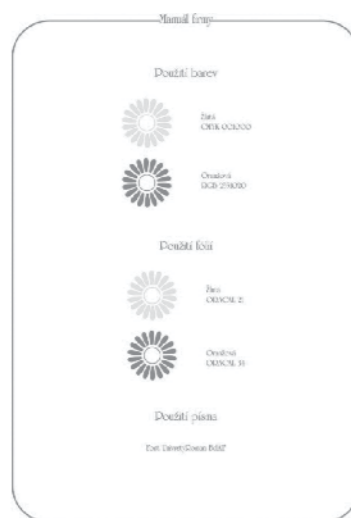
Použitá literatura a zdroje:

- internet
- Kaplová, F., Turek, J.: *Propagace*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2005. 112 s. ISBN 80-7182-201-9

Přílohy – ukázky realizace

A/ Příklad grafického manuálu

B/ Příklad grafického manuálu s vývěsním štítem

4. MŮJ NÁVRH ZNAČKY / LOGA

Návrh známky, loga a její zpracování v programu CorelDRAW

Autor: Mgr. Karla Zemanová

Škola: Střední škola gastronomie a služeb, tř. T. G. Masaryka 451 Frýdek-Místek, příspěvková organizace

Aplikované průřezové téma:

- **Hlavní:** Informační a komunikační technologie
- **Vedlejší:** Občan v demokratické společnosti

Anotace

Hlavním úkolem žáků je navrhnout a následně v programu CorelDRAW vytvořit známku, značku nebo logo již existující nebo neexistující firmy, obchodní společnosti apod. se zohledněním všech pravidel a zásad tvorby. Tvorba návrhu známky, značky (loga) v programu CorelDRAW je realizována ve třetím ročníku vyučovacího předmětu Počítačová grafika jeden měsíc (tj. 4 vyučovací hodiny). Žáci pracují samostatně pod vedením učitele a v době školního vyučování. Při plnění zadaného úkolu uplatňují již dříve získané vědomosti z vyučovacích předmětů propagace a písma a aplikují dovednosti z vyučovacích předmětů počítačová grafika a odborné kreslení.

Cíle: Po ukončení vyučovací jednotky jsou žáci schopni samostatně navrhnout známku, značku (logo firmy) se zohledněním zásad tvorby. Hlavním cílem práce je setkání žáků s reálným úkolem z praxe na základě znalostí a dovedností získaných v průběhu studia, dále pak získání a uvědomění si vlastní schopnosti konkurence a návyk k hodnocení sebe sama.

Vyučovací předmět: počítačová grafika (PG)

Mezipředmětové vztahy: propagace (PR), odborné kreslení (OK), písma (PÍ)

Obor vzdělání a ročník: aranžér, třetí ročník

Rozvíjené klíčové kompetence:

- **kompetence k řešení problémů** - žáci spolupracují při řešení problému, např.: Jakými různými způsoby je možno vypracovat značky v ukázce? Navrhněte řešení. Popište zvolený postup,
- **personální a sociální kompetence** - žáci odpovědně přijímají a plní svěřené úkoly,
- **kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi:**
 - žáci pracují s běžným a aplikačním programovým vybavením,
 - žáci získávají a pracují s informacemi z otevřených zdrojů, zejména s využitím celosvětové sítě internet,
- **komunikační kompetence:**
 - žáci se aktivně účastní diskusí, formulují a obhajují své názory a postoje,
 - žáci se účastní aktivní diskuse v rámci hodnocení své práce.

Realizace

Úkol, na kterém žáci samostatně pracují pod vedením učitele ve vyučovacím předmětu PG, je rozdělen na dílčí části.

1. Opakování učiva propagace o známce, značce a ukázka již existujících značek
 - a) Co je značka (logo firmy)? Oba pojmy vysvětlíte.
 - b) Uveďte druhy značek. Krátce je charakterizujte a uveďte příklady.
 - c) Nač musíme myslet při návrhu značky (loga firmy)? Jaké zásady, zákonitosti musíte dodržovat?
 - d) Kde všude se značka (logo) používá? Uveďte příklady.
 - e) Zařaďte ukázky značek podle druhů.
2. Jakými různými způsoby v programu Corel DRAW je možno vypracovat značky v ukázce? Opakujeme různé postupy tvorby v programu Corel DRAW.

3. Vypracujte vybranou demonstrovanou značku (logo) postupem, který je pro vás nejvhodnější.
Po opakování teorie si společně prohlédneme hotové známky, značky, loga. V průběhu demonstrace hledáme různé možnosti řešení, jak prohlášené značky realizovat. V závěru této části žáci realizují samostatně jednu ze značek svou vlastní metodou.

4. Zadání hlavního úkolu hodiny
Vypracujte návrh na známku, značku, logo a zpracujte ji v programu CorelDRAW.
Jedná se o samostatné řešení problému v několika krocích. Žáci zde prokazují svou míru samostatnosti, kreativity i sebehodnocení.

Metody a formy výuky:

Každá vyučovací jednotka je kombinací několika vyučovacích metod, jedna z nich je pak vždy metodou hlavní.

- **metoda motivační** – ukázka (demonstrace) hotových značek,
- **metoda heuristická** – úkol: Jakými různými způsoby v programu Corel DRAW je možno vypracovat značky v ukázce?
- **metoda aplikační** – úkol: Vypracujte některou demonstrovanou značku/logo/ v programu Corel DRAW postupem, který je pro vás nejvhodnější.
- **metoda problémová** – zadání hlavního úkolu hodiny: Vypracujte grafický návrh na známku, značku, logo a zpracujte ji v programu CorelDRAW.

Tyto vyučovací metody jsem zvolila jako vhodné pro splnění hlavního výukového cíle:

- hromadné vyučování, frontální výuka,
- samostatná práce žáků.

Nutné pomůcky a prostředky:

- ukázky již existujících známek a značek stažených z celosvětové sítě internet nebo různé literatury,
- vybavená počítačová učebna,
- grafický program CorelDRAW.

Reflexe PDP

Žákům se zadaný samostatný úkol velmi líbí, pracují se zaujetím a experimentují s různými variantami postupů tvorby i samotných návrhů.

V průběhu práce v první části (2 vyučovací hodiny) žáci:

- jsou vedeni problémovými otázkami a pozorováním hotových značek (známek, log); tím přicházejí na nové možnosti, které je možno použít při realizaci daného úkolu,
- navrhnou a jsou schopni vyřešit daný problém, navrhnout novou značku /logo/ a zpracovat ji v programu Corel-Draw,
- uvědomují si své možnosti a schopnosti při řešení této problematiky, jsou kladně a nenásilně motivováni,
- využívají úloh vyžadujících složité myšlenkové operace s poznatky či na základě vlastního pozorování,
- nedosahují zde však praktické aplikace vlastního tvořivého myšlení.

V průběhu práce druhé části (2 vyučovací hodiny)

- žáci řeší problém s využitím praktické aplikace tvořivého myšlení v několika krocích,
- jde o samostatné řešení problému.

Hodnocení

Žáci své práce prezentují na konci vyučovacího celku. Představí je, zhodnotí klady a zápory své práce. Následuje hodnocení práce ostatními žáky ve třídě. Navržené značky jsou použity pro výzdobu školy a prezentují se i na různých výstavách.

Pro hodnocení výkonu žáků jsem použila tato kritéria:

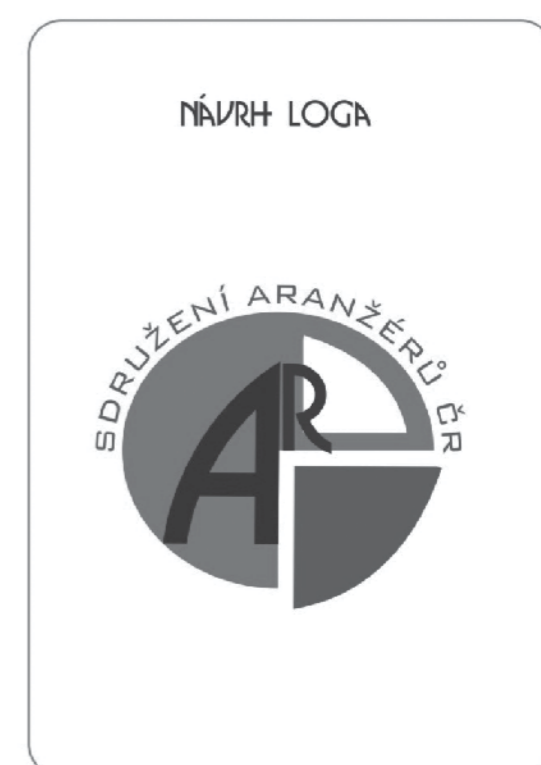
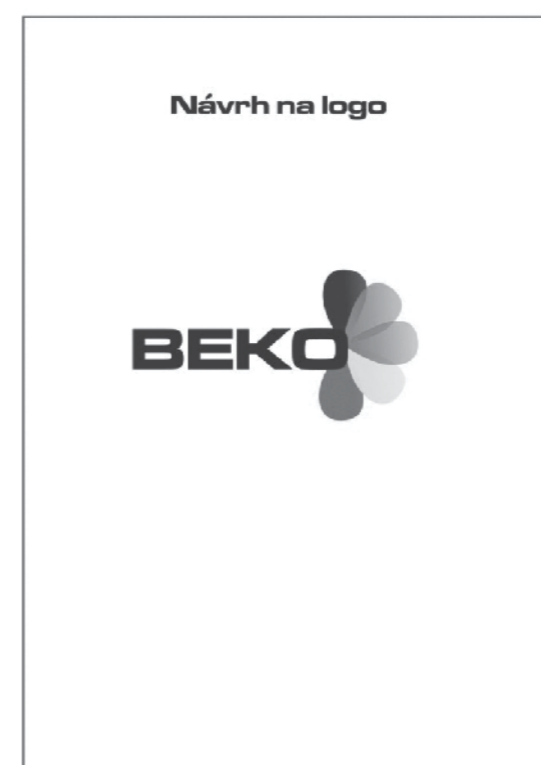
- celková kompozice práce,
- vhodnost použitého písma vzhledem k navržené grafice,

- celková barevnost práce,
- celkové vypořádání se s úkolem.

Použitá literatura a zdroje:

- internet
- Kaplová, F., Turek, J.: *Propagace*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc s.r.o., 2005. 112 s. ISBN 80-7182-201-9

Přílohy – vybrané ukázky práce žáků

5. KATALOG CUKRÁŘSKÝCH VÝROBKŮ

Skupinová práce žáků

Autor: Ing. Jana Nováčková, Národní ústav odborného vzdělávání

Aplikované průřezové téma: Informační a komunikační technologie

Anotace

Výroba katalogu cukrářských výrobků je skupinovou prací žáků. Při výuce se žáci naučí využívat prostředky informačních a komunikačních technologií ve svém oboru a pracovat s informacemi.

Cílem je naučit žáky využívat prostředky informačních a komunikačních technologií ve svém oboru, vyhledávat a hodnotit odborné informace na internetu, rozvíjet schopnost komunikace se zákazníkem a připravovat je k podnikání v oboru.

Vyučovací předmět: Odborný výcvik

Mezipředmětová vazba: technologie a IKT

Obor vzdělání a ročník: 29-54-H/01 Cukrář, 2. ročník.

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi,
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám,
- kompetence k učení.

Realizace

Aktivita je zařazena do předmětu Odborný výcvik, který vychází z odborného obsahového okruhu Výroba a odbyt RVP 29-54-H/01 Cukrář. V odborném výcviku žáci zhotovují cukrářské výrobky. Hledají pro své výrobky inspiraci také na internetu – informace o cukrářských soutěžích, obrázky vítězných výrobků, ukázky práce jiných školních dílen. Při zhotovování cukrářských výrobků žáci fotografují výsledky své práce a snímky archivují v elektronické podobě. Po dohodě s vyučujícím z nich vybírají vhodné fotografie výrobků, které by byli schopni ve školní dílně vyrábět a nabízet k prodeji, a sestavují z nich Katalog cukrářských výrobků. Obrázky výrobků určených k nabídce školní cukrářské dílny doplňují o text s údaji o zboží (název, hmotnost, cena, případně informace o složení výrobku). Připravené karty výrobků si pak žáci barevně vytisknou, vloží do průhledného obalu a zakládají do Katalogu. Katalog slouží k výběru zboží na objednávku zákazníkům školní cukrářské dílny. Žáci dále vedou knihu zakázek a spolu s vyučujícím řeší výrobu cukrářských výrobků. Souhrn všech aktivit, které žáci provádějí, je dobře připravuje na podnikání v jejich oboru.

Použité metody: skupinová práce žáků

Nutné pomůcky a prostředky: digitální fotoaparát, počítač, tiskárna, přístup k internetu

Reflexe PDP

Žáci si uvědomí výhody využívání IKT, učí se komunikaci se zákazníky a posilují své odborné znalosti. Slabinou aktivity může být finanční náročnost na barevný tisk karet výrobků, ale zisk z prodeje by měl tuto počáteční investici vrátit.

Hodnocení

Vyučující zaznamenává míru aktivity žáků a přihlídně k ní při závěrečném hodnocení na konci školního roku.

Kritéria hodnocení: dodržení časového harmonogramu, kvalita výrobků a fotografií, iniciativa - nápaditost dekoru výrobku, prezentace práce – obhajoba designu. Výrobek hodnotí učitel, ale i žák, který svůj výrobek obhajuje.

Použitá literatura a zdroje:

- Příklad katalogu: <http://www.peko-pekařna.cz/produkty/cukrarske-vyroby.htm>

6. SORTIMENT UČŇOVSKÝCH MASNÝCH VÝROBKŮ

Skupinová tvorba katalogu

Autor: MVDr. Jiří Chvála

Škola: SŠ potravinářská a služeb, Charbulova 106, Brno

Aplikované průřezové téma: Informační a komunikační technologie

Anotace

Žáci pracují ve skupinách – hledají informace o výrobcích, své výrobky fotografují a sestavují z nich „Katalog učňovských výrobků“. Cílem výuky je naučit žáky využívat prostředky informačních a komunikačních technologií vyhledávat, hodnotit a zpracovávat odborné informace na Internetu, naučit je komunikovat jak s odborníky ve svém oboru, tak se zákazníky, připravovat je k podnikání v oboru.

Vyučovací předmět: technologie

Mezipředmětová vazba: odborný výcvik a psychologii prodeje

Obor vzdělání a ročník: 29-56-H/01 Řezník-uzenář, 3. ročník

Učivo: Zhotovování masných výrobků

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k učení (efektivně vyhledávat a zpracovávat informace, využívat i zkušenosti dalších pracovníků v oboru),
- kompetence k řešení problémů (spolupracovat s jinými lidmi - týmové řešení),
- komunikativní kompetence (účastnit se aktivně diskusí, správně používat odbornou terminologii),
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám (vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli).

Realizace

Aktivita je zařazena do předmětu technologie, který je koncipován na základě ŠVP oboru 29-56-H/01 Řezník-uzenář. V tomto předmětu se žáci seznamují s jednotlivými skupinami masných výrobků a řadu z nich pak vyrábějí v předmětu odborný výcvik. Jako zdroj teoretických informací jim slouží odborné publikace, dále nabídka firem na internetu, zabývající se masnou produkcí a komunikace s odborníky v oboru. Protože se někteří žáci účastní úspěšně učňovských soutěží, nacházejí inspiraci i zde a sdělují své poznatky ostatním spolužákům. Své masné výrobky z učňovské dílny pak fotografují, archivují a sestavují z nich „Katalog učňovských výrobků“ v elektronické podobě. Obrázky doplňují o důležité údaje pro kupujícího (název výrobku, cena za 1 kg).

Použité metody: skupinová práce žáků

Nutné pomůcky a prostředky: digitální fotoaparát, počítač, tiskárna, internet

Reflexe PDP

Žáci se učí týmové práci, rozšiřují si teoretické znalosti a v odborném výcviku i praktickým dovednostem, komunikují s odborníky i zákazníky, zdokonalují se v práci s výpočetní technikou na uživatelské úrovni.

Hodnocení

Hodnocena je aktivita jednotlivců při práci v týmu i tým jako celek. Kritéria hodnocení: správnost a komplexnost zjištěných informací, ve spolupráci s praxí, kvalita výrobků a kvalita pořízených fotografií. Výrobek hodnotí žáci – autoři produktů, učitel technologie a učitel odborného výcviku. Vzhledem k tomu, že se výrobky nabízejí zákazníkům ve školní prodejně, je důležité i jejich hodnocení. Lze při tom využít například anketu.

Použitá literatura a zdroje:

- Šedivý, V. : *České masné výrobky*. Osis, Tábor 2006

7. ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ MĚŘENÍ ZÍSKANÝCH V LABORATORNÍCH CVIČENÍCH Z CHEMIE

Samostatná práce žáků

Autor: Mgr. Martina Pišanová

Škola: Střední škola obchodu, služeb a podnikání a Vyšší odborná škola, Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice

Aplikované průřezové téma:

- **Hlavní:** Informační a komunikační technologie
- **Vedlejší:** Člověk a svět práce

Anotace

Žáci po úvodním výkladu formou samostatné práce zpracovávají a vyhodnocují své vlastní výsledky měření získané v laboratorních cvičeních z chemie (příloha 2 – návod, protokol) a o vhodných postupech s vyučujícím a se spolužáky diskutují. Obecný cílem výuky je naučit žáky využívat prostředky informačních a komunikačních technologií k vyhodnocení výsledků měření v analýze potravin a vést je k tomu, aby byli schopni uvědomit si význam IKT pro studovaný obor a současnou praxi.

Cílem výuky je naučit žáky:

- využívat prostředky informačních a komunikačních technologií ke zpracování získaných informací (textový, tabulkový a grafický editor) a uvědomovat si jejich význam pro budoucí povolání;
- zvolit a realizovat vhodný způsob vyhodnocení výsledků analýzy potravin;
- vyhodnocovat výsledky prováděné analýzy s využitím prostředků IKT.

Učivo: laboratorní cvičení z fyzikální chemie – grafické zpracování výsledků

Vyučovací předmět: chemie,

Vazba na předmět: informační a komunikační technologie – 3. ročník, matematika – 2. ročník, odborná praxe

Obor vzdělání a ročník: 29-42-M/01 Analýza potravin, 3. ročník

Rozvíjené klíčové kompetence

Vlastní aktivitou žáků jsou rozvíjeny především kompetence k učení, k řešení problémů, matematické kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s nimi.

Realizace

Příklad dobré praxe je ukázkou realizace průřezového tématu Informační a komunikační technologie a Člověk a svět práce ve 3. ročníku odborného předmětu chemie studijního oboru analýza potravin dle ŠVP (podle RVP 29-42-M/01 Analýza potravin) naší školy. Předmět chemie je ve 3. ročníku vyučován v rozsahu 4 hodin týdně, 2 hodiny teorie a 2 hodiny laboratorního cvičení. Na laboratorní cvičení se žáci rozdělují do dvou skupin a pracují ve školní laboratoři fyzikální chemie. Zpracování výsledků měření je realizováno 2 x za pololetí (tj. 2 x 2 vyučovací hodiny) v učebně IKT, kde má každý žák k dispozici osobní počítač. Na první hodině jsou žáci informativní metodou (formou výkladu a demonstrace) seznámeni s možnostmi zpracování výsledků na osobním počítači. Vyučující využívá dostupné prostředky informačních a komunikačních technologií v učebně IKT, především osobní počítač, dataprojektor a interaktivní tabuli. Druhou vyučovací hodinu učitel připraví pro žáky teoretické výsledky měření analýzy potravin, žáci tyto výsledky individuálně pod vedením vyučujícího zpracovávají a vyhodnocují (příloha 1 – příklad z laboratorního cvičení). Na konci hodiny učitel se žáky probere nejvhodnější způsob zpracování těchto výsledků. Další hodiny zpracování výsledků měření jsou realizovány formou samostatné práce, kdy žáci zpracovávají a vyhodnocují své vlastní výsledky měření získané na laboratorních cvičeních z chemie (příloha 2 – návod, protokol). Výsledkem je aktivní práce žáků na zpracování a vyhodnocení vlastních výsledků měření a diskuse vhodných postupů s vyučujícím a se spolužáky.

Použité metody: informativní metody – výklad, demonstrace, metody tvořivého charakteru – samostatná práce jednotlivců

Nutné pomůcky a prostředky: počítač, tiskárna, dataprojektor, interaktivní tabule

Reflexe PDP

Žáci se učí využívat prostředků informačních a komunikačních technologií pro své budoucí povolání, zvyšují své odborné znalosti a aplikují je na pracovištích, kde vykonávají odborné praxe. Slabinou může být zajištění učebny IKT na dobu laboratorního cvičení z chemie.

Hodnocení

Žáci pracují v hodině chemie (laboratorní cvičení) na jednotlivých úkolech dle rozpisu a vyučující hodnotí práci žáků (aktivitu, zručnost, dodržování správné laboratorní praxe a bezpečnosti, apod.) v průběhu každého laboratorního cvičení. Zpracování výsledků měření je spolu s vypracováním záznamu o práci (protokol) součástí celkového hodnocení úkolu.

Použitá literatura a zdroje:

- RVP 29-42-M/01 *Analýza potravin*
- ŠVP dle RVP 29-42-M/01 *Analýza potravin*, platné od 1. 9. 2009 počínaje 1. ročníkem
- Skarupská, H. *Výukové metody ve vyučování odborných předmětů*. Praha: NIDV, 2007. s. 28. ISBN 80-86956-06-7
- vlastní zkušenosti z výuky předmětu chemie

Příloha

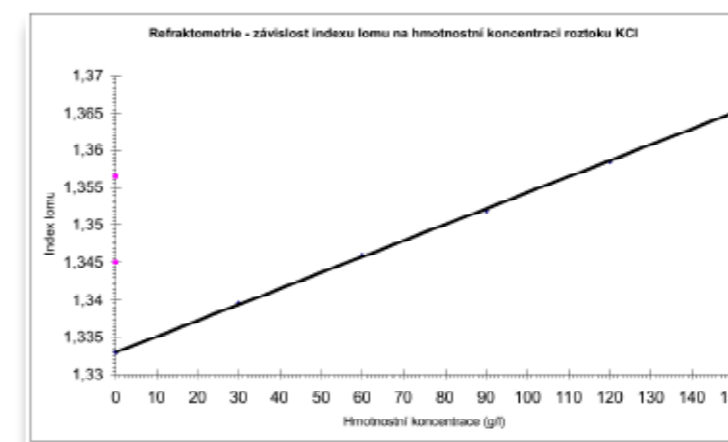
Příklad z laboratorního cvičení

Při refraktometrii byla zjištěna lineární závislost mezi měřenou veličinou indexu lomu (n_D) a hmotnostní koncentrací chloridu draselného v g/l. Index lomu byl měřen za teploty 20 °C. Naměřené výsledky byly zpracovány do tabulky. Sestrojte grafickou závislost indexu lomu na hmotnostní koncentraci a zjistěte koncentraci vzorku A, u něhož byl naměřen index lomu 1,3450, a koncentraci vzorku B, u něhož byl naměřen index lomu 1,3565.

Tabulka hodnot:

	Destilovaná voda	1	2	3	4	5
Hm. koncentrace (g/l)	0	30	60	90	120	150
Index lomu	1,3330	1,3395	1,3460	1,3520	1,3585	1,3650

Grafické zpracování:

Výsledek:

Po vynesení lineární grafické závislosti byla zjištěna koncentrace vzorku A 56 g/l a koncentrace vzorku B 110,5 g/l.

8. VITAMÍNY A MINERÁLNÍ LÁTKY VE VÝŽIVĚ ČLOVĚKA

Anketa nebo průzkum trhu o zdravém životním stylu

Autor: Mgr. Martina Pišanová

Škola: Střední škola obchodu, služeb a podnikání a Vyšší odborná škola, Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Informační a komunikační technologie
- **Vedlejší:** Člověk a životní prostředí

Anotace

Žáci vypracovávají projekt ve dvou a tříčlenných týmech formou domácí práce a k jednomu z vylosovaných témat vyhledávají informace a v praktické části vypracují, realizují a vyhodnotí například vlastní anketu nebo průzkum trhu. Výsledkem je prezentace dílčího tématu projektu v elektronické podobě (např. PowerPoint) a vytvoření stručné anotace zpracovávaného vitamínu a minerální látky.

Cílem výuky je naučit žáky využívat prostředky informačních a komunikačních technologií k vyhledávání a zpracování informací a uvědomit si význam zdravého životního stylu. vést žáky tak, aby byli schopni týmové práce a vzájemné komunikace. Naučit žáky prezentovat svou práci, výsledky ankety nebo průzkumu trhu a diskutovat.

Hlavním cílem je naučit žáky:

- získávat a třídit informace s využitím informačních a komunikačních technologií (práce i internetem), z odborné literatury a časopisů;
- využívat prostředky informačních a komunikačních technologií ke zpracování získaných informací (textový, tabulkový editor, prezentační programy);
- rozvíjet základní myšlenkové operace osvojením praktických aplikací do tvorby ankety k danému tématu;
- spolupracovat a být aktivní v týmu spolužáků;
- rozvíjet schopnost komunikace v jednání s lidmi při realizaci ankety;
- aktivně diskutovat se spolužáky při prezentaci vlastního projektu;
- pořizovat si poznámky z výkladu a porozumět mluvenému slovu spolužáků.

Učivo: Vitaminy, Minerální látky v potravinách

Vyučovací předmět: chemie potravin a biochemie,

Vazba na předmět: biologie – 2. ročník, informační a komunikační technologie – 3. ročník

Obor vzdělání a ročník:

29-42-M/01 Analýza potravin, 3. ročník. Tyto aktivity lze po úpravě realizovat ve všech oborech vzdělání

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k učení, k řešení problémů,
- komunikativní kompetence,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s nimi.

Realizace

Krátkodobý projekt „Vitaminy a minerální látky ve výživě člověka“ je realizován během měsíce března a dubna v hodinách chemie potravin a biochemie, a to formou domácí práce a s podporou předmětu Informační a komunikační technologie. Jedno z dílčích témat projektu vypracovávají žáci ve 2 až 3 členných týmech. Po sestavení pracovních týmů a vylosování témat následuje stanovení úkolů, časový harmonogram práce a diskuse o celkové realizaci. Práce na projektu je členěna na teoretickou a praktickou část. Žáci nejprve získávají, shromažďují a třídí teoretické informace s využitím odborné literatury, časopisů o výživě a zdraví a internetu. Praktickou částí projektu je aplikace odborných znalostí. Žáci po konzultaci s vyučujícím vypracují, realizují a vyhodnotí například vlastní anketu nebo průzkum trhu na zpracovávané

téma. Výsledkem je prezentace dílčího tématu projektu v elektronické podobě (např. PowerPoint) v hodinách chemie potravin a biochemie před třídou, vytvoření stručné anotace zpracovávaného vitamínu a minerální látky pro spolužáky v písemné podobě, seznámení s vyhodnocením realizované ankety, průzkumu trhu, apod. (např. Excel) a diskuse.

Použité metody:

projektové vyučování, skupinová práce žáků, práce s textem – vyhledávání informací, anketa

Nutné pomůcky a prostředky: počítač, tiskárna, přístup k Internetu, odborná literatura a časopisy, dataprojektor (interaktivní tabule)

Reflexe PDP

Žáci se učí týmové práci a komunikaci ve skupině, při realizaci ankety rozvíjí komunikační dovednosti, uvědomují si výhody využívání prostředků informačních a komunikačních technologií a zvyšují své odborné znalosti. Slabinou projektu může být negativní aktivita některých žáků, ale i neochota tazatelů při realizaci ankety.

Hodnocení:

Hodnocení práce žáků v projektu se skládá ze tří částí:

- **teoretická část** – aktivita žáků při vyhledávání informací z různých zdrojů, jejich zpracování a výběr podstatného pro anotaci v písemné podobě;
- **praktická část** – originalita a nápad, vlastní realizace, dokumentace, vyhodnocení;
- **prezentace** – vlastní vytvoření a nápaditost, mluvený projev při prezentaci a schopnost diskuse.

Teoretickou a praktickou část sleduje a hodnotí v průběhu realizace projektu vyučující předmětu Chemie potravin a biochemie. Na hodnocení prezentace se podílí vyučující a ostatní spolužáci.

Použitá literatura a zdroje:

- RVP 29-42-M/01 *Analýza potravin*
- ŠVP dle RVP 29-42-M/01 *Analýza potravin*, platné od 1. 9. 2009 počínaje 1. ročníkem
- Skarupská, H. *Výukové metody ve vyučování odborných předmětů*. Praha: NIDV, 2007. s. 28. ISBN 80-86956-06-7
- vlastní zkušenosti s výukou předmětu chemie potravin a biochemie

9. ZA PLEMENY KONÍ

Samostatná tvorba prezentací

Autor: Ing. Jiří Mlateček

Škola: Střední škola a Základní škola, Husovo náměstí 1218, 549 01 Nové Město nad Metují

Aplikované průřezové téma: Informační a komunikační technologie

Anotace

Žáci vytvářejí prezentace o jednotlivých plemenech koní chovaných v ČR, které charakterizují po stránce vzhledu i využití. Základní myšlenkou projektu je naučit žáky pracovat s informacemi, v tomto případě o plemenech koní, které za pomoci prostředků informačních a komunikačních technologií prezentují ostatním žákům. Cílem je naučit žáky samostatně vyhledávat a hodnotit odborné informace na Internetu, v odborných časopisech (např. časopis Farmář, Zemědělec) a knihách (atlasy, encyklopedie), dále tyto informace zpracovávat a prezentovat ostatním žákům.

Vyučovací předmět: chov koní

Obor vzdělání a ročník:

41-51-H/01 Zemědělec-farmář, 1. ročník; je možné realizovat ve všech zemědělských oborech vzdělání

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k učení,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií,
- komunikativní kompetence.

Realizace

Aktivita je zařazena do tématu Plemenitba koní ve vyučovacím předmětu chov koní, který vychází z okruhu Chov zvířat RVP 41-51-H/01 Zemědělec – farmář. V tomto tématu se žáci seznamují s plemeny koní chovanými v České republice. Tato plemena mají charakterizovat po stránce exteriérové i z pohledu využití (např. sportovní ježdění, vozatajství, práce v lese atd.). Učitel žáky seznámí s pojmy plemeno, plemenitba, vývojová řada koní. Na příkladu jednoho plemene ukáže žákům způsob prezentace – popis exteriéru, plemenný standard, možné barevné rázy, využití a rozšíření plemene. Poté uvede přehled plemen chovaných v České republice a zadá žákům jednotlivá plemena. Žáci si následně vyhledají k plemenům potřebné údaje z Internetu, odborných časopisů, případně z rozhovoru s chovatelem koní. Učitel organizuje a řídí výuku tak, aby k plnění vzdělávacích cílů docházelo především prostřednictvím vlastních poznávacích činností žáků. Doporučuje odbornou literaturu, odkazy na internetu atd. Vyučující žáky upozorní na pravidla tvorby elektronické prezentace (<http://www.uspesnaprezentace.cz/tvorba-prezentace/ms-powerpoint/pravidla-pro-tvorbu-snimku/>). Po vyhledání údajů o plemenech žáci vypracují prezentaci, kterou předvedou ostatním. Po každé prezentaci následuje diskuse. Závěrem této aktivity je ucelený přehled plemen koní, který si žáci s pomocí učitele vytvořili.

Nutné pomůcky a prostředky:

PC s příslušným programovým vybavením, přístup na internet, knihy a časopisy s plemeny koní

Metody a formy práce:

problémová, projektová

Reflexe PDP

Žáci se zapojili do projektu s nadšením. Uvědomili si nutnost získávání informací z různých zdrojů, naučili se tyto informace zpracovávat a prezentovat ostatním.

Hodnocení

Prezentace hodnotil vyučující společně se žáky podle předem stanovených kritérií: dodržení pravidel pro tvorbu elektronické prezentace, dodržení zadání, grafické zpracování, nápaditost, schopnost reakce na otázky, plynulost ústního projevu, slovní zásoba, řeč těla, oční kontakt. Vyučující ohodnotil výsledek slovně a příslušnou známkou.

Použitá literatura a zdroje:

- Navrátil, P.: *Počítačová grafika a multimédia*. Computer Media s.r.o., 2007, 112 s.,
- www.uspesnaprezentace.cz

10. UČÍME SAMI SEBE

Tvorba prezentace výroby adventního věnce jako výukového materiálu

Autor: Ing. Jiří Mlateček

Škola: Střední škola a Základní škola, Husovo náměstí 1218, 549 01 Nové Město nad Metují

Aplikované průřezové téma: Informační a komunikační technologie

Anotace

Základní myšlenkou projektu je propojení praktické a teoretické výuky žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Při odborném výcviku žáci 3. ročníku nafotili digitálním fotoaparátom technologický postup tvorby adventního věnce. Následně tyto fotografie zpracovali v prezentačním programu v rámci předmětu ICT. Prezentaci doplnili popisem a vytvořili několik procvičovacích testových otázek.

Cílem je vytvoření a využívání výukového materiálu při vyučování odborných předmětů, zvýšení efektivity výuky a její názornosti a srozumitelnosti. Cílem výuky je také motivovat žáky k učení, naučit je chápat souvislosti teorie s praxí, zapojit je i učitele do využívání aktivizujících metod výuky.

Vyučovací předmět: vazačství a aranžování

Mezipředmětové vztahy: květinářství, estetika, kreslení a modelování, odborný výcvik, ICT

Obor vzdělání a ročník:

květinářské práce – květinářské a aranžérské práce, 3. ročník

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problému,
- komunikativní kompetence,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií.

Realizace

Skupina žáků má na vypracování prezentace včetně testových otázek zhruba jeden měsíc. Práci konzultují s učiteli odborného výcviku i teoretických předmětů. Učitelé odborného výcviku radí, jak názorně nafotit pracovní postup, učitel předmětu vazačství a aranžování pomáhá se zpracováním prezentace a podílí se na formulaci testových otázek. V průběhu práce žáci využívají již získané znalosti. Žáci prezentují přes dataprojektor vytvořenou práci před třídou a reagují na případné dotazy. Pomocí testových otázek zadané téma zopakují a procvičí.

Metody a formy práce:

problémová, projektová, skupinová výuka

Nutné pomůcky a prostředky:

digitální fotoaparát, PC s příslušným programovým vybavením

Reflexe PDP

Žáci se zapojili do projektu s nadšením. Nejprve si vytvořili postup práce. Ve skupině si rozdělili úkoly – někteří pořizovali fotografie digitálním fotoaparátom, ostatní vymýšleli stručné a krátké popisy, všichni se pak podíleli na vytváření vhodných procvičovacích otázek. Případné problémy řešili s vyučujícími. Během jejich spolupráce se ukázalo, kdo má jaké estetické citění, jak dokáže zjednodušit pracovní postup a v závěru, jak dokáže komentovat svoji práci a reagovat na případné dotazy ostatních žáků. Projekt žáky zaujal – sami se podíleli na vytváření názorného učebního materiálu – odtud také plyne název projektu „Učíme sami sebe“. Prezentaci bylo možné použít při výkladu nového učiva, k upevnění znalostí, k opakování, procvičování učiva i prověřování vědomostí žáků.

Hodnocení

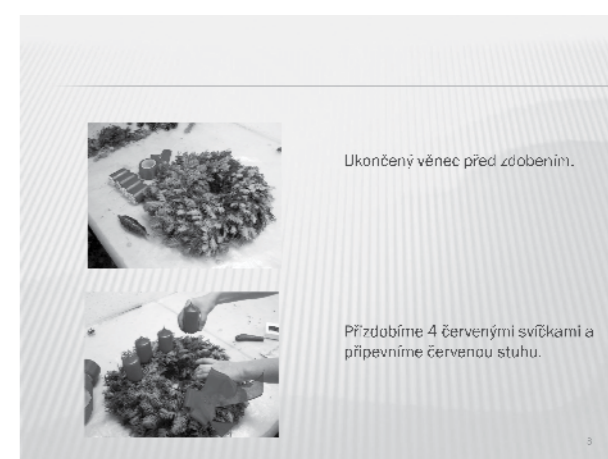
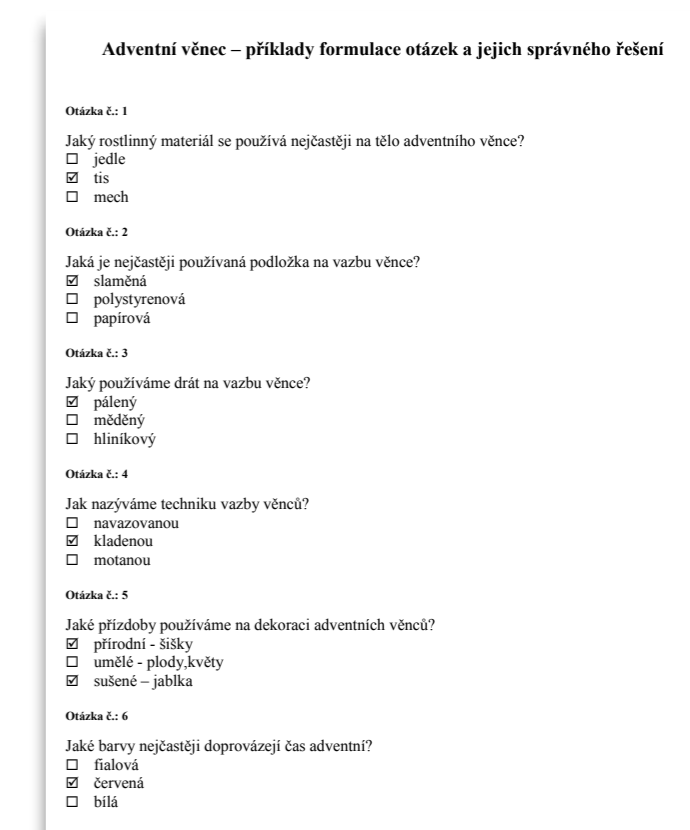
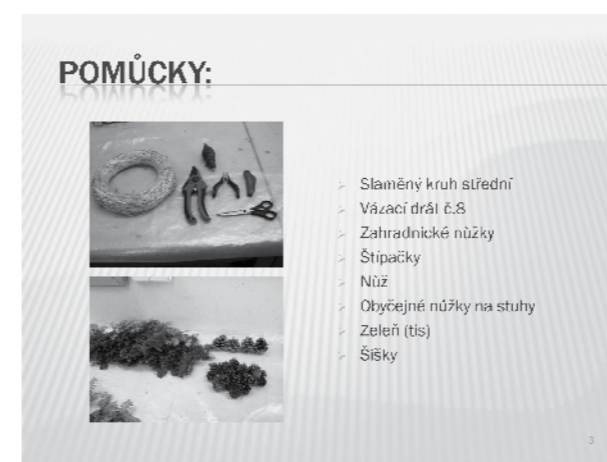
Anketním šetřením mezi žáky jsme získali údaje týkající se výchozího stavu výuky odborných předmětů – názornost, srozumitelnost, poutavost, propojení teorie s praxí, úroveň motivace. Další anketní šetření následovalo po zavedení výukového materiálu do vyučování. Vyučující porovnají úroveň vědomostí žáků v období před započítáním a po ukončení projektu (i porovnáním klasifikace žáků v daném tématu). Dále se hodnotil přístup jednotlivých členů realizačního týmu, jejich zapojení a aktivita. Práci hodnotili i žáci, kterým byla prezentace předvedena. Vyučující ohodnotil výsledek slovně a výsledky testu příslušnou známkou.

Použitá literatura a zdroje:

- Pippalová, E.: *Květinářství pro odborná učiliště*. Septima, 150s., ISBN 8072161679
- Multimediální učebnice floristiky: <http://www.ucebnicefloristiky.cz/?q=node/21>
- časopis *Tvoříme s květinami*

Přílohy

Prezentace a test

11. PREZENTACE POMOCÍ PREZI

Tvorba prezentací přímo na internetu se softwarem Prezi

Autor: Ing. Kateřina Millerová, Národní ústav odborného vzdělávání

Aplikované průřezové téma: Informační a komunikační technologie

Anotace

Žáci se naučí pracovat s novým softwarem pro tvorbu prezentací, který má inovativní ovládání. Žáci se seznámí s inovativním způsobem ovládání softwaru a vytvoří v něm prezentaci. Jsou přitom vedeni k přemýšlení v souvislostech (formou tvorby jakési myšlenkové mapy, která je základem prezentování v Prezi).

Vyučovací předmět: všechny vyučovací předměty

Obor vzdělání a ročník: všechny obory vzdělání od druhého ročníku výše

Realizace

Program Prezi je určen pro prezentaci v podstatě jakéhokoliv obsahu. Oproti standardně používanému Powerpointu netvoří prezentaci jednotlivé snímky, ale celý obsah se nachází na jedné ploše, jakémsi plátně, kam uživatel zaznamenává své poznatky do myšlenkové mapy. Prezentace vytvořená v tomto programu je velmi efektní, neboť neustálé prostorové efekty při přesouvání mezi jednotlivými částmi prezentace pomáhají udržet pozornost publika. Pro představu si můžete prohlédnout již vytvořené prezentace na <http://prezi.com/explore/reuse/>.

Není třeba si stahovat žádný program, vše probíhá online na <http://prezi.com>, kde se musíte nejprve zaregistrovat a pak už můžete začít tvořit („Create new Prezi“). Nejprve vybereme jeho základní vzhled. Při výběru této šablony je dobré volit obezřetně, protože některé z nich mají problém s českými znaky. Pak už se před námi objeví rozlehlá pracovní plocha. V jejím pravém horním rohu najdeme kruh se všemi nástroji, které budeme používat. Alfou a omegou je výchozí zvolený nástroj – „Write“. Kdykoliv chceme napsat text nebo přesunout textové pole či nějaký objekt, zvolíme právě ten. Dvojklikem na plochu se nám objeví políčko, do kterého můžeme vpisovat text. V přidružených menu lze nastavit i styl textu a jeho formátování. Pokud klikneme na již napsaný text či obrázek, objeví se kolem něj ovládací kruhy. Vnitřní slouží ke zmenšení objektu, vnější k jeho otáčení kolem vlastní osy.

Za pomoci menu „Insert“ můžeme vložit obrázek, šipku či nakreslit nějaký nový tvar. „Frame“ nám poskytuje možnost vybrat si z několika druhů orámování textu, což nám pomůže v jeho zvýraznění a umožní vytvářet jednotlivé celky celé prezentace. Není nic snadnějšího než prezentaci udělat třeba uvnitř hranatých rámečků naaranžovaných po obvodu velkého kruhu nebo v podobě řetězce jednotlivých kroužků.

Důležitou položkou je „Path“. Jakousi linkou s očíslovanými body totiž určujeme pohyb kamery mezi jednotlivými vytvořenými objekty a tedy i průběh celé prezentace. Linku můžeme přichytit na textové pole či zvýrazňující rámeček. Pokud ale chceme přiblížit třeba jen část textu či grafu, můžeme použít neviditelné ohraničení. To vytvoříme buď v už zmíněném menu „Frame“, nebo také v samotném „Path“ můžeme kliknout na „Capture View“ a rámeček vytvořit kolem celého našeho aktuálního pohledu.

Ve všech případech se ovšem „kamera“ vycentruje tak, aby zabrala celý objekt, na který jsme linku přichytili. V případě, že je menší než ten předchozí zobrazený, pohled se přiblíží a naopak. Toho se dá pěkně využít. V oddáleném pohledu mohou být čitelné pouze velké nadpisy a teprve po přiblížení se objeví rozšiřující text.

Poslední položkou v kruhu je „Show“. S jeho pomocí můžeme přepnout prohlížeč na celou obrazovku a vyrobenou prezentaci si přehrát. Hotovou prezentaci můžeme po uložení promítat přímo z webu Prezi.com, vložit za pomoci html kódu na jakýkoliv jiný web nebo si ji stáhnout do počítače pro případ, že budeme prezentovat v místě, kde není dostupný internet.

Pokud žákům předvedeme tento jednoduchý postup, mohou se již sami pustit do tvorby prezentací. Pro prezentace v Prezi jsou nejvhodnější taková témata, která umožňují více náhledů na věc. Je tak umožněno plně využít jeho potenciál jakožto myšlenkové mapy. Příkladem může být například porovnání různých metod či

způsobů, popis aspektů různých výrobních technologií atd. Prezi také umožňuje snadno vkládat obrázky a videa, takže jsou vhodná témata, kde lze toto využít (např. v uměleckých oborech – porovnání různých uměleckých stylů, prací dvou různých autorů, zamyšlení nad nejdůležitějšími prvky určitého architektonického slohu atd.).

Návrh témat pro vybrané obory vzdělání:

Lesnictví:

- Porovnání kmenové a sortimentní technologie těžby
- Důležité znaky pro rozpoznávání dřeva různých druhů
- Porovnání pasečného a výběrného způsobu hospodaření

Agropodnikání:

- Trávicí soustava určených druhů hospodářských zvířat – z hlediska anatomického a fyziologického
- Konzervace pícnin – rozdělení metod, výhody, nevýhody
- Klimatické a výrobní oblasti ČR a jejich hlavní plodiny

Ekologie a životní prostředí:

- Problémy životního prostředí v mém okolí
- Územní ochrana přírody – zásady, ekologické sítě
- Fytocenologické porovnání dvou lokalit

Nutné pomůcky a prostředky:

- učebna s žákovskými PC s připojením na internet,
- dataprojektor, eventuelně interaktivní tabule.

Reflexe PDP

Pro úspěch PDP je klíčové, aby si žáci zvolili pro zpracování téma, které je zajímavé a baví a ve kterém se dobře orientují. Dnešní žáci jsou většinou zvyklí pracovat s počítačem a učení se s novým programem je pro ně objevováním nového. V rámci realizace PDP poznají, že naučit se novému ovládání programu může být poměrně jednoduché, zábavné a užitečné.

Hodnocení

Žáci mohou buď vytvořenou prezentaci předvést před ostatními žáky (samotné prezentování by ovšem bylo dalším tématem z hlediska např. rétorických schopností apod.) nebo pouze odevzdat vypracovanou prezentaci. Dobrým nápadem je např. odevzdání prezentace na vytvořený kanál projektu na YouTube, kde mohou prezentace shlédnout spolužáci a podílet se i na jejich hodnocení.

Použitá literatura a zdroje:

- <http://lemur.mu/index.php/studenty-zivot/volnycas/311-jsou-vae-prezentace-nudne-tak-prezintujte>
- <http://prezi.com>
- <http://www.lupa.cz/clanky/prezi-zapomente-na-powerpoint/>
- <http://met.blog.root.cz/2010/04/11/umi-tohle-i-vas-prezentacni-system-aneb-jak-jsem-zkousel-prezi/>

12. ODBORNÝ ŽÁKOVSKÝ DENÍK

Žáci vedou zápisky o absolvovaných akcích

Autor: Ing. Blanka Lukešová

Škola: Střední škola gastronomická Adolpha Kolpinga, U Klafárku 3, 591 01 Žďár nad Sázavou

Aplikovaná průřezová témata:

- **Hlavní:** Informační a komunikační technologie
- **Vedlejší:** Člověk a svět práce

Anotace

Příspěvek seznamuje s vedením odborného žakovského deníku. Žáci si zapisují informace o absolvovaných odborných akcích.

Obecným **cílem** je naučit žáky získávat odborné informace a pracovat s nimi, využívat prostředky informačních a komunikačních technologií ve svém oboru. Žáci si prohlubují schopnosti odborné komunikace.

Vyučovací předmět: technologie, odborný výcvik a IKT

Obor vzdělání a ročník: 29-54-H/01 Cukrář, 1.–3. ročník

Rozvíjené klíčové kompetence

Aktivitou jsou u žáků rozvíjeny především kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám i kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi, kompetence k učení (s porozuměním poslouchat výklad a pořizovat si poznámky) i komunikativní kompetence (srozumitelně formulovat myšlenky a klást otázky).

Realizace

Aktivita je zařazena do vyučovacího předmětu technologie, vycházejícího z odborného obsahového okruhu Technická a technologická příprava RVP 29-54-H/01 Cukrář. Žáci jsou už od nástupu na školu vedeni k zápisům z každé absolvované exkurze nebo praxe buď formou pracovních listů anebo do speciálních sešitů. Týká se to především odborných akcí, jako jsou návštěvy potravinářských výstav, soutěží, exkurze do výrobních zařízení sociálních partnerů apod. Mohou také už dopředu obdržet pracovní listy, které v průběhu akce a po ní vyplňují. Důležité je, aby uvedli i vlastní názor na akci, na její obsah, průběh a zajištění. Vyučující se seznámí s těmito zprávami a nejlepší zveřejní na webových stránkách školy, aby se všichni žáci školy dozvěděli o konané akci, jejím průběhu a názoru spolužáků na její zdařilost a význam pro výuku. Nezbytným doplněním zprávy jsou fotografie a video z akce tak, jak ji žáci zachytili. V současné době zpracovávají žáci zprávy v elektronické podobě a odesílají je na e-mailovou adresu učitele.

Použité metody:

individuální práce žáků

Nutné pomůcky a prostředky:

psací potřeby a pracovní listy nebo zápisník žáka, prostředky IKT - počítač, digitální fotoaparát, skener, tiskárna, přístup k Internetu

Reflexe PDP

Žáci si uvědomí výhody využívání IKT, učí se komunikaci se zástupci firem nebo sociálních partnerů a posilují své odborné znalosti.

Hodnocení

Napsání zprávy z každé absolvované akce je povinné pro všechny žáky. Žáci se speciálními poruchami učení, kterých je v některých třídách až třetina z celkového počtu, vypracují zápis heslovitě na PC, případně s pomocí asistenta u žáka s postižením apod. Zápis z akce může být i klasifikován a známka zahrnuta do hodnocení žáka v daném předmětu, pokud to vyučující uzná za vhodné.

Použitá literatura a zdroje:

Učebnice českého jazyka s pokyny, jak správně vypracovat zprávu z exkurze, výstavy apod., např.:

- Kolektiv autorů: *Český jazyk pro SŠ*. SPN a.s., Praha 1998,
- Kvítková, N., Helclová, I.: *Čeština pro učební obory SOU*. Praha: SPN a.s., 2002. ISBN 8085937727

Příloha

Pracovní list obecně vhodný pro většinu akcí

Název akce	
Místo konání	
Datum konání	
Co je náplní akce	
Organizoval (vyučující, průvodce apod.)	
Vztah k předmětu	
Nejzajímavější informace	
Můj názor	
Poznámka	
Autor zprávy -jméno, tř., datum	

Publikace

Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol – 2. díl

Člověk a životní prostředí a Člověk a svět práce

Druhý díl metodické příručky pro učitele odborných škol ukazuje, jak přistupovat k aplikaci dalších dvou průřezových témat do ŠVP a vlastní výuky. Obsahuje také desítky příkladů a ukázek realizace průřezových témat v různých školách, oborech a vyučovacích předmětech. Oba díly příručky včetně příloh jsou k dispozici na příloženém CD.

Moderní odborná škola

– Názory učitelů pilotních škol na kurikulární reformu

V publikaci jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření, které spočívalo v realizaci řízených rozhovorů vedených s řediteli, koordinátory tvorby ŠVP a řadovými učiteli na pilotních středních odborných školách. Jejich cílem bylo dokumentovat proces vzniku ŠVP a porozumět problémům, které jsou s tvorbou kurikula spojeny. Publikace upozorňuje na široké spektrum problémů spojených s implementací kurikulární reformy. Smyslem publikace nicméně není pouze deskripce uvedených problémů, autoři jednotlivých kapitol se snaží čtenáře seznámit také s jejich možnými příčinami a důsledky.

Sborník příspěvků ze závěrečné konference projektu Kurikulum S

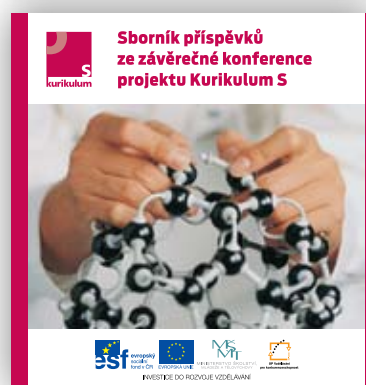
Závěrečná konference projektu Kurikulum S – Podpora plošného zavádění školních vzdělávacích programů do odborného vzdělávání se konala v Praze 22. listopadu 2011. Sborník obsahuje všechny příspěvky, které zazněly na závěrečné konferenci, a to od zástupců realizačního týmu projektu, tak zástupců regionálních konzultačních center i pilotních škol zapojených do projektu a dalších odborných škol. Do sborníku je zahrnuto i několik příspěvků, které na konferenci nezazněly. Příspěvky se mj. týkají hlavních výstupů projektu Kurikulum S, proměn kurikula v Evropě nebo zkušeností učitelů a ředitelů škol ze zavádění kurikulární reformy v praxi.

Připravujeme

Vzdělávání žáků se zdravotním postižením ve středních školách

Publikace obsahuje soubor textů zabývajících se problematikou vzdělávání žáků se zdravotním postižením. Témata jednotlivých kapitol jsou zvolena tak, aby čtenáře motivovala při práci s těmito žáky a jejich integrací a pomohla se zpracováním problematiky vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami při tvorbě ŠVP. Autory publikace jsou odborní pracovníci Národního ústavu pro vzdělávání a učitelé středních odborných škol. Vybraná témata, která zpracovávali učitelé středních odborných škol, jsou v publikaci zpracována formou případových studií nebo příkladů dobré praxe.

Všechny publikace vydané v projektu Kurikulum S jsou ke stažení na webu projektu na adrese www.nuov.cz/kurikulum/publikace-projektu.

Praha 2012

Tato publikace je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky